

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดา และมารดา
กับพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัย : การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศ

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวจารุณี ป้องพาล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2548

THE RELATIONSHIP BETWEEN FATHERS' AND MOTHERS' ENCOURAGING
BEHAVIOR ON CHILDREN'S PLAY AND ADAPTIVE BEHAVIOR OF EARLY
CHILDHOOD CHILDREN : A STUDY OF SEX DIFFERENCE.

A MASTER'S PROJECT
BY
MISS JARUNEE PONGPAL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2005

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดา และมารดา
กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย : การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศ

บทคัดย่อ
ของ
นางสาวจารุณี ป้องพาล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2548

จารุณี ป้องพาล. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย : การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ดร.นิยะดา จิตต์จรัส

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมปรับตัวของลูกในกลุ่มรวม และกลุ่มแยกย่อยตามเพศ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมปรับตัวระหว่างกลุ่มเด็กเพศชาย และกลุ่มเด็กเพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัยและพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาตามปัจจัยทางชีวสังคมซึ่งปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ ระดับชั้น เพศของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาและฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กนักเรียนจำนวน 126 คน ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 และบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวและปัจจัยทางชีวสังคมของนักเรียนและบิดามารดา แบบวัดพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัย และแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การทดสอบค่าที และการทดสอบเอฟ

ผลการศึกษาพบว่า

1. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กับพฤติกรรมปรับตัวของลูกในกลุ่มรวม และกลุ่มแยกย่อยตามเพศ
2. ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศของเด็กปฐมวัยในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาหรือมารดากับพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัย
3. เด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยชีวสังคมต่างกันมีพฤติกรรมปรับตัวแตกต่างกัน ดังนี้

เด็กปฐมวัยเพศหญิงมีคะแนนพฤติกรรมปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาลสูงกว่ามีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เด็กปฐมวัยที่บิดามารดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวมและด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง มีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดามีความแตกต่างกันตามตัวแปรเพศของเด็กปฐมวัย โดยมารดาของเด็กปฐมวัยเพศหญิงมีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นมากกว่ามารดาของเด็กปฐมวัยเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE RELATIONSHIP BETWEEN FATHERS' AND MOTHERS' ENCOURAGING
BEHAVIOR ON CHILDREN'S PLAY AND ADAPTIVE BEHAVIOR OF EARLY
CHILDHOOD CHILDREN : A STUDY OF SEX DIFFERENCE.

AN ABSTRACT

BY

MISS JARUNEE PONGPAL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2005

Jarunee Pongpal. (2005). *The Relationship between Fathers' and Mothers' Encouraging Behavior on Children's Play and Adaptive Behavior of Early Childhood Children : A Study of Sex Difference*. Master's Project, Education (Development Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Dr. Niyada Chittcharat.

The purpose of this research were 1) to study the relationship between fathers' and mothers' encouraging behavior on early childhood children's play and adaptive behavior, 2) to compare the relationship between fathers' and mothers' encouraging behavior on children's play and adaptive behavior of boys and girls, 3) to compare adaptive behavior of early childhood children, their fathers' and mothers' encouraging behavior on children's play on the basis of biosocial variables.

The sample for this research consisted of 126 early childhood children of Satit Anunbal Chadrakasem School during the first semester of the academic year 2004 ; their fathers and mothers were also included in this research sample. The instruments for collecting data were 1) a questionnaire on adaptive behavior of early childhood children, and 2) a questionnaire on fathers' and mothers' encouraging behavior on children's play. The statistical methods for analyzing the obtained data were Pearson's product - moment correlation coefficient, t – test and F – test.

The findings indicated that fathers' and mothers' encouraging behavior on children's play was not significantly correlated with the early childhood children's adaptive behavior ; no sex difference was found in the relationship between fathers' and mothers' encouraging behavior on children's play and the early childhood children's adaptive behavior. On the basis of biosocial differences, the girls were found to be significantly higher than the boys in adaptive behavior at the .05 level ; the children at higher class level were also found to be significantly higher in the adaptive behavior than the ones at a lower class level at the .05 level. The children of parents being at a level of education above a bachelor's degree were found to be significantly higher in adaptive behavior and self - help than the ones of parents being at a

level of a high school education or a diploma at the .05 level. The children from the families at a moderate economic level had interpersonal skills aspect of adaptive behavior significantly higher than the ones at a good economic level at the .05 level, and there was a significant difference on the basis of children' s sex variable : mothers of girls were found to have encouraging behavior on children' s play significantly higher than mothers of boys at the .05 level.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.นิยะดา จิตต์จรัส รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต แก้วนิม ท่านทั้งสามได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำ ความรู้ ความคิดเห็น และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ และท่านทั้งสามยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษมที่กรุณาอนุเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่โรงเรียนอโศกวิทย่อ่อนนุช ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการใช้กลุ่มเด็กปฐมวัยเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์กรรณิการ์ สุธสม ประธานโปรแกรมบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม อาจารย์ผ่องใส ห่อทอง อาจารย์โรงเรียนบ้านเพี้ยราม และอาจารย์เกรียงจันทร์ สวัสดิชัย อาจารย์โรงเรียนวัดใหม่ช่องลม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือให้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่คอยให้คำปรึกษา ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่วิสุทธิ์ อริยภิญโญ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ พร้อมทั้งช่วยสอนการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ชาวจิตวิทยาพัฒนาการ โดยเฉพาะพี่คำพวง ห่อทอง ที่กรุณาเป็นทั้งเพื่อนเป็นทั้งพี่ คอยให้คำปรึกษาแนะนำ และให้กำลังใจในทุกเรื่องเป็นอย่างดี

ขอระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อประสาธ ป้องพาล คุณแม่พรทิพย์ ป้องพาล และพี่ๆ ที่อบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความห่วงใย เป็นเสมือนครูคนแรกที่คอยสั่งสอน ให้การศึกษาที่ดี เป็นทั้งผู้มีพระคุณและเพื่อนที่คอยกำลังใจแก่ผู้วิจัยเรื่อยมา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กล่าวมาอีกครั้งที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของงานวิจัยชิ้นนี้ ขอขอบพระคุณด้วยใจจริง

จารุณี ป้องพาล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เด็กปฐมวัย.....	11
ความหมายและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย.....	11
พัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	15
การเล่น.....	19
ความหมายของการเล่น.....	20
ประวัติของการเล่น.....	20
ประโยชน์ของการเล่น.....	20
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	22
ลำดับขั้นของการเล่น.....	23
พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย.....	23
ชนิดของการเล่น.....	25
พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา.....	26
แนวทางในการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา.....	26
การเลือกของเล่นสำหรับเด็ก.....	26
ปัจจัยชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา.....	27
พฤติกรรมการปรับตัว.....	35
ความหมายของพฤติกรรมการปรับตัว.....	35
ประวัติการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัว.....	36
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัว.....	38
องค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัว.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	(ต่อ)	
	พัฒนาการของพฤติกรรมกำรปรับตัว.....	49
	ลำดับขั้นของพฤติกรรมกำรปรับตัว.....	51
	ปัจจัยที่ชีวสัณคคที่เกยวข้องกับพฤติกรรมกำรปรับตัว.....	51
	ความสัมพันธ์ระหว่งพฤติกรรมกำรส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา และพฤติกรรม การปรับตัวของเด็กปฐมวัย.....	53
	ความแตกต่างของอิทธิพลของบิดาและมารดาต่อลูก.....	54
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	56
	สมมติฐานในการวิจัย.....	57
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	59
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
	ขั้นตอนการสร้งและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	64
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมเครื่องมือ.....	65
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	65
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	87
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	87
	สมมติฐานในการวิจัย.....	87
	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	88
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
	สรุปผลการวิจัย.....	90
	อภิปรายผล.....	91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
ข้อเสนอนี้.....	96
บรรณานุกรม.....	97
ภาคผนวก.....	106
ภาคผนวก ก. จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จดหมายเชิญ ผู้เชี่ยวชาญ และจดหมายขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย....	107
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	114
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	116
ภาคผนวก ง. การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	129
ภาคผนวก จ. ตารางค่า r แปลงเป็นฟิชเชอร์ซี (Fisher' Z).....	144
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	147

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 พัฒนาการและความสามารถทางร่างกายของเด็กปฐมวัย.....	15
2 พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	17
3 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย.....	18
4 พัฒนาการปกติของพฤติกรรมด้านการปรับตัวของเด็กอายุระหว่าง 3–6 ขวบ.....	39
5 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวสำหรับเด็กปฐมวัย.....	60
6 ตัวอย่างแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา.....	61
7 จำนวนเด็กปฐมวัยจำแนกตามเพศและระดับชั้น.....	68
8 จำนวนบิดาและมารดากลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	68
9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจ.....	69
10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา.....	69
11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย.....	70
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับ พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มรวม.....	70
13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับ พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชาย.....	71
14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับ พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศหญิง.....	71
15 การเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กปฐมวัยเพศชายกับเด็กปฐมวัย เพศหญิง.....	72
16 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยเพศหญิงกับ เด็กปฐมวัยเพศชาย.....	74
17 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้น ต่างกัน.....	75
18 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นต่างกัน.....	76
19 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่บิดามีระดับ การศึกษาต่างกัน.....	77
20 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และด้านการช่วยเหลือตนเองของ เด็กปฐมวัยที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน.....	78

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่มารดามีระดับการศึกษาต่างกัน.....	79
22 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม ด้านการช่วยเหลือตนเองด้านการเคลื่อนไหว และสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่มารดามีระดับการศึกษาต่างกัน.....	80
23 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน.....	82
24 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน.....	82
25 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับเด็กปฐมวัยเพศหญิงและเด็กปฐมวัยเพศชาย.....	83
26 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับเด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นต่างกัน.....	84
27 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	84
28 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	85
29 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาที่ครอบครัวมีระดับฐานะเศรษฐกิจต่างกัน.....	85

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 โมเดลความสามารถส่วนบุคคลของกรีนสเปน.....	41
2 โมเดลความสามารถทางสังคมของเรซิล.....	42
3 แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปรับตัวกับพฤติกรรมทางสังคม.....	43
4 แผนผังแนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถทางสังคมของเกรสแฮมและเอลเลียต.....	44
5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพสังคมปัจจุบัน บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาดูแลเอาใจใส่เลี้ยงลูก ไม่มีเวลาอยู่กับลูกอย่างเพียงพอ ต้องปล่อยลูกให้อยู่กับปู่ย่าตายาย หรือญาติพี่น้อง บางรายซ้ำร้ายไปกว่านั้นถึงกับต้องจ้างพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อมาคอยดูแลลูกแทนตน จากสภาพดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาบางประการที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก ทำให้เด็กมีทักษะในการปรับตัว “ด้อยกว่า” เด็กในวัยเดียวกัน จะทำให้เด็กประสบปัญหาในการเรียน ทำให้เรียนรู้ตามเพื่อนไม่ทันซึ่งเห็นได้จากบทความทางหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันจันทร์ที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2546 หน้า 32 ได้อ้างจากหนังสือในประเทศอังกฤษ โดยอ้างว่านายเดวิด เบลล์ (David Bell) หัวหน้าคณะผู้ตรวจการ โรงเรียนในประเทศอังกฤษ ระบุว่า มีเด็กนักเรียนวัย 5 ขวบ หลายพันคนที่กำลังจะเข้าเรียนในภาคการศึกษาใหม่ที่จะเริ่มขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ. 2546 มีพฤติกรรมหลายอย่างไม่เหมาะกับวัยทั้งทักษะการพูด หรือแม้แต่การใช้มีด และส้อมในการรับประทานอาหารก็ยังใช้ไม่เป็น นายเดวิดยัง กล่าว ว่า ยังมีอีกหลายอย่าง que เด็กเหล่านี้ทำไม่ได้ อาทิเช่น การติดกระดุมเสื้อ ผูกเชือก รองเท้า หรือแม้แต่การนั่งให้ตั้งมันบนเก้าอี้ ด้วยว่ามีเด็กหลายคนไม่เคยนั่งรับประทานอาหารบนโต๊ะอาหาร เนื่องจาก บิดามารดาปล่อยให้กินข้าวกับพื้นหน้าจอโทรทัศน์ ทั้งนี้หัวหน้าคณะผู้ตรวจการชี้ถึงสาเหตุที่เขาว่ากำลังจะทำให้เด็ก รุ่นใหม่ใกล้จะเป็น เดอะ สโตน เอจ คิลส์ (The Stone Age Kids) หรือ “เด็กยุคหิน” เข้าไปทุกขณะเป็นเพราะว่า บิดามารดาขาดการเอาใจใส่ลูก ปล่อยให้เด็กใช้เวลาอยู่หน้าจอโทรทัศน์ แทนที่จะใช้เวลาเหล่านั้นมาพูดคุยเล่นเกม เสริมสร้างความรู้ให้แก่ลูก หรืออ่านหนังสือให้ลูกฟัง (มติชนรายวัน ฉบับวันจันทร์ที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2546 หน้า 32)

จากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็กส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากการที่บิดามารดาขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ขาดความรู้การเอาใจใส่เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กทั้งด้านร่างกาย สังคม สติปัญญา จิตใจและอารมณ์ ไม่เข้าใจบทบาทของตนในฐานะที่จะส่งเสริมให้เด็กมีการปรับตัวที่ดี (พัชรี สวนแก้ว. 2536) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่บิดามารดา จะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และรู้วิธีการในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่างๆ ให้กับเด็กได้อย่างถูกวิธีเพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามวัย ซึ่งบทบาทของบิดามารดาจะมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ถ้าขาดการเอาใจใส่จากบิดามารดา ก็จะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่ลูก ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็กวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ในวันหน้า” สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็กเป็นรากฐานของความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นอยู่ในสังคม ที่มีความสุขในอนาคตของชาติ เพราะถ้าเด็กไม่สามารถปรับตัวได้ดี จะเป็นการเพิ่มปัญหาจากบ้านไปสู่สังคมอีกด้วย

เนื่องจากครอบครัวเป็นสถานที่แห่งแรก หรือสังคมแห่งแรกที่เด็กได้รับการเลี้ยงดู เป็นที่ปลูกฝังรากฐานที่สำคัญในด้านต่างๆ ในชีวิตของเด็ก ช่วยให้เด็กสามารถปรับตัว เพื่ออยู่รอดในสังคมต่อไปในอนาคตได้ ดังนั้นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างบิดา มารดา และลูกจึงมีความสำคัญมาก แต่ละคนต่างมีบทบาทหน้าที่ที่

จะต้องปฏิบัติเพื่อให้มีความสุข และมีอนาคตที่มั่นคง บิดามารดามีบทบาทต่อการปรับตัวของเด็กปฐมวัยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเลี้ยงดูลูก ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านสันติภาพ

ในเรื่องบทบาทของบิดามารดาที่ส่งผลต่อการปรับตัวของลูก ผู้วิจัยได้ศึกษาบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ แล้วพบว่า บิดามารดาเป็นบุคคลใกล้ชิดเด็ก และมีความสำคัญมากที่สุดและนานที่สุด ฉะนั้นเด็กจะเจริญเติบโตและมีพัฒนาการได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปฏิบัติของบิดามารดา (สุชา จันทร์เอม. 2538) และดังที่ อิริคสัน (วราภรณ์ รักวิจัย. 2527 ; อ้างอิงมาจาก Erikson. 1963) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก โดยเฉพาะสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา กับเด็ก ซึ่งเขาเชื่อว่ามีผลต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กไปในทางบวกหรือทางลบ จึงพอจะสรุปได้ว่าบทบาทของบิดาและมารดามีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อพฤติกรรมของเด็ก หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเด็กจะเจริญเติบโตได้มากน้อยเพียงใด อยู่ที่บทบาทบิดาและมารดาเป็นสิ่งที่สำคัญ (ชัยนาถ นาคบุปผา. 2515)

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลของบิดามารดานั้น พบว่า บิดามารดามีอิทธิพลต่อการปรับตัวของลูกหญิงและชายต่างกัน กล่าวคือ จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic) ของ ฟรอยด์ (สายวริน จินนุฉนิ. 2541 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1949) เชื่อว่า ความรักเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะผลักดันสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้ เด็กชายจะมีความรักในมารดา เด็กหญิงจะมีความรักในบิดา เป็นความรักทางเพศที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งจะปรากฏเด่นชัดในวัย 3-6 ปี ลูกชายจะพยายามช่วงชิงความรัก และความสนใจของมารดาจากบิดา เพื่อแย่งความรักจากมารดา แต่ก็ติดขัดตรงที่บิดามีกำลัง และอิทธิพลเหนือตน สามารถทำอะไรกับตนก็ได้ เช่น ตี ดู หรือหาเงินมาเลี้ยงตน เมื่อไม่สามารถกำจัดบิดาออกจากทางของตนได้ ลูกชายจึงพยายามทำตัวให้เหมือนบิดา เพื่อมารดาจะได้รักตนสนใจตน เช่นเดียวกับบิดา การเลียนแบบบทบาททางเพศจึงเกิดขึ้น และเกิดขึ้นในลูกสาวตามรูปแบบเดียวกัน และดังเช่นการศึกษาของ เฮอร์ลิค (อัจฉรา สุขารมณ. 2544 อ้างอิงจาก Hurlock. 1980) กล่าวว่า บิดามีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กแตกต่างจากมารดา เด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมมักมีสาเหตุเนื่องจากมารดา ส่วนด้านบุคลิกภาพทั่วไปจะมีสาเหตุมาจากบิดา และการศึกษาของ วอลเลอร์สแตน และเคลี่ (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Biller. 1981 ; citing Wallerstein and Kelly. 1980) พบว่า เด็กที่ขาดบิดามีวุฒิภาวะต่ำ ต้องพึ่งพาบุคคลอื่นในเรื่องการปะทะสังสรรค์ทางสังคม และแสดงความคับข้องใจในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือจากการศึกษาของ เวสเทอแมน และคนอื่นๆ (สายวริน จินนุฉนิ. 2541 ; อ้างอิงมาจาก Westerman and others. 1995) พบว่า การตัดสินใจของมารดาเกี่ยวกับกิจกรรมของเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เนื่องจากว่าเด็กในวัย 3 - 6 ปีนี้ เป็นวัยที่ชอบเล่น บิดามารดามีอิทธิพลต่อการปรับตัวของลูกโดยเข้าไปมีบทบาทผ่านการเล่นของลูก ดังนั้นการที่บิดามารดาจะส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็กมีการส่งเสริมการเล่นในลักษณะต่างๆ เช่น การจัดหาหรือการเลือกของเล่นให้ลูก จัดสถานที่ที่มีความปลอดภัยในการเล่น หาเวลาว่างเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและร่วมกิจกรรมการเล่นกับลูก เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมกิจกรรมกัน หรือให้เพื่อนของลูกได้ร่วมเล่นกับลูก การร่วมกำหนดกฎกติกาในการเล่น วางแผนให้สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมกันสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ลูกได้เล่น สนใจการเล่นของลูก

พร้อมทั้งแนะนำให้ลูกรู้จักเล่นเพื่อสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองได้ ไม่มองข้ามว่า การเล่นเป็นสิ่งที่ไร้สาระ ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด แต่แท้จริงแล้วการเล่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตเด็ก เพราะการเล่นเป็นสัญลักษณ์ของการถ่ายทอดประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กในปัจจุบัน และถ้ายิ่งประสบการณ์นี้ไปยังอนาคตของเด็ก การเล่นของเด็กเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องบังคับ เด็กจะต้องการเล่นอยู่ตลอดเวลา โดยไม่มีกำหนดเวลา และจะมีความสุขเมื่อไม่เล่น การเล่นของเด็กที่แท้จริงจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างมีอิสระทั้งทางกาย ทางความคิด และทางสังคม (พัชรี สวนแก้ว. 2536)

ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา ว่ามีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปรับตัวของลูกหรือไม่ และความสัมพันธ์ดังกล่าวจะแปรเปลี่ยนไปตามเพศของลูกหรือไม่ เนื่องจากบุคคลที่เด็กใกล้ชิดที่สุดคือ บิดาและมารดา ดังนั้นการที่เด็กจะสามารถปรับตัวได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการของบิดามารดา และเด็กในวัยนี้ชอบเล่น ดังนั้นจึงเห็นว่าแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กควรจะส่งเสริมผ่านการเล่นที่เด็กชอบ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยของพิศสมัย อรทัย (2540) และแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยและคำพวง ห่อทอง สร้างขึ้น เพื่อให้สอบถามจากบิดามารดาของเด็กปฐมวัย แต่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงให้ทั้งบิดาและมารดาได้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้นจึงได้มีช่องสำหรับทั้งบิดาและมารดาตอบคนละ 1 ช่อง เพื่อวัดอิทธิพลของบิดามารดาที่ส่งผลต่อการปรับตัวของลูกสาวและลูกชายต่างกันหรือไม่ อย่างไร และพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยหรือไม่ อย่างไร และพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกันนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยชีวสังคม ได้แก่ ระดับชั้น เพศของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้กับบิดามารดา ในการส่งเสริมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย โดยผ่านการเล่นที่เด็กชอบ เพื่อช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวม และกลุ่มแยกย่อยตามเพศ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดากับพฤติกรรมการปรับตัวระหว่างกลุ่มเด็กเพศชาย และกลุ่มเด็กเพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวระหว่างกลุ่มเด็กเพศชาย และกลุ่มเด็กเพศหญิง
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยตามปัจจัยทางชีวสังคม ซึ่งปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ ระดับชั้น เพศของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาและฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัว

5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาว่าตามปัจจัยทางชีวสังคม ซึ่งปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ ระดับชั้น เพศของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัว

ความสำคัญของการศึกษา

1. ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดา มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของลูกสาวหรือลูกชายมากกว่า เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร ให้กับบิดาได้อย่างถูกต้อง
2. ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดา มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของลูกสาวหรือลูกชายมากกว่า เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร ให้กับมารดาได้อย่างถูกต้อง
3. ทำให้ทราบว่าปัจจัยทางชีวสังคม เช่น อายุ เพศของเด็กปฐมวัย มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลให้กับบิดามารดา และโรงเรียนทราบว่าปัจจัยชีวสังคมด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ อย่างถูกต้อง
4. ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา มีผลมาจากปัจจัยทางชีวสังคม เช่น ระดับการศึกษาของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัวหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลให้ทราบว่าปัจจัยทางชีวสังคมด้านใดที่ส่งผลทำให้การส่งเสริมการเล่นของบิดา มารดาไม่ดี

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 และบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มประชากร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 126 คน และบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ศึกษา จำแนกตามจุดมุ่งหมาย ดังนี้

3.1 จุดมุ่งหมายข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา กับพฤติกรรมปรับตัวในเด็กปฐมวัยกลุ่มเพศชาย และกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศหญิง ได้แก่

3.1.1 ตัวแปรหาความสัมพันธ์ ได้แก่

- พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาหรือมารดา
- พฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัย

3.1.2 ตัวแปรจัดกลุ่ม ได้แก่

- เพศของลูก แบ่งเป็น ชาย และหญิง

3.2 จุดมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดากับพฤติกรรมการปรับตัวระหว่างกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชาย และเด็กเพศหญิง ได้แก่

3.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- เพศ แบ่งเป็น ชาย และหญิง

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

3.3 จุดมุ่งหมายข้อที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวระหว่างกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชาย และเด็กเพศหญิง ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- เพศ แบ่งเป็น ชาย และหญิง

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

3.4 จุดมุ่งหมายข้อที่ 4 และ 5 คือ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยและพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา ว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคมหรือไม่ ซึ่งปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับชั้นของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัว ได้แก่

3.4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

1) เพศ แบ่งเป็น

- ชาย
- หญิง

2) ระดับชั้น แบ่งเป็น

- อนุบาลปีที่ 1
- อนุบาลปีที่ 2
- อนุบาลปีที่ 3

3) ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา แบ่งเป็น

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษา
- อนุปริญญา

- ปริญาตรี
- สูงกว่าปริญาตรี

4) ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา แบ่งเป็น

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษา
- อหุปริญา
- ปริญาตรี
- สูงกว่าปริญาตรี

5) ฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัว แบ่งเป็น

- ไม่ดี
- ไม่ค่อยดี
- ปานกลาง
- ดี
- ดีมาก

3.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย
- พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547

2. **บิดาและมารดา** หมายถึง บิดาและมารดาของเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547

3. **การเล่น** หมายถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ปราศจากจุดมุ่งหมาย เกิดขึ้นได้เองโดยไม่มี การบังคับ ไม่มีกฎเกณฑ์ การเล่นมีทั้งชนิดที่ต้องออกแรง และไม่ออก การเล่นช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตทาง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

นิยามปฏิบัติการ

1. **พฤติกรรมการปรับตัว (Adaptive Behavior)** หมายถึง ความสามารถส่วนบุคคล เพื่อกระทำการกิจกรรม ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกใน

สังคม เพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม พฤติกรรมการปรับตัวที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย พฤติกรรมการปรับตัว 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการช่วยเหลือตนเอง (Self-help Skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลเพื่อกระทำ กิจกรรมต่างๆ ที่ตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต และความสามารถช่วยเหลือตนเองใน ชีวิตประจำวัน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การแต่งตัว การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล ฯลฯ

1.2 ด้านการเคลื่อนไหว (Motor Skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และมัดเล็ก กระทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การยืน การวิ่ง การกระโดด การขึ้น-ลงบันได การขี่จักรยาน การใช้กรรไกร การวาดรูปต่างๆ

1.3 ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Reception Language Skills) หมายถึง ความสามารถของ บุคคลในการเข้าใจความหมายของภาษา และท่าทางของบุคคลอื่นแสดงกับตนเอง ได้แก่ การกล่าวคำทักทาย การรู้จัก ให้และรับ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อต่อผู้อื่น การแบ่งสรรปันส่วนอย่างเหมาะสม การเข้าเล่น/ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น การให้ ความร่วมมือต่างๆ ฯลฯ

1.4 ด้านสติปัญญา/การสื่อความหมาย (Cognitive / Communication Skills) ด้านหลักนี้แบ่ง ออกเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่

1.4.1 ด้านการแสดงออก (Expressive Language Skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการใช้ภาษา และท่าทางในการแสดงออก เพื่อตอบสนองหรือติดต่อสื่อความหมายกับบุคคลอื่น ได้แก่ การพูด ประโยคสั้นๆ การใช้สรรพนามแทนตัว การพูดได้อย่างชัดเจนยัดยัดคำ การบอกซ้าย-ขวา การนับจำนวน การเล่า ประสบการณ์ต่างๆ การเปรียบเทียบขนาด รูปร่าง ระยะทาง ปริมาณ ฯลฯ

1.4.2 ด้านการเรียนรู้ (Reception Language Skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลใน การเข้าใจความหมายของภาษา และท่าทางของบุคคลอื่นแสดงกับตนเอง ได้แก่ การตอบคำถามต่าง ๆ การเข้าใจ ความหมายของคำที่แสดงตำแหน่ง การเข้าใจคำสั่ง และทำตามคำสั่งได้ การฟังนิทาน แล้วบอกใจความสำคัญของ เรื่องได้ การรู้ความหมายของคำ การเข้าใจเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ฯลฯ

1.4.3 ด้านการเขียนพื้นฐาน (Basic Writing Skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการ ลากเส้นตามคำสั่ง การเขียนตัวอักษรและตัวเลขต่างๆ ได้แก่ การลากเส้น และการเขียนรูปทรงเรขาคณิตตามแบบ การเขียนพยัญชนะ สระ ตัวเลข การเขียนชื่อ-นามสกุลของตนเอง การเขียนคำตามแบบ ฯลฯ

พฤติกรรมของการปรับตัววัดได้จากแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัว ตามแนวคิดของแฮริสัน (Harison.1987) ซึ่งสร้างแบบวัดโดย พิศสมัย อรทัย (2540) โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามบิดาหรือมารดา เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็ก ตามด้านหลักและด้านย่อยของพฤติกรรมการปรับตัว ตามนิยามที่กำหนดโดย ให้บิดาหรือมารดาพิจารณาว่าเด็กสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในแต่ละข้อวัดได้หรือไม่ แล้วประเมินความสามารถ ในการกระทำพฤติกรรมของเด็กตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ถ้าเด็กกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ ให้ 1 คะแนน

- ถ้าเด็กกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

โดยแบ่งคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. คะแนนด้านการช่วยเหลือตนเอง (Self-help Skills Scores)
2. คะแนนด้านการเคลื่อนไหว (Motor Skills Scores)
3. คะแนนด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Reception Language Skills Scores)
4. คะแนนด้านสติปัญญา/การสื่อความหมาย (Cognitive / Communication Language Skills

Scores)

คะแนนที่ได้จากผลรวมของคะแนน ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านสติปัญญา เรียกว่า คะแนนพฤติกรรมการปรับตัวรวม คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0 - 147 คะแนน

ในการตีความหมายของคะแนนจะพิจารณาว่านักเรียนที่ได้คะแนนพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ได้คะแนนการปรับตัวต่ำกว่า

2. พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมใดๆ ของบิดา หรือมารดาในการส่งเสริมการเล่นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม แบ่งเป็นพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาในด้านหลัก ๆ ดังนี้

2.1 การจัดหาจัดทำหรือการเลือกของเล่น เลือกของเล่นให้เด็กโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับอายุ ความสามารถ ความสนใจ หรือความต้องการของเด็ก เลือกตามลักษณะ ของเล่นที่ดีมีประโยชน์ต่อเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคมมีการปรับตัวกับบุคคลอื่น การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน เป็นต้น นอกจากนี้ การเลือกของเล่นยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความทนทาน แข็งแรง ราคาคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ ฯลฯ

2.2 การจัดสภาพแวดล้อมในการเล่น ได้แก่ การดูแล จัดหาสถานที่ในการเล่นให้เด็ก ในที่นี้อาจเป็นสถานที่ในบ้าน – นอกบ้าน สวนสาธารณะ โรงเรียน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ฯลฯ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความสนใจของเด็ก ความปลอดภัยในการเล่น นอกจากนี้ ยังรวมถึง สภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ เพื่อนเล่น ซึ่งอาจเป็นเพศเดียวกัน หรือต่างเพศ ต่างวัยก็ได้

2.3 การกำหนดกฎกติกาในการเล่น เพื่อเป็นการฝึกระเบียบวินัย การเคารพกฎระเบียบให้กับเด็ก โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาอย่างง่าย ๆ และหากทำผิดกติกา อาจมีการลงโทษเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น หักค่าขนม งดให้รางวัล รวมถึงการกำหนดเวลาในการเล่น คำนึงถึง ความสนใจ ความต้องการของเด็กเป็นหลัก ให้อิสระเสรีในการเล่นตามที่เด็กต้องการ แต่ในบางครั้ง ควรกำหนดช่วงเวลาให้เหมาะสม เช่น การดูโทรทัศน์ ไม่ปล่อยให้ดูจนตึ๋งเลย เวลานอนของเด็ก แต่ทั้งนี้อาจมีการยืดหยุ่นให้บ้างในบางโอกาส ไม่ต้องเข้มงวดมากเกินไป สามารถปรับได้ตามสภาพการณ์

2.4 การร่วมกิจกรรมการเล่น ได้แก่ การที่บิดามารดาใช้เวลาในการร่วมเล่นร่วมทำกิจกรรมกับเด็ก บิดามารดามีเวลาในการเล่นกับเด็ก สามารถสละเวลามาเล่นกับเด็ก อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง มีส่วนในการแนะนำวิธีการเล่น การตอบข้อซักถาม การฟังเด็กพูดหรือเล่ากิจกรรมการเล่นให้ฟัง นอกจากนี้ในการร่วมกิจกรรมการเล่น บิดามารดาสามารถให้คำแนะนำ ให้การอบรมสั่งสอนเด็กในด้านต่าง ๆ ได้ โดยสอดแทรกในกิจกรรมเล่นได้ด้วย

การสร้างแบบวัดพฤติกรรมการเล่นส่งเสริมการเล่นของบิดามารดานั้น สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามจากบิดามารดาของเด็กปฐมวัย เป็นลักษณะมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 อันดับ ตามความถี่ในการปฏิบัติ ดังนี้ ปฏิบัติประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อยครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 45 ข้อ

คะแนนที่ได้จากผลรวมของคะแนนพฤติกรรมการเล่นส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาอยู่ระหว่าง 45 - 225 คะแนน

ในการตีความหมายของคะแนนจะพิจารณาว่านักเรียนที่ได้คะแนนพฤติกรรมการเล่นส่งเสริมการเล่นของบิดามารดามากกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการเล่นจากบิดาหรือมารดามากกว่านักเรียนที่ได้คะแนนพฤติกรรมการเล่นส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาน้อยกว่า

3. ปัจจัยทางชีวสังคม หมายถึง ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่

3.1 เพศ หมายถึง เพศของเด็กนักเรียนในโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ซึ่งทราบจากการสอบถาม บิดา หรือมารดา แบ่งเป็น

- ชาย
- หญิง

3.2 ระดับชั้น หมายถึง ระดับชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ซึ่งทราบจากการสอบถามครูประจำชั้นและบิดามารดา แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- อนุบาลปีที่ 1
- อนุบาลปีที่ 2
- อนุบาลปีที่ 3

3.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา และมารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษา
- อนุปริญญา
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

3.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยพิจารณาตามการรับรู้ของบิดาหรือมารดาของเด็กนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ที่ประเมินสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ไม่ดี หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีเงินไม่เพียงพอใช้จ่าย ต้องมีการกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่ายในครอบครัว
- ไม่ค่อยดี หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีเงินไม่เพียงพอใช้จ่าย แต่ยอมทน อยู่อย่างกระเบียดกระเสี้ยว
- ปานกลาง หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีเงินเพียงพอใช้จ่าย ไม่ขัดสน แต่ไม่มีเงินเก็บ
- ดี หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีเงินเพียงพอใช้จ่าย และมีเงินเหลือเก็บเล็กน้อย
- ดีมาก หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ ทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีมาก มีเงินเพียงพอใช้จ่าย อย่างสบายตามต้องการ นอกจากนี้ ยังมีเงินเหลือเก็บ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างเด็กปฐมวัยเพศหญิงและเด็กปฐมวัยเพศชายในด้านความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่เนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย เนื้อหาเกี่ยวกับการเล่น พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยชีวสังคม รวมถึงความแตกต่างของอิทธิพลของบิดาและมารดาที่มีต่อเด็กปฐมวัยเด็กหญิงและเด็กปฐมวัยเพศชาย ซึ่งผู้วิจัยเรียงลำดับการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย
2. การเล่น
 - 2.1 ความหมายของการเล่น
 - 2.2 ประวัติของการเล่น
 - 2.3 ประโยชน์ของการเล่น
 - 2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
 - 2.5 ลำดับขั้นของการเล่น
 - 2.6 พฤติกรรมการเล่นของเด็กแต่ละวัย
 - 2.7 ชนิดของการเล่น
3. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา
 - 3.1 แนวทางในการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา
 - 3.2 การเลือกของเล่นสำหรับเด็ก
 - 3.3 ปัจจัยชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่น
4. พฤติกรรมการปรับตัว
 - 4.1 ความหมายของพฤติกรรมการปรับตัว
 - 4.2 ประวัติการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัว
 - 4.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัว
 - 4.4 องค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัว

- 4.5 พัฒนาการของพฤติกรรมกาปรับตัว (Development of adaptive behavior)
- 4.6 ลำดับขั้นของพฤติกรรมกาปรับตัว (Sequence of adaptive behavior)
- 4.7 ปัจจัยชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกาปรับตัว
5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดา มารดา กับพฤติกรรมกาปรับตัวของเด็กปฐมวัย
6. ความแตกต่างของอิทธิพลของบิดาและมารดาที่มีต่อลูก

1. เด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัย (Early Childhood) หรือวัยเด็กตอนต้น หรือวัยก่อนเข้าเรียน (Pre-school Age) หมายถึงเด็กที่มีอายุระหว่าง 2-6 ปี ซึ่งมีการเติบโตในลักษณะที่ค่อนข้างช้าเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะการเจริญเติบโตในวัยเด็กก่อนหรือวัยทารก (พัชร สวนแก้ว, 2536) โดยแบ่งการเจริญเติบโตออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ร่างกาย ได้แก่

1.1 ความสูง เด็กปฐมวัยจะมีอัตราการเจริญเติบโตของความสูงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 3 นิ้ว เมื่อเด็กอายุประมาณ 6 ปี ความสูงของเด็กควรจะอยู่ในช่วงระหว่าง 108.40-110.50 ซม. สำหรับความสูงของเด็กชายและเด็กหญิงในช่วงนี้มักจะมีความสูงที่ไม่แตกต่างกัน

1.2 น้ำหนัก พัฒนาการในส่วนที่เกี่ยวกับน้ำหนักของเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการอย่างเชื่องช้า โดยเฉลี่ยเด็กจะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 1 ½ - 2 กก. และเด็กอายุ 6 ปี ควรจะมีน้ำหนักเป็น 7 เท่าของน้ำหนักเมื่อแรกเกิด สำหรับเด็กหญิงควรจะมือน้ำหนักเฉลี่ย 16.90 กก. ส่วนเด็กชายควรจะมือน้ำหนักเฉลี่ย 16.35 กก.

1.3 สัดส่วนของร่างกาย สัดส่วนของร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะต่างๆ ที่แสดงถึงความเป็นเด็กเล็กๆ จะหมดไป การเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วนของร่างกายจะมีหลักการพัฒนาตามหลักของการเจริญเติบโตแบบมีทิศทาง โดยร่างกายจะค่อยๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับขั้น กล่าวคือ เด็กในระยะแรกเกิด หรือเด็กวัยทารกจะมีศีรษะใหญ่กว่าส่วนอื่นๆ ของร่างกายและมีขนาดใกล้เคียงกับศีรษะของผู้ใหญ่ แต่เมื่อเด็กเข้าสู่วัยปฐมวัย ศีรษะของเด็กจะพัฒนาอย่างช้าๆ แต่ส่วนอื่นๆ ของร่างกายจะพัฒนาอย่างรวดเร็วเมื่อเด็กมีอายุเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาทางร่างกายจะเริ่มพัฒนาจากส่วนที่เป็นศีรษะก่อนแล้วมาสู่ลำตัว นั่นคือ จะพัฒนาจากส่วนบนมาสู่ส่วนล่าง จากนั้นจะขยายจากส่วนกลางของลำตัวออกสู่ด้านข้าง ซึ่งจะเห็นได้จากการที่เด็กเคลื่อนไหวลำตัวก่อนที่จะเคลื่อนไหวแขนและมือ เมื่อเด็กอายุประมาณ 6 ขวบ แขนขาของเด็กจะยาวขึ้น สัดส่วนรูปร่างจะคล้ายคลึงกับสัดส่วนรูปร่างของผู้ใหญ่ และเมื่อเด็กอายุ 6 ขวบ ขึ้นไป ร่างกายของเด็กเจริญขึ้น ศูนย์รวมของการทรงตัวของร่างกายจะอยู่บริเวณส่วนกลางของร่างกายอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสมดุลทางร่างกายและสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น โดยเราจะเห็นได้ว่าการทรงตัวของเด็ก 2 ขวบ จะมีลักษณะที่ไม่มั่นคง เวลาที่เด็กเดินเหมือนกับเดินส่ายไปมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์รวมของน้ำหนักยังไม่ได้อยู่ที่ศูนย์กลางของร่างกาย แต่เมื่อเด็กมีอายุประมาณ 6 ขวบ เด็กจะเดินทรงตัวได้ดีขึ้น โดยเดินได้ตรง ไม่โยกเยกหรือส่ายไปมา

1.4 **กระดูกและกล้ามเนื้อ** กระดูกของเด็กปฐมวัยจะมีความแข็งแรงมากขึ้นในทุกช่วงอายุที่ผ่านมา โครงสร้างกระดูกของเด็กหญิงจะมีพัฒนาการที่ดีกว่าของเด็กชาย ขณะเดียวกันกล้ามเนื้อของเด็กปฐมวัยจะมีความใหญ่และแข็งแรงมากขึ้น จึงทำให้มีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าเด็กจะมีลักษณะที่ดูผอมมากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อเยื่อของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามก็ดูลักษณะของเด็กที่มีกล้ามเนื้อเพิ่มมากขึ้น และมีความแข็งแรงดังกล่าวน่าจะมีผลทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองมีความเหนียวล้ามากกว่าเดิม แต่ความเหนียวล้าของเด็กยังขึ้นอยู่กับสุขภาพของเด็กแต่ละคนอีกด้วย นอกจากนี้เด็กปฐมวัยชายมีกล้ามเนื้อที่มากกว่าและแข็งแรงมากกว่าเด็กหญิงในทุกๆ ระดับอายุ แม้ว่าเด็กหญิงจะมีความสามารถใช้กล้ามเนื้อได้ดีกว่าเด็กชายก็ตาม

1.5 **ฟัน** ฟันน้ำนมของเด็กจะเริ่มงอกในวัยเด็กก่อนที่มีอายุระหว่าง 6-8 เดือน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเจ็บปวดหรือมีความรู้สึกรำคาญ อีกทั้งฟันน้ำนมของเด็กมีลักษณะผิวเคลือบของฟันบางมากกว่าฟันถาวร จึงทำให้เด็กที่ชอบกินขนมหวานมากๆ ฟันผุได้ง่าย ดังนั้นเมื่อเด็กอายุเพียง 3-4 ขวบ ฟันน้ำนมของเด็กจะเริ่มหลุด และมีฟันถาวรขึ้นมาแทนที่ ฟันที่ปรากฏขึ้นในครั้งแรกจะเป็นฟันซี่หน้าข้างล่างก่อนเสมอ และโดยปกติแล้วเด็กหญิงมักจะมีการงอกของฟันเร็วกว่าเด็กชาย รวมทั้งมีฟันถาวรเกิดขึ้นก่อนเด็กชายอีกด้วย สำหรับฟันถาวรที่งอกออกมาใหม่นั้นเด็กจะไม่มีอาการเจ็บปวดและรำคาญเหมือนกับการงอกของฟันน้ำนม และประโยชน์ที่ได้รับการงอกของฟันในครั้งแรก คือ จะช่วยทำให้การพูดของเด็กได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

1.6 **การเคลื่อนไหวร่างกาย** หมายถึง ความสามารถของเด็กในการควบคุมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ความสามารถในการใช้ตา มือ แขน และขาได้อย่างประสานกัน ระดับความสามารถ และทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กจะขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน ตลอดจนการมีโอกาสดูแลเรียนรู้และฝึกฝนการใช้กล้ามเนื้อส่วนอื่นๆ อีกด้วย

2. การพูด การพูดของเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญช่วงหนึ่ง เพราะจะมีผลต่อพัฒนาการทางภาษาของวัยต่อไป เนื่องจากการพูดเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของการสื่อสารในสังคม เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาการพูดขึ้นตามลำดับช่วงอายุ พื้นฐานการพูดของเด็กจะเริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่วัยเด็กก่อน และจะพัฒนาการสืบเนื่องมาจนถึงปฐมวัย

3. อารมณ์ เด็กปฐมวัยจะแสดงอารมณ์อย่างเปิดเผย และเป็นอิสระ อารมณ์ที่มักเกิดขึ้นและเห็นได้อย่างชัดเจน คือ อารมณ์โกรธ รัก กลัว อิจฉา อวดดี และอยากรู้อยากเห็น

4. สังคม เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นสำคัญ มักแสดงอารมณ์ต่างๆ โดยเปิดเผย เด็กวัยนี้กำลังสนใจกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบทำตามและเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม

พัชรี สวนแก้ว (2536) ได้สรุปลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ๆ ของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

เด็กปฐมวัยจะมีลักษณะที่ปรากฏแตกต่างกันออกไปจากลักษณะวัยอื่น คือ

1. รูปร่างของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่มองดูผอมกว่าวัยเด็กก่อน
2. ผมของเด็กจะมีสีเข้มกว่าเดิมในระยะแรกเกิด

3. เมื่อพิน้ำนมหลุดไปพันถาวรที่งอกขึ้นมาใหม่จะมีลักษณะขนาดเท่ากับพินที่ควรจะเป็นต่อไปจึงให้มองดูว่าพินของเด็กมีลักษณะที่ใหญ่ เพราะใบหน้าของเด็กยังมีขนาดเล็ก ซึ่งลักษณะที่เกิดขึ้นอาจจะทำให้เด็กขาดความรักไปได้

4. เด็กปฐมวัยมักจะไม่ให้ความสนใจในเรื่องเครื่องแต่งกายเท่าที่ควร

ด้วยเหตุที่เด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ๆ หลายประการ จึงมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ดังนี้

1. วัยของการสำรวจค้นคว้า (The age of Exploration)

วัยของเด็กปฐมวัยเป็นช่วงระยะเวลาของการพัฒนาการในเรื่องของการสำรวจค้นคว้าสภาพแวดล้อมต่างๆ เพราะเมื่อเด็กมีอายุ 2 ขวบไปแล้ว เด็กเริ่มมีความสามารถควบคุม การเจริญทำงานของอวัยวะภายในร่างกายได้ จึงทำให้เด็กมีความพอใจที่จะสำรวจสิ่งแปลกใหม่ ว่าสิ่งที่เด็กเห็นคืออะไร มีความรู้สึกเป็นอย่างไร หรือมีชื่ออะไร หรือบุคคลและสิ่งของนั้นๆ จะมีความรู้สึกเป็นอย่างไร

2. วัยของการเกิดปัญหา (Problem age)

ปัญหาของเด็กปฐมวัยจะแตกต่างไปจากเมื่อเป็นวัยทารก คือ จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผิดปกติไป แม้แต่ลักษณะทางด้านบุคลิกภาพก็มีความแตกต่างกันออกไป เช่น เด็กจะมีลักษณะที่ไม่ยอมเชื่อฟัง ชอบปฏิเสธต่างๆ หรืออาจจะมีความหวาดกลัวและริษยามากขึ้น

3. วัยที่ชอบเล่นของเล่น (The Toy age)

เด็กปฐมวัยจะชอบเล่นของเล่นมาก แต่ความสนใจในของเล่นจะลดลงหลังจากที่เด็กเข้าโรงเรียนแล้ว

4. วัยของการเตรียมตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน (Pre-gang age)

โดยทั่วไปแล้วนักจิตวิทยาที่ความเชื่อว่าวัยของการเตรียมตัวเพื่อเข้ากับกลุ่มเพื่อนนี้ จัดว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่มีความสำคัญมาก เพราะเด็กจะต้องมีการเรียนรู้พื้นฐานต่างๆ ตามพฤติกรรมทางสังคม และการเตรียมตัวดังกล่าวจะเป็นการช่วยให้เด็กสามารถจัดระบบในชีวิตของตนตามสังคมเพื่อให้ตนสามารถปรับตัวที่ดีต่อไปในอนาคต

5. วัยของการเตรียมตัวเข้าสู่โรงเรียน (Pre-school age)

นักศึกษาทั่วไปมีความเชื่อว่า เด็กในปฐมวัยนี้เป็นวัยที่มีการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่โรงเรียน แต่ตามสภาพความจริงของเด็กบางคน ปรากฏว่าเด็กบางคนได้เข้าโรงเรียนสำหรับเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลแล้ว แต่โรงเรียนดังกล่าวจะเป็นโรงเรียนที่มีความแตกต่างไปจากโรงเรียนอื่นๆ ดังนั้น เด็กส่วนใหญ่ยังคงอยู่บ้านและมีการเตรียมตัวที่จะไปโรงเรียน จึงทำให้เด็กได้รับความกดดัน และความคาดหวังให้มีการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่มีความแตกต่างไปจากโรงเรียนซึ่งเด็กจะต้องเข้าไปรับการศึกษาต่อไป

6. วัยที่ไม่น่ารัก (A less appealing age)

แม้ว่าพ่อแม่จะให้ความรัก ความเอาใจใส่ดูแลต่อเด็กในทุกๆ วัยของเด็กก็ตาม แต่สำหรับเด็กปฐมวัยนี้ พ่อแม่มักจะให้ความช่วยเหลือน้อยลง ขณะเดียวกันเด็กจะมีความรู้สึกที่ต่อต้านความช่วยเหลือจากพ่อแม่และบุคคลอื่นที่มีอายุมากกว่า รวมทั้งเรื่องของการแสดงความรักต่อเด็กก็เช่นกัน เด็กจะไม่ยอมรับการแสดงออกดังกล่าวนี้อีกต่อไป จึงทำให้ความน่ารัก ความน่าเอ็นดูของเด็กลดน้อยลงไป

7. วัยแห่งการสร้างสรรค์ (Creative age)

โดยจะสังเกตได้จากการแสดงความคิดสร้างสรรค์ในขณะที่เด็กกำลังเล่นอยู่

8. วัยแห่งการเลียนแบบ (Imitation age)

เด็กวัยนี้จะชอบเลียนแบบผู้ที่โตกว่า เช่น คำพูด กิริยาท่าทาง และนิสัยของผู้ใหญ่ เป็นต้น

1.2 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไปตลอด ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย และจิตใจผสมผสานกัน ตลอดจนกระตุ้นให้บุคคลมีความสามารถที่จะจัดการควบคุมสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ (พัชรีย์ สวนแก้ว.2536 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1968)

พัชรีย์ สวนแก้ว (2536) แบ่งพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการทางร่างกาย

1.1 เด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหว มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว ไม่ชอบอยู่นิ่งเฉย

1.2 กล้ามเนื้อของเด็กวัยนี้เจริญอย่างรวดเร็ว แต่กล้ามเนื้อใหญ่จะเจริญมากกว่ากล้ามเนื้อย่อย การประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อและต่ายยังไม่ดีนัก ยังไม่สามารถควบคุมมือและนิ้วในเขียนหนังสือได้ และยังไม่สามารถบังคับให้เพ่งมองวัตถุเล็กๆ ได้ นอกจากนี้กระดูกยังไม่แข็งแรงพอ

1.3 อัตราพัฒนาการระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายจะไม่เท่ากัน ในระยะนี้เด็กหญิงจะพัฒนาเร็วกว่าเด็กชายในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนากล้ามเนื้อย่อย เด็กชายจะช้ากว่าเด็กหญิงในการทำกิจกรรมและอุปกรณ์ต่างๆ

1.4 ความถนัดการใช้มือของเด็กพอจะสังเกตได้แล้ว โดยส่วนใหญ่เด็กจะถนัดมือขวา แต่บางคนถนัดมือซ้าย

เราสามารถสรุปความสามารถของเด็กปฐมวัย ระหว่างอายุ 3 – 6 ปี ในส่วนของความสามารถทางร่างกายได้ ดังนี้

ตาราง 1 พัฒนาการและความสามารถทางร่างกายของเด็กปฐมวัย

อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี	อายุ 6 ปี
- สามารถวิ่งกระโดด 3 ขา เดินแกว่งบน ปลายเท้าได้ - ปีนป่ายและแกว่งตัวได้ - ขึ้น-ลง บันไดได้ - โยกตัว กระโดดตาม จังหวะได้ - ถีบรถจักรยานสามล้อได้	- สามารถยืนขาเดียวได้ - เดินบนไม้กระดาน กว้าง 6 ซม. ได้ - ลงบันไดก้าวลงสลับขาได้ - เตะลูกบอลขณะกำลังกลิ้งได้ ห้อยโหน ปีนป่ายบันได หรือตาข่ายได้	- สามารถทรงตัวด้วย ปลายนิ้วเท้าได้หลาย วินาที - ยืนบนขาข้างเดียวได้นานประมาณ 5 วินาที - วิ่ง กระโดด ปีนป่าย เต้น เหยียดตัวได้ - โยนลูกบอลได้ดี	- ฟันน้ำนมเริ่มหลุด ฟันแท้เริ่มขึ้นมาแทนที่ - สามารถปีนป่าย กระโดด เหยียดแขนขาได้ และห้อยโหน ดีลังการกระโดดได้ - การเคลื่อนไหว ทุก ส่วนคล่องแคล่ว ขึ้นมาก

ตาราง 1 (ต่อ)

อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี	อายุ 6 ปี
- รับประทานอาหารได้เอง - อาบน้ำได้ แต่งตัวได้ - ยกถาดอาหารเล็กๆ หรือแก้วเล็กๆ ได้ - จับดินสอ ลากเส้นได้ - ต่อแท่งลูกปัดได้ 8-10 แท่ง - ร้อยลูกปัดได้	- สามารถใส่กระดุม ถอดกระดุมได้ - เขียนวงกลม กากบาทได้ - จิกกระดาษเป็นชิ้นใหญ่ได้ - ขยำกระดาษเป็นก้อนได้ - เขียนรูปคนตามคำสั่งได้ แต่ไม่สมบูรณ์ - เขียนรูปคนตามคำสั่งได้ แต่ไม่สมบูรณ์	- ถีบรถจักรยานได้ รวดเร็ว และบางครั้งถีบรถจักรยาน 2 ล้อได้ - ลากเส้นตรงได้ดีและลากมุมแหลม มุมป้านได้ - แปร่งฟัน หวีผม ล้างหน้าได้ ตบมือเคาะจังหวะได้ดี - ร้อยลูกปัดใส่ไม้เชือกได้ - กางนิ้วมือ งอหัวแม่มือ จรดนิ้วอื่นๆ ได้ - ตีตกระดุม รูดซิปได้	- เคลื่อนไหวตาม จังหวะเพลงด้วย ความเข้าใจดีขึ้น - โยนหรือรับลูกบอล - วิ่งเขย่งปลายเท้าได้ - ยืนขาเดียวได้นาน - กำมือ บีบมือ ที่ละข้างได้ - เดินถอยหลังได้ - เล่นฟุตบอลได้ - เขียนรูปสามเหลี่ยม - ตบมือสลับข้างได้ - หยิบจับสิ่งของเล็กๆ ได้ - เขียนตัวอักษรได้ - ขยับนิ้วทีละนิ้วได้ - ผูกเชือกกรองเท้า

2. พัฒนาการทางอารมณ์

เด็กปฐมวัยจะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผยเป็นอิสระ และมักจะเกิดขึ้นบ่อยๆ ทั้งอารมณ์พอใจหรือไม่พอใจ ลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์โดยสรุป ได้แก่

2.1 อารมณ์รัก เด็กวัยนี้จะรักหรือชอบคนที่ตามใจให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ ชอบคนที่ให้ความสนุกสนาน เป็นเพื่อนเล่นด้วย โดยเฉพาะคนที่ให้ของขวัญหรือของเล่นแก่ตน เด็กแสดงอารมณ์ด้วยการกอดและจูบ นอกจากนี้เด็กจะรักและภูมิใจพ่อแม่ของตน

2.2 อารมณ์โกรธ เด็กอาจแสดงอารมณ์โกรธโดยการร้องกรี๊ด ตะเถ็บ ทูบตี ต่อก้อน ร้องไห้ กระเทียมเท้า ซอยเท้า เป็นต้น

2.3 อารมณ์อยากรู้ อยากเห็น เด็กในวัยนี้ช่างซักถาม เพราะเริ่มรู้จักใช้เหตุผล

2.4 อารมณ์อิจฉาริษยา เด็กในวัยนี้มักมีอารมณ์อิจฉาริษยา ซึ่งมักจะเริ่มจากพ่อแม่ โดยอาจจะเนื่องจากพ่อแม่ให้ความสนใจบุคคลอื่นมากกว่าตน โดยเฉพาะเมื่อพ่อแม่ให้ความสนใจกับน้องคนใหม่ หรือคนข้างเคียง การแสดงอารมณ์อิจฉาริษยานี้จะเห็นได้จากการที่เด็กตื้อนอง รักแค้นอง แย่งของเล่นจากน้อง

2.5 อารมณ์กลัว เด็กแสดงอารมณ์กลัวด้วยการร้องไห้ หนีห่าง หรือตัวสั่น จะเริ่มกลัว สิ่งต่างๆ มีจินตนาการมากขึ้น กลัวความอ้างว้าง กลัวสิ่งภายนอก กลัวความมืด กลัวผี พออายุ 4 ขวบ ความกลัวจะลดน้อยลง

3. พัฒนาการทางสังคม

เด็กปฐมวัยจะมีลักษณะพัฒนาการทางสังคม ดังนี้

3.1 เด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่มักมีเพื่อนสนิทเพียง 1-2 คน แต่มิตรภาพอาจเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว เด็กวัยก่อนเข้าเรียนมักมีสังคมไม่แน่นอน และมีความสนใจที่จะเล่นกับเพื่อนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนของตน เพื่อนที่สนิทมักเป็นเพศเดียวกับตน แต่มิตรภาพระหว่างเพศชายและเพศหญิงก็เริ่มพัฒนาขึ้น

3.2 เด็กวัยนี้มักเล่นเป็นกลุ่มเล็กๆ และไม่ค่อยเป็นระเบียบ

3.3 การทะเลาะกันระหว่างเพื่อนมักเกิดขึ้นบ่อยๆ เด็กมักจะลืมการทะเลาะได้เร็ว และง่ายมาก

3.4 เด็กวัยนี้ชอบเล่นละคร และสมมุติตนเองเล่นบทบาทเช่นเดียวกับบทบาทของละครบางตัวในรายการโทรทัศน์ที่ตนได้ดู ชอบพูดและแสดงเลียนแบบตัวละครนั้นๆ ด้วย

3.5 เด็กหญิงและเด็กชายเพิ่งจะเริ่มต้นเรียนรู้บทบาทของตนและยังไม่มีสมาธิเกี่ยวกับบทบาทของเพศชัดเจนนัก

เราสามารถสรุปพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างอายุ 3 – 6 ปีได้ ดังนี้

ตาราง 2 พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี	อายุ 6 ปี
- ชอบทำให้ถูกใจพ่อแม่ รู้จักให้ความร่วมมือเพื่อให้ได้สิ่งอื่น - รู้จักช่วยเหลือครูหรือพ่อแม่ในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ - รู้จักแบ่งของเล่น - ชอบทำให้คนอื่นหัวเราะ	- ชอบเล่นกับเพื่อนๆ บางครั้งก็ชอบเป็นอิสระ - เล่นรวมกันในกลุ่ม แต่ต่างคนต่างเล่น - ช่างพูดและมีเหตุผลของตนเอง	- ชอบเล่นกับเพื่อน เล่นเป็นหมู่	- เริ่มติดต่อกับรู้จักกับคนมากขึ้น เช่น ครู พ่อแม่ น้อง เพื่อนๆ และคนอื่น ๆ เช่น พยาบาล ตำรวจ พ่อค้า - รู้จักทำตามคำสั่ง กฎเกณฑ์ - รับผิดชอบดีขึ้น

4. พัฒนาการทางสติปัญญา

เด็กปฐมวัยชอบพูดชอบแสดงความคิดเห็น ชอบซักถาม และแก้ปัญหา ดังนั้นสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา ความคิดความสามารถที่เกี่ยวกับสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรม ได้แก่

4.1 สามารถจำสิ่งของต่างๆ และเรียกชื่อได้ถูกต้อง เช่น สิ่งของที่อยู่อีกฝั่งตัว ผลไม้ สัตว์ที่รู้จัก ของใช้ต่างๆ เป็นต้น

4.2 สามารถจำแนกความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งของต่างๆ ได้

4.3 สามารถเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้ เราสามารถดูพัฒนาการของสติปัญญาได้โดยวิธีสังเกตพฤติกรรม องค์ประกอบที่จะทำให้เราสามารถสังเกตพฤติกรรมเด็กเพื่อดูพัฒนาการทางสติปัญญาประกอบด้วย

1) การเล่นเกมของเด็ก โดยการเปิดโอกาสหรือสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้เล่นแสดงพฤติกรรม เช่น การเล่นเกมหรือแสดงออกโดยการวาดภาพ ใช้สีตักแต่งสิ่งต่างๆ เป็นต้น การเล่นเกมนี้ทำให้เด็กเพลิดเพลิน สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเสรี ทำให้เราสังเกตพฤติกรรมได้อย่างกว้างขวาง

2) การใช้ภาษาของเด็ก ความสามารถทางภาษาเกี่ยวข้องกับสติปัญญาของคนเราอย่างมาก การวัดความสามารถทางภาษาของเด็กนั้น ต้องสังเกตโดยการฟังคำพูดของเด็ก ความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กปฐมวัยระหว่างอายุ 3-6 ปี สามารถสรุปได้ดังนี้

ตาราง 3 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี	อายุ 6 ปี
- สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 900 คำ และพูดเป็นประโยคยาวได้ถึง 10-12 พยางค์ - ชอบใช้คำที่ขึ้นต้นด้วยอะไร ที่ไหน และใคร	ช่างพูด สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 1500 คำ จะมีคำถามที่ขึ้นด้วยเมื่อไร อย่างไร และทำไม ชอบเล่าเรื่องต่างๆ หรือนิทานซึ่งบางครั้งเป็นเรื่องของตนเอง อาจพูดคำหยาบ หรือไม่สุภาพในบางครั้ง	ชอบซักถาม สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 2,500 – 3,000 คำ ชอบเล่นสมมติ และใช้คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	พูดได้คล่องแคล่ว และสนใจคำใหม่ เริ่มการอ่าน เริ่มเข้าใจนามธรรมบ้าง เช่น เรื่องการเจ็บป่วย อุบัติเหตุ เป็นต้น

2. การเล่น

2.1 ความหมายการเล่น

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การเล่น” หมายถึง ทำเพื่อสนุก หรือผ่อนคลาย และ Encyclopedia ได้ให้คำจำกัดความว่า “การเล่น” คือ การสร้างสรรค์ หรือ กิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

การเล่น คือ การรักษาตนเองโดยวิธีธรรมชาติ ซึ่งเด็กจะใช้เวลาเล่นเพื่อต่อสู้ หรือเพื่อเอาชนะความทุกข์ทรมาน และความคับแค้นใจ (สุวดี ศรีเลณวัติ ; อ้างอิงจาก Erikson,1940)

พัชรี สวนแก้ว (2536) ให้ความหมายว่า การเล่น หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ให้ความสนุกสนานแก่เด็ก โดยที่เด็กไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้น การเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็ก ไม่มีการบังคับใดๆ ทั้งสิ้น

สุชา จันท์ธอม (2543) ให้ความหมายของการเล่นไว้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรม หรือ การกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานแก่เด็ก โดยที่เด็กไม่คำนึงถึงผลของมัน เกิดจากความสมัครใจ ไม่มีการบังคับใดๆ ทั้งสิ้น

จากคำจำกัดความดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การเล่น คือ กิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับผู้เล่น โดยผู้เล่นจะต้องมีอิสระในการเล่น ไม่มีการบังคับ และการเล่นจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการเรียนรู้แก่ผู้เล่น ถึงแม้ว่าการเล่นต่างๆ จะบอกความหมายในตัวเอง ก็จะบอกเพียงความหมายเดียว แต่ขณะที่เด็กเล่น แสดงการกวาดบ้านเหมือนที่แม่ทำ อาจเรียกได้ว่าเป็นการเล่น

2.2 ประวัติของการเล่น

การเล่นมีประวัติมาตั้งแต่แรกเริ่มมนุษยชาติ ที่ใดมีเด็กที่นั่นก็ย่อมต้องมีการเล่นเป็นของคู่กัน เครื่องเล่นจะบ่งชี้ถึงเพศ เช่น เด็กผู้หญิงก็จะเล่นตุ๊กตา และเครื่องใช้ในครัวเรือนที่จำลองเล็กๆ สำหรับเด็กผู้ชายก็มีพวกอาวุธสงคราม อาวุธสำหรับล่าสัตว์ พวกปืนผาหน้าไม้ และการเล่นเกม ซึ่งเป็นการเล่นเพื่อส่งเสริมสุขภาพและอนามัย

เครื่องเล่นที่เก่าแก่ที่สุดเป็นของพวกอียิปต์ ซึ่งยังเก็บรักษาไว้ ทำด้วยงา ดินเหนียว กระจก แก้ว และหิน ส่วนที่ทำด้วยไม้ ตะกั่ว และเหล็กมีจำนวนน้อย ตุ๊กตาที่เก่าแก่ ประมาณ 110 ก่อนศตวรรษ ที่น่าสนใจเป็นชาวเปอร์เซีย ทำด้วยสารส้มเป็นรูปตัวสัตว์ที่มีสิ่งลากจูงด้วย นอกจากนี้ยังมีตุ๊กตาตัวสัตว์ ได้แก่ เสือ จระเข้ ที่ส่วนต่างๆ ของร่างกายเคลื่อนไหวได้ด้วย

ตุ๊กตา มีประวัติอันยาวนานที่เกี่ยวข้องกับความชื่นชมยินดี และความยิ่งใหญ่ ตุ๊กตาเมื่อแรกเริ่มพัฒนาเป็นตุ๊กตาเกี่ยวกับบรรพบุรุษ เครื่องราง แบบอย่างการแต่งกาย สัญลักษณ์ สิ่งแปลกใหม่ สิ่งกระโดดได้และหนี ตุ๊กตาเหล่านี้ทำด้วยเซลลูโลส หนัง ยาง สบู่ และเหล็ก สำหรับปัจจุบันที่ทันสมัยจะประดิษฐ์สิ่งต่างๆ รูปต่างและขนาดต่างๆ กัน การแต่งตัวตามท้องถิ่น เป็นพวกดารา ขนาดเล็ก ๆ ขนาดเท่าตัวจริง และตุ๊กตาเด็กก่อน

สำหรับการเล่นของไทยเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด เพียงแต่สันนิษฐานกันว่าคงจะเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ แต่จากการศึกษาวรรณคดีพอจะมีหลักฐานยืนยันได้ว่า การเล่นเป็นเอกลักษณ์ของไทยนั้นมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเรื่อยๆ จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์นี้ ซึ่งได้วิเคราะห์จากบทละครและในวรรณคดี ในสมัยสุโขทัยเล่นว่าว สมัยกรุงศรีอยุธยาเล่นลิงชิงเสาและปลาลงอวน ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์กล่าวว่า มีการเล่นตะกร้อ จั๊ตเต (ตังเต) ซี่มา รำอย่างขว เป็นต้น การเล่นของเด็กไทยเท่าที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีนั้น ส่วนมากเป็นการเล่นเพื่อออกกำลังกายที่ไม่ต้องใช้วัสดุมากนัก สำหรับการ เล่นบางชนิดที่ต้องใช้วัสดุ มักเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายๆ ในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น เมล็ดผลไม้ ดอกไม้ ใบหญ้า ก้านกล้วย เป็นต้น การเล่นเหล่านี้ยังได้กระทำสืบทอดมาจนทุกวันนี้ (ประภาพรณ สุวรรณสุข. 2525)

2.3 ประโยชน์ของการเล่น

การเล่นช่วยพัฒนาอ่อนคลาย และสนองตอบความต้องการของเด็ก และพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการเรียนรู้ทางด้านจริยธรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนาน รู้จักค้นคว้า สำรวจสิ่งต่างๆ เรียนรู้ตนเอง และบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ การเล่นของเด็กมีทั้งเล่นกลางแจ้งและในร่ม เด็กทุกคนจะเล่นทุกอย่างที่เขาพอใจ ถ้าผู้ใหญ่คอยแนะนำให้เขารู้จักเล่น ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด การเล่นนั้นก็จะประโยชน์ต่อเด็กและจะปลอดภัยไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น การเล่นจึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่างสำหรับเด็กมาก

สุชา จันท์ธอม (2538) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นพอสรุปได้ดังนี้

1. การเล่นจะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายให้แข็งแรง เป็นการออกกำลังกายไปในตัว
2. การเล่นช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เด็กได้รู้จักตัวเอง รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการให้และการรับ และการร่วมมือกับผู้อื่น

3. การเล่นเป็นสื่อในการสร้างมิตรภาพระหว่างเด็ก ลดความเป็นศัตรูระหว่างกัน และในการเล่นระหว่างพี่น้องในครอบครัว จะทำให้พี่น้องไม่รู้สึกอิจฉากัน

4. การเล่นที่เด็กได้สมมติตนเองเป็นบุคคลต่างๆ เช่น ครู หมอ พยาบาล ตำรวจ ฯลฯ ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของบุคคลต่างๆ เป็นการสร้างจินตนาการในงานอาชีพ และเป็นการเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

5. การเล่นเป็นการชดเชยสิ่งที่เด็กขาดไป ทำให้เด็กได้ระบายอารมณ์ และความรู้สึกผ่านการเล่นอันเป็นการผ่อนคลายไม่ให้เกิดเครียดจนเกินไป

มณีนรีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2537) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเล่นเพื่อเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา โดยสรุปได้ว่า การเล่นนอกจากเพื่อความเพลิดเพลินของเด็กแล้วกิจกรรมการเล่นทำให้เด็กได้สร้างสมประสบการณ์ และฝึกความสามารถในการรับรู้ เสริมสร้างความคิดในด้านต่างๆ ได้แก่

1. การรับรู้

การรับรู้ หมายถึง ความสามารถที่จะถ่ายทอดสิ่งเข้าไปยังสมอง และแปลความหมายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ การรับรู้ต้องผ่านประสาทสัมผัส ได้แก่ ตาหู จมูก ลิ้น สัมผัส และการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการรับรู้ด้านต่างๆ ได้แม่นยำขึ้น ได้แก่

1.1 การรับรู้เกี่ยวกับขนาด (size) คือ การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับขนาดของวัตถุ โดยการมองเห็นความสัมพันธ์ของขนาดของวัตถุชิ้นหนึ่งกับอีกชิ้นหนึ่ง

1.2 การรับรู้เกี่ยวกับรูปร่าง (shape) เด็กจะรู้จักรูปร่างแบบง่ายๆ ประเภทสี่เหลี่ยม วงกลม สามเหลี่ยม เมื่ออายุได้ 2 ขวบ ดังนั้นการเล่นประเภทให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรง จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านนี้ดีขึ้น

1.3 การรับรู้เกี่ยวกับสี (color) ของเล่นที่มีสีสันสดๆ ประเภทแม่สีและมีสีไม่หลากหลายมากเกินไป จะช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่องสีได้ดี

1.4 การรับรู้เกี่ยวกับเนื้อวัตถุ (texture) เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อวัตถุว่าแข็งหรือนิ่ม หยิบ ปูกลูจาก การได้สัมผัสของเล่น

1.5 การรับรู้เกี่ยวกับน้ำหนัก (weight) การยกและหยิบจับของเล่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องน้ำหนัก

2. ความคิดรวบยอด หรือมโนทัศน์

ในสถานการณ์เล่นต่างๆ โดยเฉพาะการเล่นที่พ่อแม่มีโอกาสดึงดูดสิ่งแวดล้อมให้ หรือแนะนำการเล่น ทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง เช่น ความคิดรวบยอดทางอาชีพจากการเล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ เป็นต้น

3. การเสริมสร้างความนึกคิด และความคิดสร้างสรรค์

เด็กจะแสดงออกมานึกคิดผ่านการเล่น ทั้งในรูปของสัญลักษณ์ และภาษา การเล่นจึงเป็นการเสริมสร้างความนึกคิด และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกุญแจสู่การพัฒนาทางด้านสติปัญญา การพัฒนาทางสติปัญญา จะเพิ่มขึ้น

ถ้าเด็กมีประสบการณ์จากการเล่นมากขึ้น โดยเฉพาะการเล่นแบบอิสระ จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่น และเป็นตัวของตัวเอง

วราภรณ์ รักวิชัย (2527) ได้กล่าวถึง คุณค่าและประโยชน์ของการเล่นที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก โดยสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย

การเล่นทำให้เด็กได้เคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกาย ทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง และประสานกันได้ดี การเล่นที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เช่น แขน ขา

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

เด็กยังอยู่ในสภาพที่ช่วยเหลือตัวเอง และการปรับตัวยังไม่ดีนัก ดังนั้น พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจยังไม่มั่นคง อารมณ์ต่างๆ เช่น กลัว อิจฉา โมโห คับข้องใจ เครียด ฯลฯ อารมณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นกับเด็กทุกคน และจะถูกระบายออกมาผ่านการเล่น ทำให้เด็กปรับอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองได้

3. พัฒนาการด้านสังคม

การเล่นสอนให้เด็กรู้จักเหตุผล รู้จักให้อภัย ฝึกความสามัคคี และทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักเสียสละ และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ฝึกการรอคอย ความอดทน สามารถยอมรับ ความจริงได้ ปรับตัวเข้ากับสังคม ทำให้อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

4. พัฒนาด้านสติปัญญา

การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ชีวิตให้กับตนเอง เช่น ได้เรียนรู้ เรื่องขนาด รูปปร่างน้ำหนัก ความเหมือน ความต่าง ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว การเล่นสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ที่เด็กมีต่อสิ่งรอบตัว และช่วยให้เด็กได้รู้จักปรับความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ตรงกับความจริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการที่เด็กได้เล่นอย่างเพียงพอ ถูกต้องด้วยของเล่นที่เหมาะสม ทำให้เด็กมีความสามารถ และศักยภาพในการพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ สามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากประสบการณ์การเล่นได้อย่างเต็มที่มีความสุข สามารถปรับตัว ปรับอารมณ์ได้ดี มีความพร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ ๆ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่น มีความคิดริเริ่ม ฯลฯ

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นได้พยายามอธิบายว่า เด็กเล่นอย่างไร มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิด การรับรู้ การปรับตัว สังคมและสติปัญญาอย่างไร ซึ่งได้มีนักจิตวิทยาสนใจศึกษามาเป็นเวลานาน ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้ (สุวดี ศรีเลนวดี. 2534 : 86-87 ; อ้างอิงจาก Tackett & Hunsberger. 1981 : 157-159)

1. ทฤษฎีระบายพลังที่เหลือ (Surplus-energy)

นักปรัชญาชาวอังกฤษ (Herbert Spencer) อยู่ในระบะกกลางศตวรรษที่ 19 ได้ตั้งสมมติฐานว่า เด็กเล่นเพราะมีพลังเหลืออยู่มาก ดังนั้นการเล่นจึงเป็นการระบายพลังงานที่เหลืออยู่ในตัวเด็กเป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อเขาจะได้เจริญเติบโตต่อไป

2. ทฤษฎีความสนุกสนานเพิลิตเพลิน (Enjoyment or hedonic)

Herlock และ Sutton-Smith เชื่อว่า การเล่นจะต้องสนุกเพิลิตเพลิน ผลประโยชน์ที่จะได้รับน้อยมาก กิจกรรมใดๆ ที่ผู้เล่นไม่รู้สึกละสนุกถ้าการปฏิบัตินั้นบรรลุลวัตถุประสงค์ กิจกรรมนั้นเรียกว่าการทำงาน ดังนั้นกิจกรรมใดๆ ที่ทำให้เกิดความสำเร็จเพื่อการเล่นจะทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนานได้ทั้งนั้น

3. ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinctive - practice)

นักปรัชญาชาวเยอรมัน Karl Gross (ศตวรรษที่ 19 ตอนปลาย) ได้มองการเล่นเป็นไปโดยสัญชาตญาณ เป็นการเตรียมตัวเพื่อดำรงชีวิตแบบผู้ใหญ่ ดังนั้นการเล่นจึงเป็นการฝึกทักษะ เกี่ยวกับสิ่งจำเป็นในชีวิตของผู้ใหญ่ เขาให้ความสำคัญในจินตนาการของเด็กโดยเฉพาะ อธิบายว่าการเล่นเป็นการทดลองทำหน้าที่ผู้ใหญ่

4. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic)

Freud และ Erikson เน้นถึงความสำคัญของผลประโยชน์ที่เด็กได้จากการระบายโดยการเล่น พรอยด์กล่าวว่า เมื่อเด็กเล่นเด็กจะทำทุกสิ่งทุกอย่างซ้ำๆ ซากๆ ซึ่งจะให้เกิด ความประทับใจในชีวิตจริง เช่น เด็กถูกทำโทษเนื่องจากวิ่งไปในถนนที่มีรถยนต์วิ่งไปมาซ้ำๆ เมื่อเด็กเล่นตุ๊กตา เด็กจะใช้คำพูดตุ๊กตาในลักษณะท่าทางที่เขาได้ถูกทำโทษ ทำให้เด็กสบายใจขึ้น ซึ่งการได้ทำซ้ำๆ ทำให้เด็กได้ระบายความรู้สึกที่ไม่ดีออกมา และเด็กจะทำนายได้ว่า ถ้าเขาวิ่งออกไปในถนนอีกเขาจะถูกดุ ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าการที่เด็กได้เล่น ได้แสดงควมวิตกกังวลออกมา ช่วยให้เด็กเอาชนะความกลัว ความรู้สึก บูดคล และสิ่งของได้ วิธีการรักษาโดยการเล่น (Play Therapy) จึงช่วยรักษาเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ได้

5. ทฤษฎีความคิดความเข้าใจ (Cognitive)

การเล่น คือ การสำรวจและซึมซับเข้าไปในโครงสร้างของจิตใจ Piaget ได้บอกถึงความแตกต่าง ของการเล่น และการเลียนแบบไว้ คือ เมื่อเด็กเล่นจะเกิดกระบวนการซึมซับขึ้น (assimilation) ตรงข้ามเมื่อเด็กปรับโครงสร้าง (Accomodation) ก็เกิดการเล่นแบบ เมื่อการซึมซับและการปรับโครงสร้างสมดุลกันก็เกิดการพัฒนาปรับตัวด้านสติปัญญาขึ้น เช่น เมื่อเด็กค้นพบว่าเขาจะเอาลูกเกดออกจากขวดโดยการเทออก เป็นการปรับตัวด้านสติปัญญา เมื่อชำนาญขึ้น และทำซ้ำๆ เกิดความสุขสนุกสนาน ถ้าเด็กได้สังเกตคนอื่นเล่นแล้วทำตามเป็นการเลียนแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเล่น การเลียนแบบ หรือการปรับตัวด้านสติปัญญา จากการสังเกตในช่วงสั้นๆ จะไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่า เด็กกำลังทำอะไร ทฤษฎีนี้การเล่นสัมพันธ์กับการพัฒนาสติปัญญา

2.5 ลำดับขั้นของการเล่น

เพียเจท์ (วราภรณ์ รักวิจัย. 2540 : 137-138, ประณต คำนิม. 2545 : 36) กล่าวว่า การเล่นเป็นไปตามวุฒิภาวะของเด็ก ตลอดจนประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

แรกเกิด - 2 ขวบ	เด็กต้องการการกอดรัดอุ้มชู คนพูดคุยด้วยถึงแม้ว่าจะไม่เข้าใจ
2 – 3 ขวบ	เด็กจะแสดงหาความเป็นตัวของตัวเอง
3 – 4 ขวบ	เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น เลียนแบบผู้ใหญ่เล่าเรื่องได้ ชอบฟังนิทาน
4 – 5 ขวบ	เด็กชอบเล่นบทบาทสมมติ สามารถพูดคุย เล่าเรื่องที่ตนเอง สนใจ ชอบฟังนิทาน คำคล้องจองและบทกลอนที่ไพเราะ
5 – 6 ขวบ	เด็กเรียนรู้ถึงชีวิตประจำวัน ช่างซักถาม อยากรู้อยากเห็นชอบ ค้นคว้าทดลอง
7 ขวบขึ้นไป	เด็กจะทำอะไรเริ่มจะมีแผนการที่จะทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองชอบช่วยเหลือผู้อื่น เด็กจะพูดจาได้คล่องแคล่ว เขียนชื่อตนเองได้ เด็กพร้อมที่จะอ่านเขียนได้

2.6 พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย

เด็กแต่ละวัยจะการเล่นซึ่งเป็นลักษณะประจำแต่ละวัย การเล่นจะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเด็กเติบโตขึ้น (วราภรณ์ รักวิจัย. 2540 : 131-136)

การเล่นของวัยทารก

เริ่มด้วยรูปแบบง่ายๆ แต่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ฝึกหัดความชำนาญในการเคลื่อนไหว การควบคุมร่างกาย การประสานงานระหว่างมือ ตา และประสาทสัมผัสทั้งห้า การเล่นของทารกเริ่มจากการปฏิกิริยาสะท้อน การกระตุ้นอวัยวะรับความรู้สึก และการเคลื่อนไหวโดยไม่มีจุดหมาย การเล่นของทารกเป็นอิสระเป็นไปตามธรรมชาติ เป็นการเล่นตามลำพังคนเดียว และเด็กจะสนุกในการเคลื่อนไหวร่างกายของตนเอง

การเล่นของเด็กวัย 1 – 3 ขวบ

เด็กในวัยนี้เริ่มจากการคลานเปลี่ยนเป็นมาเดิน แต่การเดินยังไม่แข็ง เด็กจะเดินเกาะเครื่องเรือนจากขั้นหนึ่งไปยังอีกขั้นหนึ่งเรื่อยๆ ทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้ระยะทาง เวลาและช่องว่าง เด็กในวัยนี้ชอบดิ่งรถ หรือกลิ้งกระดาศ ทำให้เด็กได้ฝึกการควบคุมแขนขาของตนเอง

การเล่นของเด็กวัย 3 - 5 ขวบ

เด็กในวัยนี้จะเริ่มเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มโดยร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เด็กในวัยนี้พอใจในการเล่นที่เกี่ยวข้องกับสังคม ชอบเลียนแบบชีวิตสังคมของผู้ใหญ่ มักเล่นเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน แสดงบทบาทของสมาชิกในครอบครัว เช่น จะเล่นเป็นพ่อแม่ ครู หมอ ตำรวจ เด็กจะเปลี่ยนบทบาทตามความสนใจ และประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ เด็กวัยนี้มีจินตนาการสูง ชอบจินตนาการว่าเป็นคนเก่ง เช่น ตำรวจ ซูเปอร์แมน การเล่นของเด็กวัยนี้ที่เด่นกว่าวัยอื่น คือ การเล่นเลียนแบบชีวิต ชอบฟังนิทาน โคลงกลอน และมักจะนำมาดัดแปลงเล่นเป็นละครได้ สนใจการเล่นกับเด็กอื่น ชอบเล่นที่คล้ายชีวิตจริง ชอบทำงานร่วมกับพ่อแม่ อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับโลกรอบๆ ตัว

การเล่นของเด็กวัย 6 - 12 ขวบ

เด็กในวัยนี้ชอบเล่นโลดโผน กระโดดโลดเต้น ชอบการบินป่าย ห้อยโหน ตีลังกา กระโดดเชือก ซึ่งการเล่นส่วนมากเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ คือ ไม่อยู่นิ่งตื่นตัวอยู่เสมอ ชอบการเล่นออกกำลังกาย ของอ่านหนังสือมากขึ้น ไม่ชอบฟังผู้ใหญ่ รู้จักเล่นบทบาทสมมติ รู้จักวางแผนในการเล่นกับเพื่อน การเล่นเริ่มมีกฎเกณฑ์มากขึ้น และเล่นเป็นกลุ่ม ชอบเล่นเลียนแบบชีวิตของผู้ใหญ่ในลักษณะและอาชีพต่างๆ

สุชา จันทรธรม (2543) กล่าวว่า การเล่นของเด็กผิดแผกแตกต่างกับการเล่นของผู้ใหญ่มาก การเล่นของเด็กมีลักษณะเฉพาะลงไป และลักษณะนี้เองจะบอกให้รู้ว่าการเล่นของเด็กแตกต่างจากการเล่นของผู้ใหญ่อย่างไร ลักษณะที่เด่นๆ ของการเล่นของเด็กมีดังต่อไปนี้

1. การเล่นของเด็กเป็นไปตามแบบแผนของพัฒนาการ ไม่ว่าเด็กจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมชนิดใด เชื้อชาติ หรือเศรษฐกิจชนิดใดก็ตาม จะมีแนวเล่นเหมือนกันอยู่ในระยะที่เด็กยังเล็ก
2. การเล่นของเด็กจะลดลงเมื่อเด็กมีอายุเพิ่มขึ้น
3. เวลาที่ใช้ในการเล่นของเด็กจะลดลงเมื่อเด็กมีอายุเพิ่มขึ้น
4. เด็กจะมีเวลาเล่นสิ่งที่เด็กชอบมากขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้น
5. การเล่นของเด็กไม่มีแบบแผน การเล่นของเด็กเป็นไปตามธรรมชาติ และไม่มีแบบแผน ขึ้นอยู่กับความพอใจของเด็ก
6. การเล่นที่ต้องใช้กำลังกายจะลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเล่นของเด็กเป็นการเล่นที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีแบบแผนที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับความพอใจของเด็ก และนอกจากนี้เด็กแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมการเล่นที่แตกต่างกันไป โดยในระยะแรกๆ เด็กจะมีพฤติกรรมการเล่นที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเท่าไรนัก แต่เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น การเล่นก็จะมีการพัฒนาในรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น

2.7 ชนิดของการเล่น

การเล่นของเด็กได้แบ่งเป็นหลายขั้นตามระดับอายุดังนี้ (วารสาร รักวิจัย, 2540 : 136)

1. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) คือการเล่นคนเดียวเล่นของใกล้ตัว ได้แก่ เด็กอายุแรกเกิด – 8 เดือน
2. การดูคนอื่นเล่น (Spectation Play) การนั่งดูคนอื่นเล่น ได้แก่ เด็กอายุ 9 เดือน – 2 ขวบ
3. การเล่นโดยต่างกันต่างเล่น (Parallel Play) การเล่นโดยที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ไม่แบ่งกันเล่น เล่นแบบคู่ขนาน ได้แก่ เด็กอายุ 4 – 6 ขวบ
4. การเล่นด้วยกัน (Partner Play) การเล่นด้วยกัน เด็กในวัยนี้เด็กมักจะแย่งของเล่นกัน จะตีกันเพราะแย่งของเล่น ได้แก่ เด็กอายุ 4 – 6 ขวบ
5. การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play) การเล่นแบบนี้ เล่นเป็นกลุ่มเป็นทีม ได้แก่ เด็กอายุ 9 – 12 ขวบ

สุชา จันทร์อม (2543) กล่าวว่า ชนิดของการเล่นของเด็กขึ้นอยู่กับอายุของเด็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้กล่าวถึงต่อไปนี้

1. การเล่นที่เป็นไปตามธรรมชาติและเป็นอิสระ ไม่มีกฎเกณฑ์ไม่เล่นประจำ เป็นการเล่นคนเดียวมากกว่าที่จะเล่นกับเพื่อน
2. การเล่นแบบสมมติ การเล่นชนิดนี้เด็กจะได้เรียนรู้จากเด็กที่โตกว่า เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมในชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมในระแวกนั้น จัดเป็นการเล่นที่เด็กสมมติขึ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ได้พบมา
3. การเล่นแบบสร้างสรรค์ ได้แก่
 - แบบของการสร้าง การปั้น
 - การวาดเขียน
 - การระบายสี
 - ดนตรี
 - การเขียน งานเขียน เช่น เขียนนิทาน
4. การรวบรวมสิ่งของ สิ่ง que เด็กเก็บรวบรวมได้ มักจะเก็บไว้ในกระเป๋าลือหรือกางเกง หรืออาจจะหาที่ซ่อนของตนเองแห่งหนึ่งแห่งใดก็ได้
5. การเล่นเกมและการแข่งขัน
6. การอ่าน
7. ภาพยนตร์
8. วิทย์
9. โทรศัพท์

สรุปได้ว่าชนิดของการเล่นของเด็กขึ้นอยู่กับระดับอายุ ซึ่งในตอนแรกเด็กมักจะชอบเล่นคนเดียว แล้วต่อมาเด็กก็จะเริ่มเล่นเป็นกลุ่มเมื่อมีอายุมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากเด็กมีการพัฒนาชนิดของการเล่นเพื่อต้องการที่จะเข้าสังคมนั่นเอง

3. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา

3.1 แนวทางในการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา

พัชรี สวนแก้ว (2536) กล่าวว่า พ่อแม่มีแนวทางในการส่งเสริมการเล่นของเด็กได้ดังนี้

1. จัดสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ ของเล่น และเวลาในการเล่นให้กับเด็กให้เด็กได้เล่นอย่างเป็นอิสระเสรี
2. อุปกรณ์ของเล่น เวลาเลือกซื้อ ควรจะพิจารณาถึงความปลอดภัยมากที่สุด และควรจะคำนึงความเหมาะสมกับอายุของเด็กด้วย
3. ในเวลาเด็กเล่น ควรจะคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ การเล่นเมื่อเด็กต้องการ

4. ให้อเวลาเด็กเล่น อย่างอิสระแนะนำ ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
5. ในเวลาเด็กเล่น ควรจะให้ความสนใจ กระตือรือร้น ซักถาม และมีส่วนร่วมด้วยความยินดี ในการเล่น เมื่อเขาต้องการ
6. ให้เด็กได้เล่นแสดงออกอย่างเสรี และสนุกสนานเพลิดเพลิน
7. จัดการการเล่นและของเล่นที่เหมาะสมกับความเข้าใจของเด็ก เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเล่น และอยากที่จะเล่นต่อไป
8. ของเล่นนั้น ไม่จำเป็นต้องมีมากขึ้น เพราะถ้ามีมากเกินไป จะทำให้เลือกไม่ถูก เกิดความสับสน
9. ไม่ควรคาดหวังในการเล่นของเด็ก ว่าจะต้องเล่นได้ดีบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

3.2 การเลือกของเล่นสำหรับเด็ก

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ของเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก เด็กมีความกระตือรือร้น ที่จะเรียนรู้สภาพแวดล้อม ทั้งบุคคลและสิ่งที่อยู่รอบตัว ของเล่นจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ตนเอง ผู้อื่น ตลอดจนธรรมชาติ

พ่อแม่ควรจะต้องถือเป็นหน้าที่ในการที่จะจัดหาของเล่นให้เด็ก การจัดหาของเล่นนั้นไม่จำเป็นจะต้องลงทุนหาซื้อมาด้วยราคาแพงๆ เสมอไป โดยเฉพาะของเล่นที่ส่งมาจากต่างประเทศชนิดที่ใช้กลไกต่างๆ เพราะเครื่องเล่นเหล่านั้นนอกจากจะต้องซื้อราคาแพงแล้วยังให้ประโยชน์แก่เด็กน้อยไป เด็กได้แต่นั่งดูมันหมุนหรือเคลื่อนไหวไปมาเท่านั้น ไม่ได้ลงมือทำหรือเปลี่ยนแปลงมันด้วยมือตนเอง

พัชรี สวนแก้ว (2536) กล่าวว่า พ่อแม่ควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกของเล่นที่ดีให้แก่เด็ก จึงมีคุณค่าให้ประโยชน์ที่แท้จริง ในที่นี้จะขอแนะนำหลักเกณฑ์ในการเลือกของเล่นสำหรับเด็ก ดังนี้

1. เด็กเล็กต้องการของเล่นที่ใหญ่ จับต้องง่าย ของเล่นที่มีชิ้นส่วนเล็กเกินไปไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก เพราะกลืนเนื้อส่วนย่อย เช่น นิ้วมียังไม่พัฒนาพอที่จะหยิบจับของเล็กๆ ได้
2. ของเล่นเด็กไม่ควรมีชิ้นส่วนย่อยมากเกินไป โครงสร้างของเครื่องเล่นหรือของเล่นควรมีน้อยชิ้นให้เด็กหัดแยกออก แล้วประกอบเข้าด้วยกันเป็นรูปร่างได้ง่าย ถ้าเป็นชิ้นส่วนที่เด็กสามารถประกอบเป็นรูปร่าง หรือลักษณะต่างๆ กันได้หลายอย่างจะยิ่งช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก่เด็กได้มาก
3. ของเล่นที่สามารถแปลงรูปแบบได้หลายอย่างจะช่วยไม่ให้เกิดเบื่อหน่ายและช่วยพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กได้ เช่น บล็อกไม้ต่อบ้านก็ได้ รถก็ได้ เป็นต้น
4. ของเล่นต้องทนทาน มีคุณภาพดี แข็งแรงไม่แตกหักง่าย อันจะเป็นอันตรายต่อเด็ก
5. ของเล่นที่ดี จะต้องผลิตด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษแก่เด็ก เช่น ไม่มีสารเคมี จนเป็นอันตราย เมื่อเด็กจับต้องบ่อยๆ หรือเมื่อดูด อม เป็นต้น
6. ควรเลือกของเล่นที่เด็กเล่นร่วมกันได้ มากกว่าจะเล่นเพียงคนเดียว การฝึกให้เด็กเล่นร่วมกัน จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม

7. ควรเลือกของเล่นที่สามารถกระตุ้นให้เด็กคิดประดิษฐ์เองได้ด้วย จะมีคุณค่าในการพัฒนาความคิดริเริ่มของเด็กได้
8. ของเล่นที่ดีต้องมีประโยชน์ คุ่มค่า ราคาไม่แพง แต่เล่นได้ทนนาน และเก็บรักษาไว้เล่นได้ทุกเมื่อ หลังจากเลิกเล่นแล้วควรหัดให้เด็กรู้จักเก็บรักษาของเล่น เช่น เก็บใส่กล่อง ใส่ตู้ หรือชั้น เป็นต้น

3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่น

เด็กปฐมวัยจะมีโอกาสได้เล่นได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพัฒนาการด้านต่างๆ และส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทของพ่อแม่ในการให้การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมการเล่นของเด็กอย่างเหมาะสม ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องที่จะมีผลให้พ่อแม่แสดงบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ซึ่งคำพวง ห่อทอง (2547) ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเรียบเรียงไว้ดังนี้

1. อาชีพของพ่อแม่

เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดูและส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัย เช่น อาชีพชาวนา ชาวไร่ มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ มีภาระงานที่หนัก มักเป็นครอบครัวใหญ่ ดังนั้นการเลี้ยงดูลูกมักจะปล่อยปละละเลย ไม่มีเวลาวางแผนดูแล จึงเป็นภาระในการเลี้ยงดูของญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่าตายาย ลูกมีการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ วัสดุของเล่นหรือกิจกรรมการเล่นต่างๆ อาศัยสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เด็กจะค่อนข้างแข็งแรงและช่วยเหลือตนเองได้ดี ข้าราชการและพนักงานบริษัท พ่อแม่ทำงานลักษณะประจำ มีรายได้แน่นอน ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูมักเป็นไปอย่างสบายเรื่อยๆ นอกจากการเล่นแล้วลูกมักไม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของพ่อแม่ พ่อแม่มักจะต้องจัดหากิจกรรมให้และเอาใจใส่ลูกมากกว่าอาชีพอื่นๆ อาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก พ่อแม่มักประสบความไม่แน่นอนค่อนข้างสูง อยู่ท่ามกลางบรรยากาศของการแข่งขันกับเวลาและผู้อื่นตลอดเวลา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพมักจะมียุติพลต่อคนในครอบครัว และการดำรงชีวิต ดังนั้นเด็กจึงมีโอกาสดำเนินเข้ามาช่วยพ่อแม่ เช่น การช่วยหยิบจับของขายของการจัดระเบียบสินค้า ทำให้เด็กมีโอกาสดำเนินช่วยเหลือตนเองและพ่อแม่มาก เด็กจึงมีแนวโน้มที่จะมีทักษะความสามารถมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่นๆ (วรารณ รักรัตน์, 2540 : 31) แต่จากการศึกษาของ นันทกา พลอยแก้ว (2520) เปรียบเทียบการเล่นของเด็กกรุงเทพมหานคร คือ เด็กตึกแถวสามย่านกับเด็กหมู่บ้านชายฉาน วัฒนาวิเศษ พบว่า เด็กตึกแถวสามย่านซึ่งพ่อแม่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้ดี และไม่ค่อยเรียกร้องให้ลูกช่วยเรียน ช่วยเล่น ช่วยค้าขาย ดังนั้นเด็กจะมีเวลาเล่นมาก พ่อแม่มีเงินซื้อของเล่นให้ เช่น ปิงปอง แบดมินตัน ปืนเบตเตอร์ ปืนฉีดน้ำ จักรยานคันเล็ก เป็นต้น เด็กกลุ่มนี้จะพบว่ามีความคิดสร้างสรรค์และมีความกล้าแสดงออก แต่แฝงความก้าวร้าวในบางครั้ง เช่น การเล่นปิงปองปากันด้วยการอัดแรงๆ ในขณะที่เด็กหมู่บ้านชายฉาน พ่อแม่มีรายได้น้อย เด็กต้องช่วยทำงาน ช่วยเลี้ยงน้อง ทำให้มีเวลาเล่นน้อย ไม่มีโอกาสเล่นเกมหรือเรียนรู้การเล่นแบบใหม่ อุปกรณ์การเล่นก็นำมาจากวัสดุที่มีอยู่รอบตัว ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมการรวมกลุ่ม การประนีประนอมมากกว่า ไม่ถือกฎกติกาเคร่งครัด ไม่มีการลงโทษและรู้จักเกรงใจ (วรณ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน, 2531 : 165-166)

ส่วนงานวิจัยของ ปิยวรรณ วิรัชชัย(2521 : บทคัดย่อ) และ ราชรี ภูวิภาดาวรรณ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและการอบรมเลี้ยงดูระหว่างมารดาและบิดาที่มีอาชีพต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บิดาที่มีอาชีพต่างกันให้การอบรมเลี้ยงดูลูกต่างกัน แต่มารดาที่มีอาชีพต่างกันให้ การอบรมเลี้ยงดูลูกไม่แตกต่างกัน ในด้านการส่งเสริมการเล่นนั้น กัลยา นิมจิตต์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา รูปแบบการเล่านิทานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองมีรูปแบบการเล่านิทานที่แตกต่างกัน

2. ระดับการศึกษาของบิดามารดา

ถ้าพ่อแม่มีการศึกษาต่ำ ขาดความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กและให้การส่งเสริมไม่เหมาะสม ก็จะมีผลเสียต่อเด็กเกิดปัญหาพัฒนาการล่าช้า มีการปรับตัวไม่ดี ในครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาต่ำ แพทย์หญิงวาสนา ธรรมณี ศึกษาพบว่า พ่อแม่ไม่ใส่ใจในการดูแลครอบครัว (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536 : 180 ; อ้างอิงจาก วาสนา ธรรมณี. 2517) นอกจากนี้ ปิยวรรณ วิรัชชัย (2521 : บทคัดย่อ) และราชรี ภูวิภาดาวรรณ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและการอบรมเลี้ยงดูระหว่างมารดาและบิดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงมีความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลในการเลี้ยงดูเด็กน้อยกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ งานวิจัยของนนทา แทนธานี (2534 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรระดับการศึกษาของมารดาและความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเรื่องพัฒนาการสามารถทำนายการอบรมเลี้ยงดูได้ และงานวิจัยของ พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล (2533 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิภาพด้านการปรับตัวของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่าบิดาที่มีระดับการศึกษาสูงมีทัศนคติที่ดีต่อบทบาทการเป็นบิดามากกว่าบิดาที่มีระดับการศึกษากลางและต่ำ นั้นแสดงว่า บิดาที่มีทัศนคติที่ดีมีแนวโน้มที่จะแสดงบทบาทการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในด้านของการ ส่งเสริมการเล่นโดยการเล่านิทานนั้น มีการศึกษาของ กัลยา นิมจิตต์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา รูปแบบการเล่านิทานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองมีรูปแบบการเล่านิทานแตกต่างกัน ส่วนงานวิจัยของ วาสนา พรหมทอง (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง ในตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเลี้ยงดูไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า ระดับทางการศึกษาของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการเล่น คือ ถ้าบิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มที่จะให้การส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัยดีกว่าบิดาหรือมารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เพราะบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงนั้นจะมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการเล่นดีกว่า ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกระดับการศึกษาของบิดาและมารดาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ศึกษาว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาหรือไม่

3. ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว

พ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมดี มักจะมีโอกาสในการจัดหาทรัพยากร และกิจกรรมต่างๆ รวมถึงจัดกิจกรรมการเล่น ให้การอบรมเลี้ยงดูลูกได้มากกว่าพ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี (วราภรณ์ รักวิจัย. 2540 : 32) ดังนั้นกิจกรรมการเล่นของเด็กที่พ่อแม่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกันจึงแตกต่างกันไปด้วย สำหรับเด็กที่ครอบครัวยากจน จะได้เล่นกับดินทราย ดินเหนียว ไม้ กะลา ก้านกล้วยหรือของที่เก็บมาจากธรรมชาติที่พอหาได้ เป็นต้น พ่อแม่จะปล่อยให้เด็กเล่นกันไปตามประสา ไม่ค่อยมีใครเป็นผู้สอนหรือชวนเล่น เมื่อเติบโตขึ้นก็ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน การเล่นก็ลดลงไป ในขณะที่เด็กที่มีครอบครัวฐานะดี เด็กจะมีของเล่นดีๆ แปลกๆ และเป็นของที่ซื้อเข้ามาด้วยราคาแพงและเด็กจะมีเวลาในการเล่นมาก (ยัง พิทยาคม ; และ สนิทศักดิ์ สนิทศักดิ์ดี. 2508 : 247-248) ซึ่งในปัจจัยข้อนี้มีงานวิจัยของ วันเพ็ญ พิศาลพงศ์และคณะ (2526 : 180) ได้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กวัยก่อนเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่าพ่อแม่ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง มีบทบาทหลักที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเล่นคือ การพาออกไปเที่ยวนอกบ้านเป็นครั้งคราวเช่น พาไปดูภาพยนตร์ ไปสวนสัตว์ ไปชายหาด ไปสนามเด็กเล่นตามศูนย์การค้า เป็นต้น นอกจากนี้งานวิจัยของ ปิยวรรณ วิรัชชัย (2521 : บทคัดย่อ) และ ราตรี ภูวิภาดารวรรณ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและการอบรมเลี้ยงดูระหว่างมารดาและบิดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน พบว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลในการเลี้ยงดูเด็กน้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล (2533 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาตามตัวแปรภูมิหลัง พบว่า บิดาที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงมีทัศนคติที่ดีต่อบทบาทการเป็นบิดามากกว่าบิดาที่มีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับกลางและต่ำ ส่วนงานวิจัยของ วิณี ชิตเชิดวงศ์ และสมประสงค์ ประสงค์เงิน(2530 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษาของบิดามารดาในการให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีลักษณะแตกต่างกัน ในเขตชนบทจังหวัดชลบุรี พบว่า บิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจะมีความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ในด้านการส่งเสริมการเล่นของพ่อแม่โดยการเล่านิทานนั้นการศึกษาของ กัลยา นิมจิตต์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษารูปแบบการเล่านิทานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันผู้ปกครองมีรูปแบบการเล่านิทานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา โดยครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าจะมีแนวโน้มที่จะให้การส่งเสริมการเล่น ความสามารถในการจัดหาของเล่น การจัดทากิจกรรมการเล่นให้แก่เด็กปฐมวัย เป็นต้น ได้ดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำฐานะทางเศรษฐกิจมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษา ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าตัวแปรนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัยหรือไม่

4. เวลาของพ่อแม่ที่มีให้แกลูก

เวลาว่างของพ่อแม่มีผลต่อการส่งเสริมการเล่นของลูก (ประณต คำนิม. 2545 : 33 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978) ที่มีโอกาสได้เล่นได้พูดคุยกับลูก ให้เวลาแก่ลูกในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่านิทาน การวาด

รูป พาไปเที่ยว ฯลฯ เป็นการสร้างความใกล้ชิดความเข้าใจกันมากขึ้น เด็กได้รับความรัก ความอบอุ่น ได้รับการแนะนำ จากพ่อแม่ขณะเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น เด็กจะมีแนวโน้มเป็นผู้ที่อ่อนโยน แต่ในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก จะพบว่าเด็กจะถูกตามใจหรือหลงตนเองถ้าญาติผู้ใหญ่เลี้ยง และเด็กจะมีลักษณะก้าวร้าวข่มขู่ถ้าเด็กอยู่กับพี่เลี้ยง (วราภรณ์ รักวิจัย. 2540 : 32)

5. สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย

บ้านที่มีสนามหญ้าและรั้วรอบขอบชิด เด็กมักจะไม่มีเพื่อนเล่น มักจะเล่นอยู่แต่ภายในบริเวณบ้าน อาจจะ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเหงาเก็บตัวและไม่ทันคนอื่น พ่อแม่จึงต้องมีบทบาทในการจัดหาคนคอยดูแลเป็นเพื่อนเล่น และจัดหากิจกรรมให้ลูกค่อนข้างมาก ในขณะที่ครอบครัวที่อยู่ตึกแถว ห้องแถวหรือชุมชนแออัด เด็กมักจะมีเพื่อนเล่นมาก มีกิจกรรมการเล่น เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีประสบการณ์สูง พ่อแม่มีบทบาทในการจัดหากิจกรรมการเล่นและให้เวลากับเด็กน้อยกว่าครอบครัวที่อยู่บ้าน (วราภรณ์ รักวิจัย. 2540 : 31-32) แฮม (Hamm. 2003 : Abstract) ได้เปรียบเทียบการเล่นของเด็กปกติกับเด็กที่มีพัฒนาการผิดปกติ โดยศึกษาปัจจัยของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนการเล่นของเด็กเล็ก ผลการวิจัยพบว่า การเล่นและการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการเล่นนั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงในเด็กทั้ง 2 กลุ่ม

6. วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของสังคม

การมีวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันทำให้แบบแผนการเล่นแตกต่างกัน การส่งเสริมการเล่นแตกต่างกันตามไปด้วย (ยัง พิทยาคม; และ สนิทศักดิ์ สนิทศักดิ์ดี. 2508 : 246-247) ซึ่งสภาพแวดล้อมของการเล่นและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดกับสังคมเมือง การกระจายของวัฒนธรรม และเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท จากการศึกษาของ ชันญ วงศ์วิภาค ปี พ.ศ. 2527 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับการเลือกและค่านิยมในการเลือกของเด็กเล่นของชาวนาอู่ทอง ผลการวิจัยพบว่า ในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ตัวเมืองหรือจังหวัด เด็กมีของเล่นที่ซื้อหามากกว่าเด็กในหมู่บ้านที่อยู่ในชนบทไกลออกไป (วรรณ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน. 2531 : 168) เด็กที่อยู่ในสังคมชนบทนั้นพ่อแม่จะส่งเสริมการเล่นด้วยการเลือกหาของเล่นจากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติให้ลูกเล่น เด็กได้เรียนรู้ได้เล่นจากการเล่นที่กว้างขวางไม่จำกัดขอบเขต เด็กได้สนุกจากการเดินสำรวจหาของเล่นรอบหมู่บ้าน มีเพื่อนเล่นในละแวกบ้านเดียวกัน

7. ขนบธรรมเนียม ประเพณี

พ่อแม่มักจะจัดให้เด็กหญิงเล่นตุ๊กตาและเล่นเกี่ยวกับการบ้านการเรือน นิยมจัดหาของเล่นจำพวก เสื้อผ้า ของใช้ในครัวเรือน ส่วนเด็กชายก็จัดของเล่นประเภทที่เกี่ยวกับความโลดโผน เช่น ปืน ดาบ ม้า เครื่องบิน เลื่อย ขวาน ไม้ต่างๆ เล่นเป็นทหาร ตำรวจ ฯลฯ นอกจากนี้เด็กหญิงจะถูกจำกัดการเล่นมากกว่าเด็กชาย พ่อแม่มักคอยห้ามปรามไม่ให้เล่นโลดโผน เช่นเดียวกับเด็กชาย (ยัง พิทยาคม; และ สนิทศักดิ์ สนิทศักดิ์ดี. 2508 : 247, สุชา จันทร์อม. 2543 : 94 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1968)

8. เพศ

ในเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี เด็กหญิงมักสนใจการเล่นที่แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะมากกว่า เด็กชายที่ชอบเล่นใช้กำลังและค้นคว้าทดลอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 70 ; อ้างอิงจาก Papalia; & Olds. 1989) เช่น เด็กหญิงเล่นตุ๊กตาที่มีสิ่งประดับประดาสวยงาม เล่นเป็นแม่ค้าขายของ เป็นพยาบาล ส่วนเด็กชายเล่นเป็นทหาร หรือตำรวจจับผู้ร้าย เล่นโลดโผน ชอบรถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน และเครื่องกลไกต่างๆ เป็นต้น แม้ในเรื่องของการวาดภาพและการดูภาพยนตร์พบว่าเด็กหญิงและเด็กชายมีลักษณะการวาดภาพและการดูภาพยนตร์ที่แตกต่างกัน คือ เด็กหญิงชอบวาดภาพรูปคนมากกว่าเด็กชายและชอบแต่งเครื่องประดับ แต่งกายให้รูปภาพที่วาดมากกว่าเด็กชาย โดยทั่วไปเด็กชายชอบวาดรูปเครื่องบิน เครื่องยนต์กลไกมากกว่าเด็กหญิง และในการดูภาพยนตร์เด็กหญิงชอบดูเรื่องเกี่ยวกับการเต้นรำ การร้องเพลงและเกี่ยวกับสัตว์ ในขณะที่เด็กชายชอบดูเกี่ยวกับสงคราม การผจญภัย การขี่ม้า ยิงปืน แต่สุดท้ายทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบดูภาพยนตร์ที่จบลงด้วยความสุข ชอบให้พระเอกเป็นคนเก่งและนางเอกเป็นคนสวย (สุชา จันท์เอม. 2543 : 87-94) จะเห็นชัดว่าเด็กหญิงและเด็กชายนั้นมีรูปแบบการเล่นที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการส่งเสริมการเล่นของพ่อแม่จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเพศของเด็กปฐมวัยด้วย ในปัจจุบันเรื่องเพศนั้นนอกจากจะหมายถึงเพศของเด็กแล้วยังรวมถึงเพศของพ่อแม่ด้วย แต่จากการศึกษาของ กัลยา นิมจิตรต์ (2545 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการเล่นที่หาของ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง กรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า เพศของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีรูปแบบการเล่นที่หาของไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ สมหมาย อภิวันท์คุณากร (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อของเด็กเล่นประเภทพลาสติกในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อของเด็กเล่นประเภทพลาสติกไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เพศของเด็กปฐมวัยนั้นสัมพันธ์กับลักษณะการเล่นที่แตกต่างกัน คือ พ่อแม่มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นที่แตกต่างกันตามเพศของเด็กปฐมวัย พ่อแม่จำเป็นต้องส่งเสริมการเล่นให้เหมาะกับเพศของลูก เพื่อพัฒนาการที่ถูกต้องของลูก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพราะเห็นว่าเพศเป็นตัวแปรที่สำคัญในการส่งเสริมการเล่นให้กับลูกได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญกับอิทธิพลของพ่อและแม่ว่าจะส่งผลต่อการปรับตัวของลูกสาวหรือลูกชายมากกว่า เพราะเห็นว่าการเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศของลูกจะส่งผลต่อการปรับตัวของลูกด้วยหรือไม่

9. อายุ

เด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะการเล่นที่แตกต่างกัน (สุชา จันท์เอม. 2543 ; วราภรณ์ รักวิจัย. 2540 : 131-136) ดังนั้นการส่งเสริมการเล่นการจัดหาของเล่นของพ่อแม่จึงต้องมีความแตกต่างกันตามระดับอายุของเด็กทั้งนี้เพื่อการพัฒนาการด้านต่างๆที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งจากงานวิจัยของ วิคกี และเฮดี้ เจนเวย์ (Vickii; & Heidi Jenvey. 2000 : Abstract) ได้ศึกษารูปแบบการเล่นและการเลือกของเล่นของเด็กในออสเตรเลีย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989-2000 พบว่า เด็กเล็กเลือกของเล่นที่ไม่รุนแรง เช่น ตุ๊กตา แต่เด็กโตเลือกการเล่นกลางแจ้งมากกว่าการเล่นชนิดอื่น ในด้านของการส่งเสริมการเล่นโดยการเล่านิทานนั้น กัลยา นิมจิตรต์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา รูปแบบการเล่นที่หาของของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับชั้นเรียน

ของเด็กหรือระดับอายุที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองมีรูปแบบการเล่นที่ต่างกัน ส่วน สมหมาย อภิวันท์คุณากร (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อของเด็กเล่นประเภทพลาสติกในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า อายุของเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อของเล่นประเภทพลาสติกของผู้ปกครอง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า อายุของเด็กปฐมวัยสัมพันธ์กับการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา ทั้งนี้เนื่องจากว่าระดับอายุที่แตกต่างกัน ทำให้เด็กมีรูปแบบการเล่นที่แตกต่างกัน ดังนั้นการส่งเสริมการเล่นของพ่อแม่จึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษา เพื่อดูว่าในระดับอายุที่แตกต่างกัน พ่อแม่จะมีการส่งเสริมการเล่นที่แตกต่างกันด้วยหรือไม่ อย่างไร

10. สุขภาพ

ถ้าหากสุขภาพของเด็กไม่แข็งแรงจะทำให้เด็กไม่สามารถที่จะเล่นได้ตามความต้องการเหมือนเด็กที่สุขภาพแข็งแรงดี ดังนั้นลักษณะการเล่น การจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กที่สุขภาพไม่แข็งแรงก็จะปรับเปลี่ยนไปตามสุขภาพของเด็ก (ยัง พิทยาคม; และ สนิทศักดิ์ สนิทศักดิ์ดี. 2508 : 250) จากการวิจัยของ แฮม (Hamm. 2003 : Abstract) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเล่นของเด็กปกติกับเด็กที่มีพัฒนาการผิดปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความพิการมีการเล่นกับเพื่อนน้อยกว่าเด็กปกติ (ประณต คำนิม. 2545 : 33 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978)

11. ทัศนคติของพ่อแม่ต่อการเล่นของเด็ก

ถ้าพ่อแม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเล่นของเด็ก เด็กจะถูกปิดกั้นการเล่น ทำให้ไม่ได้เล่นตามความต้องการ ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เล่นอย่างอิสระ ส่วนพ่อแม่ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเล่น พ่อแม่ได้รับการเลี้ยงดูให้เล่นได้ตั้งแต่เด็ก ก็ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างเหมาะสม (ยัง พิทยาคม; และ สนิทศักดิ์ สนิทศักดิ์ดี. 2508 : 248-249) ซึ่งพบว่าทัศนคตินั้นมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา รายได้ของพ่อแม่ด้วย ดังเช่นจากงานวิจัยของ ศรีบุญ ตติยาภิตติ (2544 : 84-86) ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อของเล่นและเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อของเล่นแยกตามเพศ อายุ ระดับรายได้ ระดับการศึกษาและจำนวนบุตรจากผู้ปกครองของเด็กอายุระหว่างแรกเกิด-12 ปี พบว่า ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อของเล่นอยู่ในเกณฑ์ดี โดยผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อของเล่นแตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนคติด้านความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ในขณะที่เพศ ระดับอายุ จำนวนบุตรต่างกันไม่มีความแตกต่างของทัศนคติต่อของเล่น ซึ่งการมีทัศนคติต่อของเล่นประเภทต่างๆ นั้นจะมีแนวโน้มนำไปสู่การมีพฤติกรรมในการส่งเสริมการเล่นโดยการเลือกซื้อของเล่นนั้นๆเพื่อนำมา让孩子ได้เล่น ดังเช่นการวิจัยของ สมหมาย อภิวันท์คุณากร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อของเด็กเล่นประเภทพลาสติกในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของผู้ปกครองด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อของเล่นด้านความถี่ในการซื้อของเด็กเล่นต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะในการสร้างทัศนคติใหม่ให้แก่พ่อแม่

1. พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเห็นความสำคัญ ของการเล่นของเด็ก ว่าเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบของการทดลองค้นหา หรือสำรวจ การเล่นก็คือการเรียนรู้สำหรับเด็ก เพื่อหาประสบการณ์ หาวิธีแก้ปัญหา เท่ากับเป็นการเพิ่มพูนสติปัญญาหรือฝึกความเฉลียวฉลาดของเด็ก
2. ผู้ใหญ่ควรจัดหาของเล่นที่เหมาะสมกับวัยความสนใจ และความสามารถของเด็กไม่ควรเป็นของเล่นที่มีราคาแพง แต่ควรเป็นเครื่องท้าทายความสามารถให้เด็กเล่นได้และประสบความสำเร็จตามควรแก่วัย
3. พ่อแม่ควรจัดสถานที่ให้ลูกได้เล่นเป็นสัดส่วน มีที่เก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่นแล้ว และฝึกให้รู้จักถนอมหรือเก็บรักษาของเล่นของตน
4. พ่อแม่ควรรหาโอกาสแนะนำเด็กให้รู้จักเลือกของเล่นที่มีประโยชน์ คุ่มราคา และเล่นได้ทนทาน อาจร่วมเล่นของเล่นนั้นๆ กับเด็กบ้างเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึก อบอุ่นปลอดภัย และมีความสุข
5. พ่อแม่ควรส่งเสริมหรือสอนให้เด็กประดิษฐ์ของเล่นด้วยตนเอง โดยจัดหาวัสดุ หรือส่วนประกอบให้ หรืออาจให้เด็กคิดค้นหาเอง เป็นการฝึกให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะยิ่งเป็นผลดีในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กไปในตัว
6. พ่อแม่ที่มีฐานะดีจัดหาของเล่นเครื่องเล่นให้ลูกอย่างพอเพียง หากมีของเล่นชิ้นใดที่ลูกเบื่อแล้ว หรือมีมากพอ ก็น่าจะพิจารณาแนะนำให้ลูกหลานแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนของเล่นกับผู้อื่นบ้าง เป็นการปลูกฝังคุณธรรมในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน

12. จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวที่มีจำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน ก็จะมีแนวทางการเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกัน ครอบครัวที่มีลูก 1 คน พ่อแม่จะต้องมีภาระที่จะจัดกิจกรรมและเวลาให้ลูกมากกว่าครอบครัวที่มีลูกหลายคน และครอบครัวที่มีลูกหลายคนมักพบปัญหาในการเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมมากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อยกว่า แต่เด็กจะอบอุ่น ไม่เหงา มีความกระตือรือร้นและพัฒนาการค่อนข้างเร็ว เพราะมีสมาชิกหลายคนผลัดเปลี่ยนกันช่วยเลี้ยงดูและเล่นกับเด็ก (วรภรณ์ รักวิจัย, 2540 : 33) ซึ่งงานวิจัยของ วาสนา พรหมทอง (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง โดยศึกษาในผู้ปกครองอาชีพประมงของเด็กปฐมวัยตำบลปากน้ำ อำเภอมะนัง จังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบการเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายในภาพรวม พบว่า จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูและมีผลต่อการส่งเสริมทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อเล็กและทักษะความคล่องแคล่วของเด็ก ส่วนงานวิจัยของสมหมาย อภิวันท์คุณากร (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อของเด็กเล่นประเภทพลาสติกในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า จำนวนบุตรหลานที่ต้องอุปการะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการซื้อของเล่นประเภทพลาสติกด้านความถี่ในการซื้อของเด็กเล่นต่อเดือน และจำนวนเงินที่ใช้ในการซื้อของเด็กเล่นต่อครั้ง

13. สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ

ในปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยี ดังเช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์และวิดีโอเกมต่างๆ เข้ามามีบทบาทต่อการเล่นของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ซึ่ง ดวงพร สถาปนกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเล่นมากที่สุดได้แก่ โทรศัพท์ ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาดูแลลูกได้เต็มที่ ดังนั้นพ่อแม่จึงใช้สื่อและเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นพี่เลี้ยงดูแลลูก ทำให้เกิดผลเสียต่อเด็ก เช่น เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงภายนอก รับเอาสิ่งต่างๆ ที่เรียนรู้จากสื่อ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และวิดีโอเกมต่างๆ ทำให้เด็กกลายเป็นคนก้าวร้าว (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536 : 221) ซึ่งมิงานวิจัยของกัมพ์ ไซ้กเก้น และเรเดิล (วรรณ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน. 2531 : 167 อ้างอิงจาก Gump; Schoggen; & Redle. 1963) พบว่า เด็กที่ชอบนั่งชมโทรทัศน์อยู่ภายในบ้านจะขาดกิจกรรมการสำรวจ การเรียนรู้สภาวะแวดล้อมจากประสบการณ์จริง ในขณะที่เด็กที่ออกไปแคมป์นั้น สภาวะแวดล้อม ส่งเสริมให้เด็กได้ทำความรู้จักและสำรวจบริเวณรอบๆ แคมป์ เด็กมีกิจกรรมในรูปแบบการสำรวจมากขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยของ ดวงใจ สมานสิน และ วราภรณ์ ธาระวนิช (2540 : 91-96) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนประถมศึกษาชั้นระหว่างผู้ที่เล่นวิดีโอเกมและไม่เล่นวิดีโอเกม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เล่นวิดีโอเกมมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่านักเรียนที่ไม่เล่นวิดีโอเกมทั้งทางกายและทางวาจา

การดูแลอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัยนั้นนอกจากจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยข้างต้นแล้ว พ่อแม่จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเด็กดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2537 : 14)

1. พัฒนาการด้านต่างๆ รวมถึงสติปัญญา ในวัยที่แตกต่างกันเด็กจะมีพัฒนาการแต่ละด้านที่แตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การส่งเสริมการเล่นจึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กอายุ 3 ขวบ ยังไม่สามารถเล่นหรือฝึกการเขียนรูปสามเหลี่ยมได้เพราะการบังคับการทำงานของกลุ่มเนื้อหื่อนี้มียังไม่ดีเท่าที่ควร

2. ความต้องการและความสนใจของเด็ก ลักษณะเด่นของเด็กปฐมวัย คือ ความอยากรู้อยากเห็น อยากค้นคว้า สำรวจสิ่งรอบตัว และชอบปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ซึ่งถ้าหากพ่อแม่มีการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำ ค้นคว้า ทดลอง เรียนรู้เล่นอย่างอิสระจากประสบการณ์ของตนเองโดยตรงก็จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กได้อย่างดี

3. ความสามารถของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน เด็กที่มีความพิการทางสายตา มักมีความสามารถพิเศษทางการได้ยิน การจำแนกเสียง ดังนั้นการส่งเสริมการเล่นที่ตรงตามความสามารถของเด็กจะช่วยเพิ่มพัฒนาการในด้านนั้นๆ ให้ดีขึ้น

ถ้าการเล่นของเด็กได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้ใหญ่แล้ว จะทำให้เด็ก เจริญเติบโตไปพร้อมกับความรับผิดชอบฉลาด สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีสุขภาพพลานามัยดี และจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเล่นของปิตามารดานั้น จะเห็นว่าหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น เพศ อายุของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษา อาชีพ เวลาว่าง ทักษะคติต่อการเล่นของปิตามารดา ฐานะ

ทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยชนบทชนเมือง ประเพณี วัฒนธรรม สภาพสังคม และสุขภาพ เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ ที่แตกต่างกันเหล่านี้ส่งผลให้บิดามารดามีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นที่แตกต่างกัน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยอาศัยหลักฐานจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาตั้งสมมุติฐานไว้ว่า บิดาหรือมารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า และครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่ามีแนวโน้มที่จะให้การส่งเสริมการเล่นต่อเด็กปฐมวัยดีกว่าบิดาหรือมารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ และครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า

4. พฤติกรรมการปรับตัว

4.1 ความหมายของพฤติกรรมการปรับตัว

กรอสแมน (สายวริน จินวุฒิ. 2541 ; อ้างอิงมาจาก Grossman. 1983) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมการปรับตัวไว้ว่า เป็นขีดความสามารถของบุคคลที่จะนำไปสู่ความเป็นตัวของตัวเองและความรับผิดชอบต่อสังคม

นิฮิรา (พิศสมัย อรทัย . 2540 ; อ้างอิงมาจาก Nihira. 1976) ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมการปรับตัวว่า เป็นประสิทธิภาพของบุคคลในการปรับตัวให้สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตัวบุคคลนั้นอยู่ โดยมีองค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ 2 ประการ คือ ความสามารถในการพึ่งตนเอง (Personal independency) และความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal responsibility)

ซัลเวีย และฮัลล์ (สายวริน จินวุฒิ. 2541 ; อ้างอิงจาก Salvia and Hughes. 1990) ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมการปรับตัวว่า เป็นการกระทำใด ๆ ที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่และสามารถคงอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นดำเนินชีวิตอยู่

สปาร์โรว์ แบลลา และคิตเซตติ (สายวริน จินวุฒิ. 2541 ; อ้างอิงจาก Sparrow, Bella and Cicchetti. 1984:6) ได้ให้คำนิยามของพฤติกรรมการปรับตัวไว้ว่า เป็นการกระทำในกิจกรรมประจำวันที่เป็นในส่วนบุคคลและสังคมได้อย่างเหมาะสม และในการนิยามนี้ได้ยึดหลัก ดังนี้

1. พฤติกรรมการปรับตัวสัมพันธ์กับอายุ กล่าวคือบุคคลแต่ละคนมีพฤติกรรมการปรับตัวที่มากขึ้นและซับซ้อนมากขึ้น เมื่ออายุเพิ่มขึ้นและมีการวัดความแตกต่างของพฤติกรรมการปรับตัวของอายุที่แตกต่างกัน เช่น ในเด็กเล็ก กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การแต่งตัว การใช้ห้องน้ำ การเล่นร่วมกับเพื่อน เป็นต้น ในวัยรุ่น พฤติกรรมการปรับตัว ได้แก่ ทักษะก่อนวัยทำงาน และการจัดสรรเกี่ยวกับการใช้เงิน เป็นต้น ในวัยผู้ใหญ่ เช่น การทำงาน และการใช้เงิน เป็นต้น
2. พฤติกรรมการปรับตัวขึ้นอยู่กับสภาพหรือมาตรฐานของคนอื่นๆ ในสังคม เช่น การตัดสินความเหมาะสมของพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลจากผู้ที่อาศัยด้วยกันร่วมงานด้วยกันและมี

ปฏิสัมพันธ์กัน กล่าวคือ พฤติกรรมการปรับตัวหลายอย่างที่มีความเป็นสากล แต่บางวัฒนธรรมอาจจะตัดสิน พฤติกรรมการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไป

3. พฤติกรรมการปรับตัวขึ้นอยู่กับแบบอย่างของการกระทำ ไม่ใช่ความสามารถเพราะ ความสามารถเป็นสิ่งสำคัญต่อการกระทำในชีวิตประจำวัน โดยที่พฤติกรรมการปรับตัว บางอย่างซึ่งบุคคลมี ความสามารถที่จะกระทำได้แต่ถ้าขาดแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจ หรือตัวแบบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าพฤติกรรมการปรับตัว หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีอิสระ มี ความเป็นตัวเอง สามารถดำเนินชีวิต และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4.2 ประวัติการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัว

ภาวินี อ่อนนาค (2541) สรุปจากงานวิจัยมาว่า ประวัติการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวแบ่งออก ได้เป็น 4 ยุค คือ

1. ยุคต้นหรือยุคเริ่มแรก (ก่อน คศ.1820)
2. ยุคศตวรรษที่ 19 ตอนกลาง (คศ.1820 ถึง คศ.1890)
3. ยุคศตวรรษที่ 20 ตอนต้น (คศ.1890 ถึง คศ.1940)
4. ยุคศตวรรษที่ 20 ตอนกลางถึงปัจจุบัน (คศ.1940 ถึงปัจจุบัน)

1. ยุคต้นหรือยุคเริ่มแรก (ก่อน คศ.1820)

ในสมัยนี้สังคมเริ่มรับรู้ว่ามีบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อน (Mental retardation) ในระดับเล็กน้อย จนถึงระดับที่รุนแรงอยู่แต่ในวงการศึกษาและวงการแพทย์ยังไม่ได้ให้ความสนใจกับสาเหตุของภาวะปัญญาอ่อน ดังกล่าว บุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อนมักจะถูกละทิ้งจากสังคม แต่อย่างไรก็ตาม มีนักการศึกษาอยู่จำนวนหนึ่งที่มีความสนใจและมีความพยายามที่จะให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อนโดยได้ริเริ่มทำการศึกษากลับเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลปัญญาอ่อน แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลปัญญาอ่อนในยุคนี้ยังมีความจำกัดอยู่มาก ดังนั้นในยุคต้นนี้จึงยังไม่มีวิธีการที่เป็นระบบแบบแผนในการประเมิน พฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลปัญญาอ่อน

2. ยุคศตวรรษที่ 19 ตอนกลาง (คศ.1820 ถึง คศ.1890)

ในยุคนี้ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการประเมินพฤติกรรมการปรับตัวที่เป็นระบบ โดยการประเมินเกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมของบุคคล โดยเฉพาะบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องในด้านของทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมหรือมีความบกพร่อง ในด้านพฤติกรรมการปรับตัวอย่างชัดเจนถึงแม้ว่าในยุคนี้เริ่มมีการประเมินพฤติกรรมการปรับตัวที่เป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตามทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมที่นำมาใช้ประเมินนั้นยังไม่ได้รับการทดสอบในเชิง ประจักษ์ว่าเป็นองค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัว ดังนั้นการประเมินพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลในยุคนี้ จึงเป็นเพียงการประเมินความสามารถในการทำหน้าที่ย่าง ๆ ทางสังคมของบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อน

ต่อมาในช่วงท้ายของยุคพบว่า นักการศึกษาเริ่มให้ความสนใจอย่างมากมาต่อประเด็นที่ว่าเมื่อบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อนมีความบกพร่องในด้านของพฤติกรรมการปรับตัวแล้วจะอย่างไรที่จะพัฒนาพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

3. ยุคศตวรรษที่ 20 ตอนต้น (คศ.1890 ถึง คศ.1940)

ในยุคนี้เริ่มมีการสนใจและให้ความสำคัญกับการใช้ระดับคะแนนของเชาว์ปัญญา (IQ) ที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบเชาว์ปัญญาของ Binet ในการวินิจฉัยบุคคลว่ามีภาวะปัญญาอ่อนหรือไม่ เพราะมีการยอมรับกันว่าระดับคะแนนของ IQ (IQ Score) ที่ได้นั้นมีความเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) และเป็น objective ที่จะชี้แนะให้เห็นถึงการจัดจำแนกประเภทของบุคคล

ดังนั้นบทบาทของพฤติกรรมการปรับตัวในยุคนี้ จึงไม่ได้รับความสำคัญเท่ากับคะแนนของ IQ ทั้งในด้านการวินิจฉัยและการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อนหรืออาจกล่าวได้ว่าในยุคนี้มีการนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวมาใช้วงแคบเท่านั้น

4. ยุคศตวรรษที่ 20 ตอนกลางถึงปัจจุบัน (คศ.1940 ถึงปัจจุบัน)

ในยุคนี้บทบาทของพฤติกรรมการปรับตัวได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญมากขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็วเกี่ยวกับในด้านการนำมาศึกษาภาวะปัญญาอ่อนของบุคคล โดยมีการนำความรู้ทางด้านพฤติกรรมการปรับตัว และข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมจากแบบทดสอบอย่างเป็นระบบ และมีระเบียบแบบแผนจนเป็นที่ยอมรับ เพื่อนำมาใช้ในการวัดหรือประเมินความสามารถ หรือทักษะต่างๆ ของบุคคล ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลมีความสัมพันธ์กับระดับเชาว์ปัญญา (IQ) โดยในช่วงต้น คศ. 1970 ลีแลนด์ (พิศสมัย อรทัย ; อ้างอิงจาก Leland, 1972) ได้ทำการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่า 70 เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมการปรับตัวด้วย แต่อย่างไรก็ตามแม้จะพบว่าระดับเชาว์ปัญญากับพฤติกรรมการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างมาก แต่ลักษณะธรรมชาติ และคุณภาพของพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลยังคงถูกกำหนดปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความรู้ในเรื่องระดับเชาว์ปัญญาเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านความสมบูรณ์และความเที่ยงตรงในการวินิจฉัยภาวะปัญญาอ่อนของบุคคลให้มากขึ้นจึงมีการนำเอาเครื่องมือหรือแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวมาใช้ร่วมกับแบบทดสอบระดับเชาว์ปัญญา นอกจากนี้ยังมีการนำเอาความรู้ด้านพฤติกรรมปรับตัวมาเป็นโครงสร้างด้านเนื้อหาในการจัดโปรแกรมการศึกษา และการฝึกฝนในบุคคลที่มีความบกพร่องทางเชาว์ปัญญาอย่างรุนแรง

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในด้านการนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวมาใช้ในการศึกษา เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถและทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมเป็นไปตามวัย และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคม นอกจากนี้ยังมีบทบาทในด้านการวินิจฉัยประเมินบุคคล เพื่อการจัดจำแนกบุคคลไปตามความสามารถหรือทักษะที่มีอยู่ (โดยเฉพาะในบุคคลที่มีภาวะ ความบกพร่องทั้งทางด้านเชาว์ปัญญาและร่างกาย) ซึ่งการประเมินนั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นจากความรู้ทางด้านพฤติกรรมการปรับตัว และผลที่ได้จากการประเมินก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการช่วยเหลือแก้ไข โดยการจัดการวางแผนทางด้านการศึกษาหรือฝึกฝนทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็น และ

เหมาะสมกับบุคคลนั้น หรืออาจกล่าวโดยสรุปสั้นๆ ได้ว่า การศึกษา เกี่ยวกับแนวความคิดด้านพฤติกรรม การปรับตัวมีอิทธิพลอย่างมากต่อชนิดของเครื่องมือที่นำมาใช้และแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวินิจฉัยเพื่อการ จัดจำแนกและการจัดเตรียมโปรแกรมสำหรับการช่วยเหลือแก้ไข

4.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การปรับตัว

จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การปรับตัว ผู้วิจัยพบว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การปรับตัวโดยตรงยังไม่ชัดเจนแต่มีแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม การปรับตัวที่สอดแทรก อยู่ในทฤษฎีพัฒนาการเด็กบางทฤษฎี ซึ่งได้แก่ การเจริญเติบโตตามทัศนะของกิเซล (Gesell's growth gradients) โดยกิเซลได้กล่าวถึงพฤติกรรม การปรับตัวว่า เป็นพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงระดับพัฒนาการของเด็กอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม การปรับตัวที่สอดแทรกอยู่ในทฤษฎีความสามารถทางสังคม ได้แก่ โมเดลความสามารถทางสังคมของเกรสแฮม และเอลเลียต (Gresham and Elliot's models of social competence) ซึ่งเป็นโมเดลที่อธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างของความสามารถทางสังคม รวมถึงองค์ประกอบของความสามารถทางสังคมอื่น ได้แก่ พฤติกรรม การปรับตัว (Adaptive behavior) และทักษะทางสังคม (social skills)

1. การเจริญเติบโตตามทัศนะของกิเซล (Gesell's growth gradients)

อาร์โนลด์ กิเซล (ค.ศ. 1880 - ค.ศ. 1961) นักจิตวิทยา และแพทย์แห่งมหาวิทยาลัยเยล ได้ศึกษาพัฒนาการเด็ก ซึ่งสรุปรวบรวมพฤติกรรมซึ่งแสดงพัฒนาการในวัยต่างๆ (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2535 : 115 ; อ้างอิงมาจาก Gesell and Zlg. 1949:2) ซึ่งในเนื้อหาของพฤติกรรม การมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยกิเซลได้แบ่งพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (Gross motor behavior) พัฒนาการด้านนี้ เป็นความสามารถของร่างกายในด้านการเคลื่อนไหว เป็นความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ พฤติกรรมส่วนนี้เกี่ยวข้องกับการเจริญของระบบประสาทส่วนกลางพฤติกรรมด้านนี้ ได้แก่ ความสามารถในการยืน การเดิน การนั่ง การคืบ การคลาน การคว่ำ การกระโดด เป็นต้น

2. พฤติกรรมด้านภาษา (Language behavior) พฤติกรรมกลุ่มนี้ครอบคลุมด้านการสื่อสาร เช่น การแสดงออกทางใบหน้า การใช้วัยยะต่างๆ เช่น มือ หรือศีรษะถ่ายทอดความคิด การออกเสียง การใช้ภาษาพูด รวมทั้งความเข้าใจจากการสื่อสารของผู้อื่นด้วย

3. พฤติกรรมด้านสังคมและนิสัยส่วนตัว (Personal social behavior) พฤติกรรมกลุ่มนี้ครอบคลุมถึงการตอบสนองของเด็กต่อบุคคลอื่นในด้านวัฒนธรรมและสังคม แบบของพฤติกรรมในกลุ่มนี้ เช่น การเลี้ยงดู การฝึกขับถ่าย การตอบสนองต่อการฝึกหัดในสังคมต่างๆ การเล่น พัฒนาการทางด้านความเป็นเจ้าของ การยิ้ม และการตอบสนองต่อวัตถุบางอย่าง เช่น กระเจ๊ก เป็นต้น

4. พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive behavior) พฤติกรรมกลุ่มนี้ครอบคลุมทางด้านความเชื่อมโยงของการใช้มือและสายตา การถือวัตถุ การแก้ปัญหาในด้านการปฏิบัติ การสำรวจ และการจัดกระทำต่อวัตถุตัวอย่าง การจัดกล่รงรูปลูกบาศก์ การสั่นระฆัง การวาดภาพ เป็นต้น

สำหรับตารางพัฒนาการปกติของพฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive behavior) ของเด็กอายุระหว่าง 3 ขวบ จนถึง 6 ขวบ ที่กีกีเซลบรรยายไว้ในหนังสือของเขามีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงพัฒนาการปกติของพฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive behavior) ของเด็กอายุระหว่าง 3 ขวบ จนถึง 6 ขวบ

อายุ	พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive behavior)
3 ขวบ	- เมื่อให้วาดภาพจะบอกได้ว่าเป็นภาพอะไร - เมื่อให้ดูภาพคนที่ไม่สมบูรณ์จะบอกส่วนที่ขาดหายไปได้ - เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ - เขียนรูปกากบาทได้ - รู้จักสีอย่างน้อย 3 สี - ให้ดูภาพรูปสี่เหลี่ยมต่าง ๆ ซึ่งได้ถูก 4 รูป - จัดรูปเหลี่ยมใส่ช่องทำได้ถูกต้องตามแบบ - พูดตามตัวเลขได้ 3 หลัก - ใช้ภาษาพูดเป็นประโยคได้ 6 – 7 คำติดต่อกัน
3 ½ ขวบ	- ทำตามแบบวางก้อนไม้เป็นรูปสะพาน - รู้รูปสี่เหลี่ยมต่าง ๆ ซึ่งเหมือนแบบได้ 6 รูป - พูดตามตัวเลขได้ 3 คำ - รู้ความแตกต่างเรื่องน้ำหนัก

ตาราง 4 (ต่อ)

อายุ	พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive behavior)
4 ½ ขวบ	- ต่อก้อนไม้ทำรูปประตูดตามแบบ - วาดรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสตามแบบได้ - บอกภาพเหมือนแบบต่างๆ ได้ถูก 1 ภาพ - วาดวงกลมได้ถูก 3 ขนาด - นับได้ถึงจำนวน 4 - พูดยตัวเลขตามได้ 4 ตัว - ต่อบุคคลที่ไม่สมบูรณ์ได้ 5 แห่ง - พูดยตัวเลขตามได้ 4 ตัว
5 ขวบ	- ต่อก้อนไม้ทำขั้นบันไดได้ 2 ขั้น - วาดรูปคนมีส่วนของร่างกายครบถ้วน - วาดรูปสามเหลี่ยมเหมือนแบบ - ต่อบุคคลที่ไม่สมบูรณ์ได้ 7 แห่ง - นับเลขและสิ่งของได้ถูกต้องถึงจำนวน 10 - บอกน้ำหนักวัตถุ ว่าหนักเบากว่ากัน ได้ถูก 4 อย่าง (ในจำนวน 5 อย่าง อาจผิด 1 อย่าง)
6 ขวบ	- เล่นต่อก้อนไม้ทำบันไดได้ 3 ขั้น - วาดรูปคนมีส่วนคอ มือ และใส่เสื้อผ้า - วาดรูปคนทำขามีส่วนกว้างยาวแบบ 2 มิติ - ต่อบุคคลที่ไม่สมบูรณ์ได้ 9 แห่ง - บอกความหนักเบาของวัตถุได้ถูกต้อง 5 อย่าง

ที่มา : ดวงเดือน ศาสตรภัทร (2535 :114)

ตารางพัฒนาการปกติของกิเซลมีความสำคัญต่อบิดามารดาของเด็กในช่วงศตวรรษที่ 20 ตอนกลางเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเนื้อหาของพฤติกรรมในแต่ละด้านล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ถ้าบิดามารดาต้องการทราบว่าบุตรของตนมีพฤติกรรมปกติ เหมาะสมกับระดับอายุหรือไม่ ก็สามารถหาคำตอบได้จากหนังสือของกิเซล (ดวงเดือน ศาสตรภัทร. 2535:114)

จากแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัว (Adaptive behavior) ของกิเซลที่สอดแทรกอยู่ในทฤษฎีพัฒนาการเด็กของเขานั้น จะเห็นได้ว่า กิเซลมองการเจริญเติบโตของเด็กหลายแง่มุม โดยไม่เจาะจง

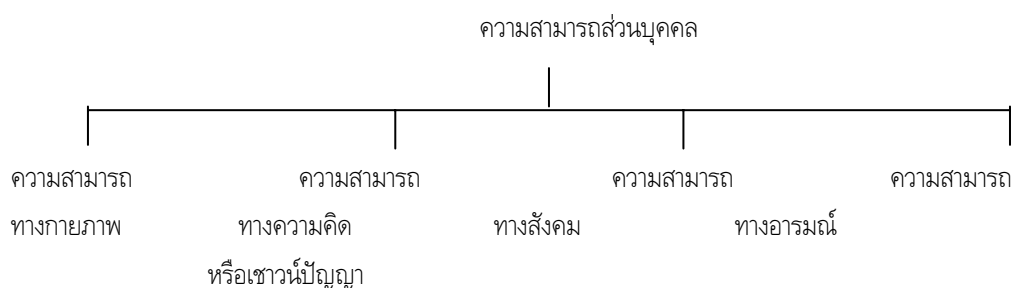
พัฒนาการในด้านใดด้านหนึ่ง และพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กที่จัดว่าเป็นพฤติกรรมการปรับตัวนั้นก็เป็ผลรวมของพัฒนาการในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งแนวความคิดของกิเซล ดังกล่าวนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวในปัจจุบันที่ว่าพฤติกรรมการปรับตัวเป็นการรวมส่วนต่างๆ ของพัฒนาการในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านภาษา และด้านสังคม-อารมณ์เข้าด้วยกัน

2. โมเดลความสามารถทางสังคมของกรีนสแปน (Greenspan.)

พฤติกรรมการปรับตัวเป็นลั้กับ (Concept) ที่มีหลายมิติ (ภาวีนี อ่อนนาค. 2541 : 17 อ้างอิงมาจาก Taylar. 1993 : 182) ดังนั้นโครงสร้างของพฤติกรรมการปรับตัวจึงประกอบด้วยองค์ประกอบหลักหลายองค์ประกอบ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องนี้จึงขอกล่าวถึงโมเดลความสามารถส่วนบุคคลของกรีนสแปน (ภาวีนี อ่อนนาค. 2541 : 17 อ้างอิงมาจาก Reschy. 1991 : 29 ; citing Greenspan. 1979) ที่อธิบายโครงสร้างของความสามารถส่วนบุคคลไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าประกอบด้วยความสามารถ 4 ด้าน คือ

1. ความสามารถทางด้านกายภาพ (Physical competence)
2. ความสามารถทางด้านความคิดหรือเชาวน์ปัญญา (Cognitive competence)
3. ความสามารถทางด้านสังคม (Social competence)
4. ความสามารถทางด้านอารมณ์ (Emotion competence)

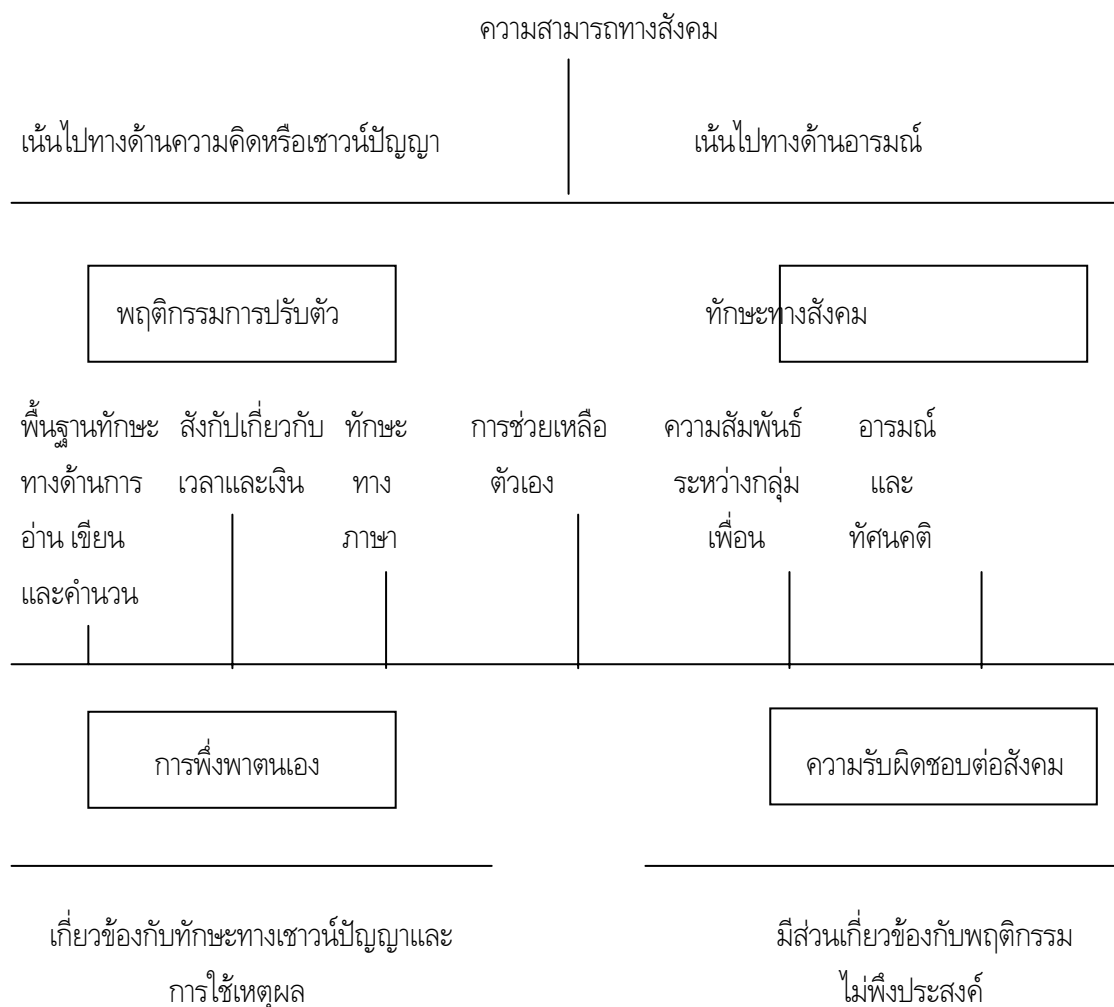
จากแนวคิดของกรีนสแปนสามารถเสนอเป็นโมเดลได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 โมเดลความสามารถส่วนบุคคลของกรีนสแปน

ที่มา : ภาวีนี อ่อนนาค (2541 : 18)

ส่วนแนวคิดของเรสชิล (ภาวินี อ่อนนาค. 2541 : 17 อ้างอิงมาจาก Reschly. 1991) ได้ขยายต่อแนวคิดของกรีนสเปน โดยได้อธิบายโครงสร้างของความสามารถทางสังคมออกเป็นโมเดล ดังนี้

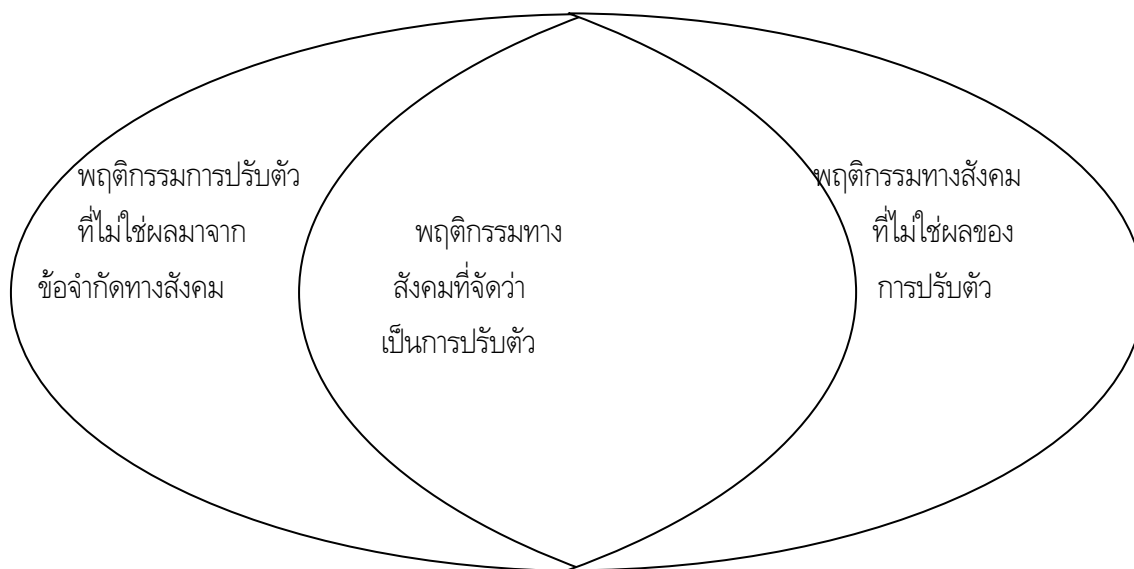

ภาพประกอบ 2 โมเดลความสามารถทางสังคมของเรสชิล

ที่มา : ภาวินี อ่อนนาค (2541 : 19)

จากโมเดลของความสามารถทางสังคมของเรสชิลพบว่า ความสามารถทางสังคมมีการคาบเกี่ยวกัน (Overlap) ระหว่างความสามารถทางด้านอารมณ์ (Emotional competence) กับความสามารถด้านความคิด (Cognitive competence) ซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมการปรับตัวกับทักษะทางสังคมไม่สามารถแบ่งแยกกันได้อย่างเด่นชัด โดยที่เรสชิล มีความเห็นว่าทักษะทางสังคมมีแนวโน้มไปทางด้านอารมณ์มากกว่า ส่วนพฤติกรรมการปรับตัวมีแนวโน้มไปทางด้านความคิดหรือเชาวน์ปัญญา แต่มีบางส่วนที่เกี่ยวข้องกันอันเป็นผลมาจากการคาบเกี่ยวกัน (Overlap)

จากการคาบเกี่ยวกัน (Overlap) ระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวกับทักษะทางสังคมนั้นสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดของซัลลิแวนและฮักส์ (Salivia and Hughes. 1990) โดยได้แสดงแผนภาพอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวกับพฤติกรรมทางสังคม (ทักษะทางสังคม) ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวกับพฤติกรรมทางสังคม

ที่มา : ภาวินี อ่อนนาถ (2541 : 20)

เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของพฤติกรรมการปรับตัวที่ชัดเจนขึ้น ได้มีการอธิบายรายละเอียดของพฤติกรรมการปรับตัวและทักษะทางสังคม ตามแนวคิดของเกรสแฮมและเอลเลียต (Gresham and Elliott) ที่มีความเห็นเช่นเดียวกับแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นว่า ความสามารถทางสังคมประกอบด้วยพฤติกรรมการปรับตัวและทักษะทางสังคม ดังแผนผังข้างล่างนี้

ภาพประกอบ 4 แผนผังแนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถทางสังคมของ

เกรสแฮมและเอลเลียต

ที่มา : ภาวินี อ่อนนาค (2541 : 21)

จากแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่อธิบายเกี่ยวกับความสามารถทางด้านสังคม ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมปรับตัวนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความสามารถทางสังคมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม เพราะมีบางส่วนที่คาบเกี่ยวกัน (Overlap) และพฤติกรรมปรับตัวนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ มีบางองค์ประกอบที่เป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางสังคม

4.4 องค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัว

ดอลล์ และนิฮิรา (พิศมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Doll. 1935 Nihira.1969) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัวไว้อย่างละเอียด ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบใหญ่ ดังนี้

1. ทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน (Daily living skills)

ทักษะนี้รวมทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการในชีวิตประจำวันของบุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 ด้านดังนี้

1.1 ทักษะการช่วยเหลือตัวเอง (Self-help skills) ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการรับประทานอาหาร การจัดเตรียมอาหาร การแต่งตัว การดูแลสุขภาพและอนามัยส่วนบุคคล ทักษะย่อยเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นด้านย่อยได้อีก เช่น การรับประทานอาหารสามารถแบ่งย่อยออกเป็นการสั่งอาหารนอกบ้าน และเกี่ยวกับการใช้ภาชนะในการรับประทานอาหาร เป็นต้น

1.2 ทักษะเกี่ยวกับการงานบ้าน (Domestic skills) ทักษะด้านนี้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาสິงแวดล้อมรอบตัวบุคคลให้อยู่ในลักษณะที่สะอาดและเรียบร้อย โดยที่ทักษะย่อยนี้สามารถแบ่งเป็นด้านย่อยได้อีก เช่น ทักษะการซักกรีด การล้างจาน การทำงานบ้านที่เป็นงานประจำ (เช่น การจัดโต๊ะสำหรับรับประทานอาหาร) และการดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของตน เป็นต้น

1.3 ทักษะเกี่ยวกับการเล่นหรือการใช้เวลาว่าง (Play or leisure time skills) เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ความบันเทิงใจ (เช่น รู้เกี่ยวกับกฎ กติกาในการเล่นเกมส์และกีฬาและรู้จักตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น)

1.4 ทักษะเกี่ยวกับการดูแลจัดการทรัพย์สินและเวลา (Resource management skills) เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเกี่ยวกับเวลาและการเงิน

2. ทักษะการสื่อความหมาย (Communication skills)

ด้านนี้รวมทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการแสดงออกของบุคคลในด้านความคิด ความรู้สึกและความเข้าใจที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ทักษะการแสดงออกในการสื่อความหมาย (Expressive skills in communication) หมายถึง ลักษณะการสื่อความหมาย ได้แก่ การพูด การเขียน การแสดงกิริยาท่าทางและการใช้สื่อที่ทำขึ้นเอง (เช่น กระดานภาษา เป็นต้น)

2.2 ทักษะการรับรู้ในการสื่อความหมาย (Receptive skills in communication) หมายถึง ความเข้าใจภาษาพูด ภาษาเขียน (ทั้งตัวอักษรและรูปภาพและกิริยาท่าทาง

2.3 เกณฑ์ในทางปฏิบัติในการสื่อความหมาย (Pragmatic of communication) หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษา เช่น ระยะเวลาพูด การสบตา น้ำเสียง การออกเสียงต่ำสูง ความเป็นทางการ (เช่น การเขียนจดหมายถึงเพื่อนจะต่างจากจดหมายธุรกิจ) และการแสดงท่าทางประกอบ

3. ทักษะในการเดินทางและการใช้บริการขนส่งสาธารณะ (Locomotion and transportation skills)

- 3.1 การใช้งานพาหนะที่ใช้พลังงานของตัวเองขับเคลื่อนได้อย่างปลอดภัย รวมทั้งการเลือกใช้งานพาหนะและเครื่องเล่นได้อย่างเหมาะสม เช่น จักรยาน เป็นต้น
- 3.2 การใช้งานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ได้อย่างปลอดภัย รวมทั้งการใช้งานพาหนะสำหรับเดินทางหรือพักผ่อนได้อย่างเหมาะสมปลอดภัย
- 3.3 การเดินทางโดยการขนส่งสาธารณะประกอบด้วย การรู้จักที่ตั้ง การขึ้นรถ การลงรถ การจ่ายค่าโดยสาร การวางแผนเดินทาง

4. ทักษะเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าสู่งานอาชีพและการประกอบอาชีพ (Prevocational and vocational skills)

เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียนรู้ เพื่องานอาชีพและทักษะในการทำงานซึ่งแสดงถึงการพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจเมื่อสู่วัยผู้ใหญ่ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน คือ

- 4.1 การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ประกอบด้วยทักษะทั่วไปที่จำเป็นสำหรับการทำงาน เช่น ทักษะในการอ่านออกเขียนได้ และทักษะในด้านการคำนวณและความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ รวมทั้งทักษะทางสังคม เช่น ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการทำงาน การตรงต่อเวลา ความน่าเชื่อถือ การปฏิบัติตามคำสั่ง
- 4.2 การเตรียมตัวทำงานประกอบด้วยการเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและการได้รับใบแสดงสิทธิการทำงาน เช่น หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร สวัสดิการทางสังคม
- 4.3 การกรอกใบสมัคร หมายถึงทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสมัครเข้าทำงาน
- 4.4 ทักษะการปฏิบัติงานเป็นทักษะเฉพาะที่บุคคลควรได้รับค่าตอบแทนในการกระทำนั้น เช่น ช่างไม้ควรได้รับค่าตอบแทนสำหรับการเลื่อย

5. ทักษะการควบคุมตนเอง (Self – control skills)

เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน ดังนี้

- 5.1 การเลือกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ และเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม
- 5.2 การรู้จักยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง การตระหนักรู้ว่าควรกระทำหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมใดทั้งในส่วนบุคคลและที่สาธารณะ รวมทั้งรู้ถึงพฤติกรรมที่เป็นข้อห้ามของสังคม

6. มารยาททางสังคม (Social graces)

หมายถึง การกระทำและคำพูดที่ใช้อย่างสุภาพ มีมารยาท สุขุม หรืออ่อนโยน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้าน ดังนี้

6.1 ด้านภาษา หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงควมมีมารยาททางสังคม ได้แก่ การใช้คำศัพท์และวลีที่สุภาพ เช่น ขอบคุณ กรุณา ขอโทษ เป็นต้น การใช้ประโยคที่เหมาะสม

6.2 ด้านการกระทำ หมายถึงการแสดงออกที่แสดงถึงควมมีมารยาททางสังคม ได้แก่ การคำนึงถึงบุคคล เช่น ควรเปิดประตูให้ผู้ที่มีมือไม่ว่าง เป็นต้น

7. ความรับผิดชอบที่พึงปฏิบัติ (Civic responsibility)

หมายถึง การปฏิบัติตามข้อตกลงของบุคคล ชุมชน รัฐ และการปกครองของนานาชาติ ในเด็กเล็กเป็นการตกลงของครอบครัว ในเด็กวัยเรียน เป็นในส่วนที่มีต่อโรงเรียน และชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมองค์กรในโรงเรียน ในส่วนบุคคล เป็นส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเชื่อฟังปฏิบัติตามกฎหมาย การออกเสียงลงคะแนน

8. พฤติกรรมการปรับตัวที่ไม่พึงประสงค์ (Maladaptive behavior)

พฤติกรรมการปรับตัวต้องกล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้วยซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการปรับตัวหรือถ้ามีมากขึ้นในบุคคลก็จะถูกตัดขาดจากสังคมได้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน ดังนี้

8.1 พฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการปรับตัว ซึ่งอาจจะมีผลกระทบซ้ำๆ เช่น สะบัดแขน รวมทั้งมีอาการกระทำมากเกินไป และการกระทำซ้ำกว่าปกติ หรือทำร้ายตัวเอง

8.2 พฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกตัดขาดจากสังคม หรือสังคมรังเกียจ เกิดความรำคาญ ก่อให้เกิดความแปลกประหลาด ไขว้จากหายาบคาย หรือการกระทำน่ารังเกียจอื่น ๆ เช่น ปล่อยให้ร่างกายมีกลิ่นเหม็น เป็นต้น

เรเชิล 1987-1988 (พิศสมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Reschly.1991) ได้ทำการกำหนดองค์ประกอบหลักของพฤติกรรมการปรับตัว โดยใช้หลักวิธีการกำหนดขึ้นเองจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และจากการตรวจสอบเครื่องมือวัดพฤติกรรมการปรับตัวชนิดต่าง ๆ โดยได้องค์ประกอบหลักของพฤติกรรมการปรับตัว 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. การกระทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้วยตนเอง (Independent functioning) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- ทักษะด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ การขับถ่าย การรับประทานอาหาร การแต่งตัว เป็นต้น

- ความสามารถต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ การเดินทางโดยลำพัง ทักษะการบริโภค การใช้เครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. การกระทำหน้าที่ตามสังคม (Social functioning) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบทางสังคม ดังนี้

- สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Independent relationship)
- การให้ความเอาใจใส่บุคคลอื่นอย่างเหมาะสม

- การยอมรับแนวทางในการปฏิบัติตนในสังคม
- การพยายามในด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่น
- การแบ่งสรรปันส่วนอย่างเหมาะสม
- การแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาในลักษณะที่เป็นที่ยอมรับของสังคม
- การสร้างสัมพันธภาพ
- การตระหนักเกี่ยวกับความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น
- การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือการปฏิบัติพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ

ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

3. ความสามารถทางด้านวิชาการ (functional academic competencies) องค์ประกอบหลักนี้มักใช้ประเมินในบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยเรียนและวัยผู้ใหญ่ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- ทักษะเกี่ยวกับความรู้ทางด้านวรรณกรรมเบื้องต้น
- ความรู้ด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเวลาและจำนวน
- ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาที่จำเป็นต่อการพึ่งตนเองและการมีความรับผิดชอบทางสังคม

4. ความสามารถทางด้านการงานหรืออาชีพต่างๆ (Vocational or occupational competencies) เป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญมากขึ้นในบุคคลที่มีอายุมากขึ้น คือ ช่วงก่อนวัยรุ่น วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ โดยมีเป้าหมายในการประเมินเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual educational program) และการวางแผนด้านการสอนและองค์ประกอบหลักนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพและการงาน
2. การมีทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่ออาชีพและการงาน
3. การมีทักษะพิเศษที่จำเป็นสำหรับการประสบผลสำเร็จในการทำงาน

สปาร์โรว์ แบลลและคิคเซตติ (พิศสมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Sparrow , Balla and Cicchetti.1984) ได้กำหนดองค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัวไว้ในแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัว VABS ไว้ด้วยกัน 5 องค์ประกอบใหญ่ คือ

1. ด้านการสื่อความหมาย (Communication Domain) หมายถึง ทักษะที่จำเป็นสำหรับการแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น โดยแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

- 1.1 ทักษะการรับรู้ทางภาษา (Receptive skills)
- 1.2 ทักษะการแสดงออกทางภาษา (Expressive skills)
- 1.3 ทักษะการเขียน (Writting Skills)

2. ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน (Daily living skills Domain) องค์ประกอบด้านนี้รวมทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยอีก 3 ด้านดังนี้

- 2.1 ทักษะการช่วยเหลือตัวเอง (Self-help skills)
- 2.2 ทักษะเกี่ยวกับงานบ้าน (Domestic skills)
- 2.3 ทักษะการใช้ชีวิตในชุมชน (Community Skills)

3. ด้านสังคม (Socialization Domain)

- 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship)
- 3.2 การเล่นและการใช้เวลาว่าง (Play and leisure time skills)
- 3.3 ทักษะการจัดการ (coping skills)

4. ด้านการเคลื่อนไหว (Motor skills domain)

- 4.1 ทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (Gross Motor domain)
- 4.2 ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Fine Motor domain)

5. พฤติกรรมการปรับตัวรวม (Adaptive behavior composite) เป็นภาพรวมขององค์ประกอบใหญ่ทั้ง 4 ด้าน

จากการอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัวดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าองค์ประกอบหลักของพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลนั้น ประกอบด้วย ทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะการงานอาชีพ ทักษะการเคลื่อนไหว และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทางสังคม

4.5 พัฒนาการของพฤติกรรมการปรับตัว (Development of adaptive behavior)

แฮริสัน (พิศสมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Harrison.1987) กล่าวว่า พฤติกรรมการปรับตัวมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นเมื่อเด็กมีการเจริญเติบโตหรือมีอายุมากขึ้น ดังคำบรรยายเกี่ยวกับระดับความคาดหวังของสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวในแต่ละช่วงวัยของ เมอร์เซอร์ (Mercer.1973) ดังนี้

1. วัยทารก (แรกเกิด – 2 ขวบ)

เมอร์เซอร์ กล่าวว่า การประเมินพฤติกรรมการปรับตัวในช่วงวัยทารกนี้ไม่สามารถประเมินพฤติกรรมของเด็กได้อย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตามก็มีความเป็นไปได้ในการประเมินพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กเพื่อระบุว่าเด็กมีวุฒิภาวะและพัฒนาการเป็นไปตามปกติหรือไม่ นอกจากนี้การประเมินพฤติกรรมการปรับตัวยังเป็นการประเมินทักษะทางสังคมต่างๆ ซึ่งเด็กในวัยนี้ควรจะทำให้ได้ทั้งยังเป็นการวางรากฐานพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กในวัยต่อมาอีกด้วย

2. เด็กก่อนวัยเรียน (3 – 5 ขวบ)

เมอร์เซอร์ กล่าวว่า สังคมได้สันนิษฐานไว้ว่าเด็กในวัยนี้มีความรับผิดชอบมากขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับ

- การรับประทานอาหาร
- การขับถ่าย
- การรักษาความสะอาดของร่างกาย
- การแต่งตัว
- การช่วยเหลืองานบ้านง่าย ๆ
- การเดินทางในระยะใกล้ ๆ
- การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อาทิเช่น กรรไกร ดินสอสี ฯลฯ

นอกจากนี้ สังคมยังความหวังไว้ว่าเด็กมีความสามารถในการพึ่งตนเอง หรือมีความเป็นตัวของตัวเองในด้าน

- การสื่อสารเกี่ยวกับความต้องการของตนเองกับบุคคล
 - การเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง
 - การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น
- ฯลฯ

3. เด็กวัยเรียน (6 –15 ขวบ)

เมอร์เซอร์ กล่าวว่า สังคมความหวังไว้ว่าพฤติกรรมการปรับตัวที่เด็กในวัยนี้ควรทำได้ก็คือ

- การมีความเข้าใจในโครงสร้างทางสังคมที่ประกอบไปด้วยความแตกต่างด้านบทบาททางสังคม เช่น แพทย์ ครู พ่อค้า ฯลฯ

- เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท และคุณค่าของการเป็นสมาชิกในกลุ่มเพื่อน
- การกระทำพฤติกรรมตามบทบาทของการเป็นสมาชิกครอบคลุมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนมีการเรียนรู้บทบาทใหม่ ๆ ของการเป็นสมาชิกในสังคมที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น

ฯลฯ

4. วัยผู้ใหญ่ (16 ปีขึ้นไป)

เมอร์เซอร์ กล่าวว่า บทบาทใหม่สำหรับบุคคลในวัยนี้คือ การประกอบการทำงานอาชีพ ดังนั้น พฤติกรรมการปรับตัวที่บุคคลในวัยนี้ได้รับการคาดหวังไว้ว่าสามารถทำได้ก็คือ

- การสร้างบทบาทใหม่เกี่ยวกับการงานและอาชีพ
- การจัดการและดูแลด้านสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจของตนเอง และครอบครัว

ฯลฯ

คำบรรยายของเมอร์เซอร์ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับความคิดของกรอสแมน (Grossman,1983) ในเรื่องเกี่ยวกับความซับซ้อนของพฤติกรรมการปรับตัวที่เพิ่มขึ้นตามระดับอายุของเด็กโดยกรอสแมนกล่าวว่า

พฤติกรรมการปรับตัวในช่วงวัยทารกและวัยเด็กตอนต้น ได้เน้นหนักในด้าน

- ทักษะด้านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensori-motor skills)

- ทักษะด้านการสื่อความหมาย (Communication skills)

- ทักษะด้านการช่วยเหลือตนเอง (Self-help skills)

- ทักษะด้านสังคมประกิต (Socialization skills)

พฤติกรรมกรรมการปรับตัวในช่วงวัยเด็กตอนปลาย และวัยรุ่นตอนต้น ได้เน้นหนักในด้าน

- ทักษะด้านการศึกษาเบื้องต้น (Basic academic skills)

- ทักษะทางสังคมต่าง ๆ (Social skills)

พฤติกรรมกรรมการปรับตัวในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นผู้ใหญ่ ได้เน้นหนักในด้าน

- ทักษะด้านการงานและอาชีพ (Vocational skills)

- ทักษะทางสังคมต่าง ๆ (Social skills)

สรุปได้ว่าพัฒนาการของพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย จะมีพัฒนาการเพิ่มมากขึ้น เมื่อเด็กมีอายุเพิ่มขึ้น โดยเด็กปฐมวัยจะมีพฤติกรรมกรรมการปรับตัว ดังนี้ ด้านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว ด้านการสื่อความหมาย ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นต้น

4.6 ลำดับขั้นของพฤติกรรมกรรมการปรับตัว (Sequence of adaptive behavior)

ซัลเวีย และฮัจส์ (สายวริน จินวุฒิ, 2541 ; อ้างอิงจาก Salvia and Hughes.1990) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลำดับขั้นของพฤติกรรมกรรมการปรับตัวเอาไว้ว่าพฤติกรรมกรรมการปรับตัวบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับขั้นของพัฒนาการ ยกตัวอย่างเช่น

- การเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเริ่มจาก การคืบ การคลาน การเดิน การวิ่ง ตามลำดับ

- การเล่น โดยเริ่มจาก การเล่นตามลำพัง การเล่นแบบคู่ขนาน และท้ายสุดก็พัฒนาไปเป็นการเล่นแบบรวมหมู่รวมพวกตามลำดับ

แต่ยังมีพฤติกรรมกรรมการปรับตัวอีกหลายพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เป็นไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ มักเป็นพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและบุคคลได้รับการสอนมาโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น ทักษะในการใช้รถประจำทางสาธารณะเป็นทักษะที่มีความซับซ้อน โดยแบ่งออกเป็นทักษะย่อย ๆ ได้แก่

- การทราบถึงสถานีขนส่ง สถานีรถประจำทาง ที่หยุดรถประจำทาง

- การจ่ายค่าโดยสาร

- การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมขณะอยู่บนรถประจำทาง

- การให้สัญญาณกับคนขับรถเพื่อจะลงจากรถ

ซึ่งทักษะย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถจะนำมาใช้สอนให้กับบุคคลได้โดยตรง โดยไม่ต้องคำนึงถึงลำดับขั้นของทักษะ

4.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำรปรับตัวของเด็กปฐมวัย

จากการทบทวนและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามีปัจจัยมากมายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำรปรับตัวของเด็กปฐมวัย ดังเช่น การศึกษาของ ภาวินี อ่อนนาค (2541) ศึกษาเรื่องการดัดแปลงแบบวัดพฤติกรรมกำรปรับตัว VABS สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมกำรปรับตัวมีความเกี่ยวข้องกับเพศและสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และระดับการศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา และสถานภาพทางเศรษฐกิจของบิดามารดา ซึ่งจะเห็นเด่นชัดที่สุดในระดับอายุ 5 ขวบ โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเพศหญิงหรืออยู่ในโรงเรียนเอกชน หรือที่บิดา หรือมารดามีการศึกษาในระดับสูงกว่า หรือบิดามารดามีสถานภาพทางเศรษฐกิจในระดับสูงกว่ามีคะแนนพฤติกรรมกำรปรับตัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย หรือที่อยู่ในศูนย์ก่อนเกณฑ์ในวัด

ปัจจัยทางอายุของเด็กปฐมวัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ประไพจิตร สุขสวัสดิ์ (2534) ได้ศึกษาพัฒนาการ ด้านการรับรู้ขนาดของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า เด็กอายุ 2 ปี มีพัฒนาการด้านการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การรับรู้แล้ว และเด็กเริ่มมีพัฒนาการด้านการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์มาตรฐาน เมื่ออายุ 2 ปี ส่วนพัฒนาการด้านการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การใช้งาน เริ่มพัฒนาเมื่ออายุ 4 ปี เด็กก่อนวัยเรียนมีพัฒนาการด้านการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การรับรู้เพิ่มขึ้นตามระดับอายุนั้น คือ เด็กอายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี มีการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การรับรู้มากกว่าเด็กอายุ 2 ปี แต่ระหว่างเด็กอายุ 3 ปี , 4 ปี และ 5 ปี มีการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การรับรู้ไม่แตกต่างกัน

การศึกษาความแตกต่างของเพศและอายุที่มีผลต่อการตัดสินใจในเด็ก กับเด็กแรกเกิดถึง 8 ปี ของฟรีเวอร์ และคนอื่นๆ (พิศสมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Prior and Others. 1993) พบว่า เมื่ออายุ 3-4 ปี เด็กชายจะมีพฤติกรรมด้านภาษาและทักษะการเคลื่อนไหวดีกว่าเด็กหญิง และพบว่าเมื่ออายุ 5 ปี เด็กมีปัญหาในด้านจิตใจและอารมณ์มากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 5 ปี และมีแนวโน้มว่าเด็กชายจะมีปัญหาในเรื่องของพฤติกรรมกำรปรับตัวและความสามารถทางสังคมอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมกำรปรับตัวของเด็กปฐมวัย เช่น วอซล์ (พิศสมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Wachs. 1993) ศึกษาความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อพฤติกรรมกำรปรับตัวของเด็กวัย 18-30 เดือน จำนวน 153 คน พบว่า การกระตุ้นทางวาจาของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถทางพฤติกรรมกำรปรับตัว ส่วนการกระตุ้นทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความสามารถทางพฤติกรรมกำรปรับตัว และการศึกษาของ เซสเตอร์ (พิศสมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Chester. 1993) ได้ศึกษาพฤติกรรมกำรปรับตัวของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลที่มีชื่อเสียง ในประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับโรงเรียนอนุบาลทั่วไป พบว่า เด็กปฐมวัยที่อยู่ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมีทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน ทักษะในการสื่อสารดีกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ในโรงเรียนอนุบาลทั่วไป และการศึกษาถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เพศ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว และระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก ดังเช่นการศึกษาของดาร์นี ดิษยเดช (2531) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นของการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่

เคยผ่านและไม่ผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย จุดประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นของการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่ผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย และหาความสัมพันธ์ของระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย กับเพศ ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนักเรียนอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สวนดุสิต กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามผู้ปกครองและแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นทางสังคม พบว่า ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านศูนย์มีระดับขั้นการเล่นมากกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่เคยผ่านศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์กับเพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย กล่าวคือ เด็กปฐมวัยเพศหญิงมีแนวโน้มการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยเพศชาย เด็กปฐมวัยที่มีอายุมากกว่าจะมีแนวโน้มการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มีอายุน้อยกว่า ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาที่สูงกว่าจะส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาทางการด้านต่างๆ ของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่บิดามารดามีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า และครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงกว่าจะมีแนวโน้มที่เด็กปฐมวัยจะมีพฤติกรรมกรรมการปรับตัวสูงกว่าครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศ เพื่อศึกษาว่าบิดา และมารดาจะมีแนวโน้มในการปรับตัวต่อลูกสาวหรือลูกชายแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดา มารดากับพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

การจากศึกษาเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยยังไม่พบว่าไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา กับพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย โดยที่การศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นที่การปรับตัวของเด็กปฐมวัยกับการเล่นของเด็ก แต่ไม่ได้มีการวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดา และมารดาที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กปฐมวัย แต่พอพบงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

งานวิจัยที่สนับสนุนว่าการเล่นเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของเด็ก ดังเช่น การศึกษาของ ปาร์กเกอร์ แอนนิค แมรี (Parker Annick Marie, 1992) ศึกษาของเล่นที่ชอบและพฤติกรรมการเล่นของเด็กชายและเด็กหญิงที่มีพัฒนาการที่ล่าช้า ในเด็กแรกเกิด – 6 ปี โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมกรรมการปรับตัวสำหรับเด็กทารก และเด็กปฐมวัย โดยให้เด็กอยู่ในห้องที่มีเล่น 16 อย่าง คือ ชุดถ้วยกาแฟ ตุ๊กตาบาร์บี้พร้อมเครื่องแต่งกาย เตาไรต์เด็กเล่น และโต๊ะรีดผ้า ไม้กวาดและที่ตักผงสำหรับเด็ก สมุดภาพ รถไฟตัวนอน กระดาษขาว สีเทียน ตัวโน้ตดนตรีสำหรับเล่น ตัวต่อเลโก้ รถยนต์และรถบรรทุก เครื่องเป่าฟองสบู่ ชุดเครื่องมือ และตุ๊กตาซูเปอร์ฮีโร่ พบว่า ชนิดของของเล่น และพฤติกรรมการเล่น (ความถี่ และระยะเวลาการเล่น) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการของเด็ก

ไฟเทลสัน และรอส (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2530 อ้างอิงมาจาก Fieteson and Ross, 1973) ได้ทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัยที่มีผู้แนะนำกับไม่แนะนำ พบว่ากลุ่มเด็กที่เล่นอยู่ในบริเวณที่เล่นซึ่งมีผู้คอยแนะนำ มีความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาการตามลำดับขั้นของการเล่นมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีผู้แนะนำ และการศึกษาของ สุดา ทิพย์ ภูพานิช (2535) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมในวงกลมเป็นกลุ่มย่อย ที่มีต่อความสามารถในการรับรู้และความเข้าใจในทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมเป็นกลุ่มย่อย มีพัฒนาการด้านความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นเพิ่มขึ้น

เยาวพรรณ ทิมทอง (2535) ได้ศึกษาการพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัยด้วยเกมการศึกษา มิติสัมพันธ์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นเกมการศึกษามิติสัมพันธ์ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นเกมการศึกษาแบบปกติตามหน่วยการสอน มีการพัฒนาสติปัญญาแตกต่างกัน

ฉัตรสุดา เขียรปรีชา (2536) ได้ศึกษาการพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ พบว่า พัฒนาการสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ แตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติ ซึ่งจากการศึกษาขององค์ประกอบของพฤติกรรมการปรับตัวแล้ว สติปัญญาก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งของพฤติกรรมการปรับตัว

สายวริน จินวุฒิ (2541) ได้ศึกษาบทบาทของบิดามารดา ในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. บทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านสันติภาพ และบทบาทของมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหา ด้านสันติภาพ สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวรวม

2. บทบาทของบิดามารดา ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านสันติภาพ และบทบาทของมารดาทั้ง 5 ด้าน สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัว ด้านการช่วยเหลือตนเอง

3. บทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร และบทบาทของมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหา ด้านสันติภาพ สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวด้านการเคลื่อนไหว

4. บทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร และบทบาทของมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมด้านสันติภาพ สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

5. บทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านสันติภาพ และบทบาทของมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตรด้านการแก้ปัญหา ด้านสันติภาพ สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัว ด้านสติปัญญาการสื่อความหมาย

- 5.1 บทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านสันติภาพ และบทบาทของมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านสันติภาพสามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวด้านสติปัญญาการสื่อความหมาย ในด้านย่อยการแสดงออก

- 5.2 บทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว ด้านสันติภาพ และบทบาทของมารดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหาด้านสันติภาพ สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวด้านสติปัญญาการสื่อความหมาย ในด้านย่อยการรับรู้

5.3 บทบาทของบิดาในการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา ด้านสันติภาพ และ บทบาทของมารดาในการเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวด้าน สติปัญญาการสื่อความหมาย ในด้านย่อยการเขียนขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมหรือสิ่งที่บิดาและมารดาปฏิบัติต่อลูกมีผลต่อพฤติกรรม การปรับตัวของลูกในด้านต่างๆ เช่น สติปัญญา และการปรับตัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า พฤติกรรมส่งเสริมการ เล่นของบิดาและมารดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

6. ความแตกต่างของอิทธิพลของบิดาและมารดาที่มีต่อลูก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยพบว่าไม่มีงานวิจัยที่กล่าวถึงความแตกต่างของอิทธิพลของพ่อ และแม่ว่ามีผลต่อการปรับตัวของลูกสาวหรือลูกชาย แต่ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของพ่อ และแม่ต่อการ ปรับตัวของลูก เพราะมีความเห็นว่าพ่อและแม่เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับลูกมากที่สุด และน่าจะเป็นบุคคลที่มี ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดี โดยจะศึกษาว่าพ่อมีอิทธิพลต่อการ ปรับตัวของลูกสาวหรือลูกชายมากกว่า และแม่มีผลต่อการปรับตัวของลูกสาวหรือลูกชายมากกว่า ซึ่งผู้วิจัย พบว่ามี ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางเพศ คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของฟรอยด์ (Psychosexual Development) (สายวริน จิณวุฒิจ. 2541 ; อ้างอิงจาก Sigmund Freud. 1949) โดย ฟรอยด์ เชื่อว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพของ เด็กแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของร่างกาย โดยร่างกายจะเปลี่ยนบริเวณแห่งความ พึงพอใจเป็นระยะๆ ในช่วงอายุต่างๆ กัน และถ้าบริเวณแห่งความพึงพอใจต่างๆ นี้ได้รับการตอบสนองเต็มที่ เด็กจะมีการ พัฒนาที่ดีและสมบูรณ์ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองเต็มที่ ก็จะทำให้เกิดการสะสมกับปัญหา และไปแสดงออกเมื่อเด็กโตขึ้น สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ตามทฤษฎีของฟรอยด์ กล่าวถึงบริเวณแห่งความพึงพอใจว่า อยู่ในระยะอวัยวะเพศ (Phallic Stage) คือ ช่วงอายุ 3-5 ปี โดยขั้นนี้ความสุขหรือความพึงพอใจอยู่ที่อวัยวะสืบพันธุ์ ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย มีความสนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสภาพร่างกาย การเกิดของทารก การเล่นอวัยวะ เพศ ในระยะแรกความรู้ทางเพศมักจะเกี่ยวข้องกับตนเอง ต่อไปจะมุ่งไปที่บิดา มารดา เพศตรงข้าม และอาจเกิดปม ออดิปัส (Oedipus Complex) คือ เด็กจะเกิดความรู้สึกรักและผูกพันกับบิดาหรือมารดาที่เป็นเพศตรงข้ามกับตน เช่น เด็กหญิงจะรักบิดาเกลียดมารดา เด็กชายจะรักมารดาเกลียดบิดา เด็กจะผ่านพ้นขั้นนี้ไปได้ด้วยการได้รับความรัก ความอบอุ่นจากบิดา มารดา และการเรียนรู้ เลียนแบบบทบาททางเพศของตนโดยการเลียนแบบบิดา มารดาเพศเดียวกับตน

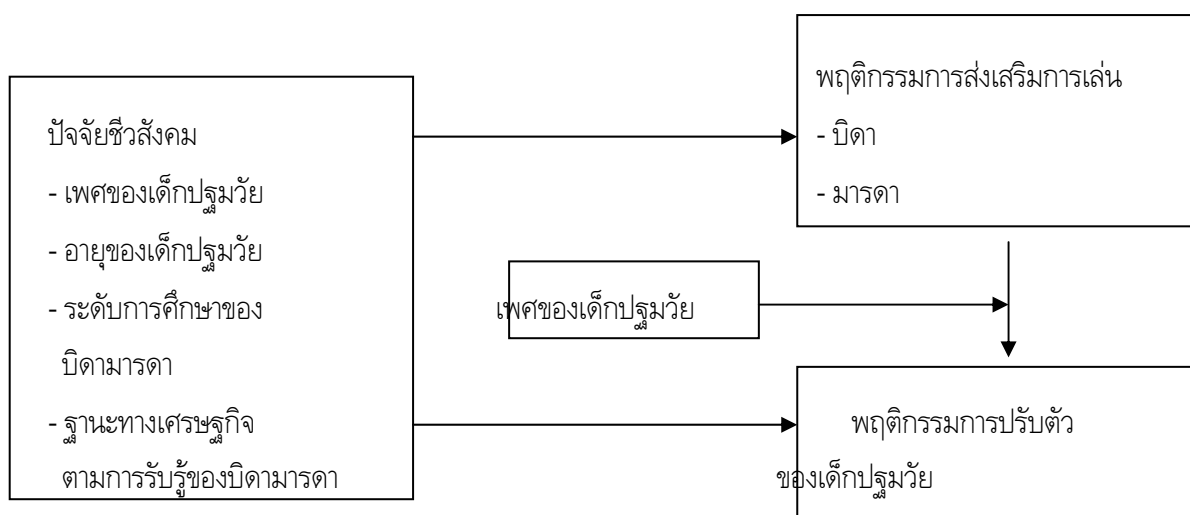
สกินน์ (อัจฉรา สุขารมณ. 2544 : 37-38 ; อ้างอิงมาจาก Skinn, 1978) แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ รวบรวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับการขาดพ่อกว่าห้าสิบเรื่องในปี ค.ศ.1978 ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการ ขาดพ่อ และการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก สกินน์สรุปว่า การขาดพ่อในวัยต้นๆ เมื่อเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีลงมา จะมี ผลเสียกระทบต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการขาดพอนั้นเป็นช่วงเวลา ยาวนาน ส่วนการขาดพ่อในวัยเด็กตอนปลาย (อายุประมาณ 7-11 ปี) แม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ ก็มีผลเสียต่อ

การพัฒนาสติปัญญาของเด็กเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าการขาดพ่อจะมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

เพยาร์ ผลภาค (2539) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา การปรับตัวของเพื่อน กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของบิดามารดาต่อลูกวัยรุ่น พบว่า บทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของลูกสาวมากกว่าลูกชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และยังพบแนวโน้มว่าบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร การเป็นตัวแทนทางสังคม ด้านการแก้ปัญหา และด้านสันติภาพ จะมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่อลูกสาวมากกว่าลูกชาย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าบิดาและมารดามีบทบาทต่อการปรับตัวของลูกสาวหรือลูกชายในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งในวัยรุ่นมีงานวิจัยที่ให้ผลว่า บิดามีอิทธิพลต่อลูกสาวมากกว่าลูกชาย แต่ในวัยเด็กนั้นผู้วิจัยยังไม่พบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามหลักของทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของฟรอยด์ (Psychosexual Development) แล้วตั้งสมมุติฐานว่า พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามีความสัมพันธ์กับลูกสาวมากกว่าลูกชายในทางกลับกันพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดามีความสัมพันธ์กับลูกชายมากกว่าลูกสาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามเพศ
 - 1.1 พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวม
 - 1.2 พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกแยกย่อยตามเพศ
 - 1.3 พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวม
 - 1.4 พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกแยกย่อยตามเพศ
2. พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกสาวมากกว่าลูกชาย
3. พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของมารดาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกชายมากกว่าลูกสาว
4. เด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยทางชีวสังคมต่างกัน จะมีพฤติกรรมการปรับตัวต่างกัน ดังนี้
 - 4.1 เด็กปฐมวัยที่เป็นเพศหญิงมีพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เป็นเพศชาย
 - 4.2 เด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นสูงกว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นต่ำกว่า
 - 4.3 เด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาต่ำ
 - 4.4 เด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาต่ำ
 - 4.5 เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ
5. บิดามารดาที่มีปัจจัยทางชีวสังคมต่างกัน จะมีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นต่างกัน ดังนี้
 - 5.1 เด็กปฐมวัยที่มีเพศแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน
 - 5.2 เด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน
 - 5.3 บิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นดีกว่าบิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาต่ำ
 - 5.4 มารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นดีกว่ามารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ
 - 5.5 ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม และบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มประชากร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 และบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเด็กนักเรียนทั้งหมด จำนวน 126 คน มาศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัว และปัจจัยทางชีวสังคมของนักเรียนและบิดามารดา

ตอนที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว และปัจจัยชีวสังคมของนักเรียนและบิดามารดา เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และข้อมูลของบิดาและมารดาที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของบิดามารดา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย สร้างขึ้นตามแนวคิดของแพตตี แอล แฮร์สัน โดย พิคมัย อรทัย (2540) ซึ่งสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามบิดาหรือมารดา

เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็ก ซึ่งในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวโดย พิศมัย อรทัย (2540) มีทั้งสิ้น 4 ด้านหลัก และ 3 ด้านย่อย ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือตนเอง จำนวน 28 ข้อ
2. ด้านการเคลื่อนไหว จำนวน 21 ข้อ
3. ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 25 ข้อ
4. ด้านสติปัญญา / การสื่อความหมาย จำนวน 73 ข้อ แบ่งเป็น
 - 4.1 การแสดงออก จำนวน 33 ข้อ
 - 4.2 การรับรู้ จำนวน 11 ข้อ
 - 4.3 การเขียนขึ้นพื้นฐาน 29 ข้อ

ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเมินโดยให้บิดาหรือมารดา พิจารณาว่าเด็กสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในแต่ละข้อวัดได้หรือไม่ แล้วประเมินความสามารถของเด็กตามเกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

มีลักษณะเป็นแบบสอบถามบิดาหรือมารดา เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กตามด้านต่างๆ 4 ด้าน ตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนด โดยให้บิดาหรือมารดาพิจารณาว่าเด็กสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในแต่ละข้อวัด (Item) ได้หรือไม่ และประเมินความสามารถในการกระทำพฤติกรรมของเด็กตามเกณฑ์การให้คะแนน

วิธีการตอบแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวสำหรับเด็กปฐมวัย

ให้ผู้ตอบอ่านข้อวัดแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าเด็กที่ได้รับการประเมินมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในแต่ละข้อวัดได้หรือไม่ แล้วเลือกขีดเครื่องหมายถูก (3) ลงในช่องระดับของความสามารถของเด็ก ดังตัวอย่าง

ตาราง 5 แสดงตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	พฤติกรรมของเด็ก	ทำได้	ทำไม่ได้	เหตุผลที่ทำไม่ได้ หรือคำอธิบายเพิ่มเติม
1.	การช่วยเหลือตนเอง ดื่มน้ำจากแก้วได้เอง โดยไม่หก			
2.	ใช้ช้อนตักอาหารกินเอง (โดยไม่หก)			
3.	สัมพันธภาพระหว่างบุคคล รู้จักใช้วิธีการทำให้ผู้อื่นถูกใจ พอใจ เช่น พูดจาไพเราะ พยายามช่วยเหลืองานบ้าน เป็นต้น			

				
4.	เข้าเล่น / ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนได้			
				
5.	การรับรู้ ตอบคำถามที่ขึ้นต้นด้วย “ใคร” “อะไร” “ที่ไหน” “ทำไม” และ “เมื่อไหร่” ได้อย่างน้อย 3 คำ			
				

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรมของเด็ก	ทำได้	ทำไม่ได้	เหตุผลที่ทำไม่ได้ หรือคำอธิบายเพิ่มเติม
6.	ตั้งใจฟัง/สนใจ เรื่องที่ผู้ใหญ่เล่าได้อย่างน้อย 5 นาที			
				

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ถ้าเด็กกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ได้ ให้ 1 คะแนน
2. ถ้าเด็กกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

ความหมายของคะแนน

คะแนนรวมพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ระหว่าง 0 ถึง 147 คะแนน เด็กที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่ามีพฤติกรรมปรับตัวดีกว่าเด็กที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัย

เป็นแบบสอบถามถึงพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัยตามนิยามปฏิบัติการซึ่งผู้วิจัย และคำพวง ห่อทอง (2547) ได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามจำนวน 73 ข้อ แบ่งคำถามเป็นเชิงบวกและเชิงลบ เป็นข้อคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อยครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ แล้วนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจแล้วนำมาปรับปรุง และได้แบบสอบถามทั้งสิ้น 45 ข้อ มีลักษณะ ดังนี้ (โดยให้ผู้ตอบอ่าน ข้อวัดแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าพฤติกรรมดังกล่าวบิดาหรือมารดาปฏิบัติมากน้อยเพียงใด โดยขีดเครื่องหมายถูก (3) ในช่องที่เลือก)

ตาราง 6 ลักษณะแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	พฤติกรรม	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ
1.	<u>ด้านการจัดหาของเล่น</u> (เชิงบวก) ท่านจัดหาของเล่น ให้ลูก เช่น สี ดินน้ำมัน ดินสอ กระดาษ เป็นต้น บิดา มารดา	 	 	 	 	

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรม	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ
2.	(เชิงลบ) ท่านซื้อของเล่นให้ลูกตามที่ ท่านเห็นว่าเหมาะสม โดยไม่ จำเป็นต้องถามว่าลูกชอบหรือไม่ บิดา มารดา	 	 	 	 	
3.	<u>ด้านการจัดสภาพแวดล้อม</u> (เชิงบวก) ท่านเปิดโอกาสให้ลูกได้ เล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน บิดา มารดา	 	 	 	 	
4.	<u>ด้านการจัดสภาพแวดล้อม</u> (เชิงลบ) ท่านจะเข้าไปห้ามปราม ทันที เมื่อเห็นว่าเด็กเริ่มจะทะเลาะ กัน บิดา	 	 	 	 	

	มารดา					
5.	การกำหนดกฎกติกาในการเล่น (เชิงบวก) ท่านให้ลูกกำหนดกฎ กติกาในการเล่น บิดา มารดา					
6.	(เชิงลบ) ท่านตีลูก ถ้าลูกทำผิดกติกา การเล่น บิดา มารดา					
7.	การร่วมกิจกรรมการเล่น (เชิงบวก) ท่านสอดแทรกสิ่งที่เป็น สาระขณะดูทีวีกับลูก บิดา มารดา					

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรม	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ
8.	(เชิงลบ) ท่านไม่ให้ลูกแบ่ง ของเล่นให้เด็กคนอื่น บิดา มารดา					

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดไว้ 2 กรณี

กรณีที่ 1 ข้อความที่มีความหมายเชิงบวก เช่น ข้อ 1,3,5,7

คำตอบ ปฏิบัติเป็นประจำ ให้ 5 คะแนน

ปฏิบัติบ่อยครั้ง ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติบางครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลย	ให้	1	คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อความที่มีความหมายเชิงลบ เช่น ข้อ 2,4,6,8

คำตอบ ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้	1	คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้	4	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลย	ให้	5	คะแนน

ความหมายของคะแนน

คะแนนรวมพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาอยู่ระหว่าง 45 ถึง 225 คะแนน เด็กที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่าบิดาและมารดามีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นมากกว่าเด็กที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา

1.1 ผู้วิจัย และคำพวง ห่อทอง (2547) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา เพื่อนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาเป็นแนวทางในการดำเนินการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

1.2 นำแบบสอบถามที่สร้างและปรับปรุงแล้วไปตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีดังนี้

1.2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาของข้อวัดแต่ละข้อ ตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษา จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

1.2.2 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา คือ บิดามารดาของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนอโศกวิทย์อ่อนนุช จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการส่งเสริมพฤติกรรมการเล่นของบิดาและมารดา มีดังนี้ คือ

บทบาทของบิดา มีค่าความเชื่อมั่น = .8546

บทบาทของมารดา มีค่าความเชื่อมั่น = .8232

2. แบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของ แพตตี แอล แฮริสัน โดยพิศมัย อรทัย (2540) สร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการ ประกอบด้วยข้อวัดทั้งสิ้น 147 ข้อ ซึ่งวัดด้านหลักต่างๆ คือ

1. ด้านการช่วยเหลือตนเอง จำนวน 28 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-28
2. ด้านการเคลื่อนไหว จำนวน 21 ข้อ ได้แก่ ข้อ 29-49
3. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล จำนวน 25 ข้อ ได้แก่ ข้อ 50-74
4. ด้านสติปัญญา / การสื่อความหมาย จำนวน 73 ข้อ ได้แก่ ข้อ 75-147
 - 4.1 การแสดงออกทางภาษา จำนวน 33 ข้อ ได้แก่ ข้อ 75-107
 - 4.2 การรับรู้ จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ 108-118
 - 4.3 การเขียนขั้นพื้นฐาน จำนวน 29 ข้อ ได้แก่ ข้อ 119-147

พิศมัย อรทัย (2540) ได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบ KR-20 ของพฤติกรรมการปรับตัวด้านหลัก ด้านย่อยและด้านรวมของเด็กปฐมวัยในระดับอายุ 4-5 ปี และ 5-6 ปี และรายงานค่าไว้ ดังนี้

พฤติกรรมการปรับตัวทั้งหมด	มีค่าความเชื่อมั่น = .9445 และ .9258
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	มีค่าความเชื่อมั่น = .7800 และ .7059
ด้านการเคลื่อนไหว	มีค่าความเชื่อมั่น = .7421 และ .6778
ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	มีค่าความเชื่อมั่น = .8051 และ .7342
ด้านสติปัญญา / การสื่อความหมาย	มีค่าความเชื่อมั่น = .9334 และ .9194
การแสดงออกทางภาษา	มีค่าความเชื่อมั่น = .8406 และ .8045
การรับรู้ทางภาษา	มีค่าความเชื่อมั่น = .7149 และ .7101
การเขียนขั้นพื้นฐาน	มีค่าความเชื่อมั่น = .9356 และ .8942

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ คือ

1. สืบหาข้อมูลคร่าวๆ เกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม พร้อมทั้งขออนุญาตทำการศึกษาวิจัยในเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล (อย่างไม่เป็นทางการ)
2. ขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นหนังสืออย่างเป็นทางการเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม

3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย และแบบสอบถาม พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา ไปสอบถามกับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มารับเด็กเวลาเลิกเรียน ตั้งแต่เวลา 14.30 – 17.00 น. ด้วยตนเอง

4. นำข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ของเครื่องมือแล้วนำคะแนนที่ได้ไป วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

2.1 การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา และพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson product - moment coefficient correlation และเปรียบเทียบค่าความสัมพันธ์ในกลุ่มเด็กชาย และเด็กหญิง โดยใช้ Fisher's Z Transformation Of r

2.2 การทดสอบปัจจัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t-test ได้แก่ ตัวแปรทางชีวสังคม เช่น เพศ

2.3 การทดสอบปัจจัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้ One-way ANOVA ได้แก่ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ในกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Tukey

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลผล และความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงกัน จึงได้กำหนดสัญลักษณ์ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
p	แทน	ค่าของระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์จัดเรียงตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

ตอนที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มรวม และแยกย่อยตามเพศ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา และมารดากับการปรับตัวของเด็กปฐมวัยโดยรวมและแต่ละด้าน ตามตัวแปรเพศ

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวกับปัจจัยชีวสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับปัจจัยชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 7 จำนวนเด็กปฐมวัยจำแนกตามเพศ และระดับชั้น

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
อนุบาล 1	24 (19.04%)	18 (14.29%)	42 (33.33%)
อนุบาล 2	27 (21.43%)	25 (19.84%)	52 (41.27%)
อนุบาล 3	16 (12.70%)	16 (12.70%)	32 (25.41%)
รวม	67 (53.17%)	59 (46.83%)	126 (100.00%)

จากตาราง 7 กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 126 คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 53.17 เป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 46.83 และเมื่อจำแนกตามระดับชั้น พบว่า เป็นเด็กอนุบาล 1 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เป็นเด็กอนุบาล จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 41.27 และเป็นเด็กอนุบาล 3 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 25.41

ตาราง 8 จำนวนบิดาและมารดากลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	บิดา	มารดา
ประถมศึกษา	5 (3.97%)	3 (2.38%)
มัธยมศึกษา	12 (9.52%)	5 (3.97%)
อนุปริญญา	17 (13.49%)	23 (18.25%)
ปริญญาตรี	73 (57.94%)	80 (63.49%)
สูงกว่าปริญญาตรี	19 (15.08%)	15 (11.90%)
รวม	126 (100.00%)	126 (100.00%)

จากตาราง 8 พบว่า บิดากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 126 คน โดยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.97 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.49 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 57.94 มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.08

มารดาในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 126 คน โดยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.38 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.97 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 63.49 มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.90

ตาราง 9 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
ปานกลาง	86	68.25
ดี	33	26.19
ดีมาก	7	5.55
รวม	126	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 126 ครอบครัว (จากการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้แบ่งระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ออกเป็น 5 ระดับ คือ ไม่ดี ไม่ค่อยดี ปานกลาง ดี และดีมาก แต่จากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่พบฐานะทางเศรษฐกิจระดับไม่ดี และไม่ค่อยดี จึงเหลือแค่ 3 ระดับ คือ ปานกลาง ดี และดีมาก) โดยครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง มีจำนวน 86 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 68.25 ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดี มีจำนวน 33 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 26.19 ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดีมาก มีจำนวน 7 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 5.55

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการเล่นของบิดาและมารดา (จากคะแนนเต็ม 225 คะแนน)

พฤติกรรมการเล่น	N	X	S.D.
บิดา	126	168.22	11.61
มารดา	126	171.30	10.04

จากตาราง 10 พบว่า พฤติกรรมการเล่นของบิดามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 168.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.61 ส่วนพฤติกรรมการเล่นของมารดามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 171.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.04

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกำปรับตัวโดยรวมและรายด้าน (จากคะแนนเต็ม 147 คะแนน)

พฤติกรรมกำปรับตัว	N	$\bar{X}$	S.D.
ด้านรวม	126	117.84	15.81
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	126	20.97	4.16
ด้านการเคลื่อนไหว	126	15.95	3.48
ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	126	18.50	3.48
ด้านสติปัญญา	126	62.42	6.04

จากตาราง 11 พบว่า พฤติกรรมกำปรับตัวของกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 117.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการช่วยเหลือตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.16 ด้านการเคลื่อนไหว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.48 ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.48 ด้านสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.04

ตอนที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา กับ พฤติกรรมกำปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มรวม และแยกย่อยตามเพศ เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1 ที่ว่า พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกำปรับตัวของเด็กในกลุ่มรวม และกลุ่มแยกย่อยตามเพศ

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมกำปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มรวม (N = 126)

ตัวแปร	พฤติกรรมส่งเสริมการเล่น	
	บิดา	มารดา
พฤติกรรมกำปรับตัว		
ด้านรวม	.050	.000
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	.027	.013
ด้านการเคลื่อนไหว	.035	-.005
ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	.021	.039
ด้านสติปัญญา	.081	-.029

จากตาราง 12 พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มรวมทั้งโดยรวม และรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชาย (N = 67)

ตัวแปร	พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่น	
	บิดา	มารดา
พฤติกรรมการปรับตัว		
ด้านรวม	.047	-.096
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	-.035	-.095
ด้านการเคลื่อนไหว	.074	-.051
ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	.091	-.038
ด้านสติปัญญา	.051	-.132

จากตาราง 13 พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชายทั้งโดยรวม และรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศหญิง (N = 59)

ตัวแปร	พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่น	
	บิดา	มารดา
พฤติกรรมการปรับตัว		
ด้านรวม	-.045	-.050
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	.009	-.007
ด้านการเคลื่อนไหว	-.127	-.116
ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	-.114	.020
ด้านสติปัญญา	.020	-.085

จากตาราง 14 พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของในกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศหญิงทั้งโดยรวม และรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

จากการศึกษาผลของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มรวม และแยกย่อยตามเพศ ไม่พบความแตกต่าง แต่ผู้วิจัยต้องการจะยืนยันว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีความสัมพันธ์กันจริง จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ต่อไป ดังแสดงในตอนที 3

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของบิดา และมารดากับการปรับตัวของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ตามตัวแปรเพศ เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 2 และ 3 ดังนี้

1. พฤติกรรมการเล่นของบิดามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมปรับตัวของลูกสาวมากกว่าลูกชาย
2. พฤติกรรมการเล่นของมารดามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมปรับตัวของลูกชายมากกว่าลูกสาว

ตาราง 15 การเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเล่นของบิดาหรือมารดากับพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัยเพศชายกับเด็กปฐมวัยเพศหญิง

ตัวแปร	พฤติกรรมการเล่น		
	บิดา	มารดา	
	(r_1)	(r_2)	(Z_{12})*
พฤติกรรมปรับตัว			
ด้านรวม			
- เพศชาย	.047	-.096	-.392
- เพศหญิง	-.045	-.050	0
ด้านการช่วยเหลือตนเอง			
- เพศชาย	-.035	-.095	-.549
- เพศหญิง	.009	-.007	0
ด้านการเคลื่อนไหว			
- เพศชาย	.074	-.051	.157
- เพศหญิง	-.127	-.116	-.870

ตาราง 15 (ต่อ)

ตัวแปร	พฤติกรรมการเล่น		$(Z_{12})^*$	
	บิดา (r_1)	มารดา (r_2)		
พฤติกรรมปรับตัว				
ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล				
- เพศชาย	.091		-.038	0
- เพศหญิง	-.114		.020	.706
ด้านสติปัญญา				
- เพศชาย	.051		-.132	-.635
- เพศหญิง	.020		-.085	-.549

* Fisher's Z ที่ระดับ .05 = 1.65

จากตาราง 15 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเล่นของบิดาหรือมารดากับพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัยเพศชายกับเด็กปฐมวัยเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 และข้อ 3

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมปรับตัวกับปัจจัยชีวสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 4 ว่าเด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยชีวสังคมต่างกัน มีพฤติกรรมปรับตัวแตกต่างกัน ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่เป็นเพศหญิงมีพฤติกรรมปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่เป็นเพศชาย
2. เด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นสูงกว่ามีพฤติกรรมปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นต่ำกว่า
3. เด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาต่ำ
4. เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาต่ำ
5. เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

2. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นสูงกว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นต่ำกว่า ดังผลปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นต่างกัน

พฤติกรรมการปรับตัว	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	S.D.	F	p
รวม	อนุบาล 1	42	101.24	9.80	190.099**	.000
	อนุบาล 2	52	119.38	6.00		
	อนุบาล 3	32	137.13	7.74		
การช่วยเหลือตนเอง	อนุบาล 1	42	17.14	2.85	68.679**	.000
	อนุบาล 2	52	21.62	2.66		
	อนุบาล 3	32	24.94	3.25		
การเคลื่อนไหว	อนุบาล 1	42	12.26	2.60	129.438**	.000
	อนุบาล 2	52	16.69	1.58		
	อนุบาล 3	32	19.59	1.62		
สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	อนุบาล 1	42	15.05	1.59	214.255**	.000
	อนุบาล 2	52	18.46	1.58		
	อนุบาล 3	32	23.09	1.86		
สติปัญญา	อนุบาล 1	42	56.79	5.27	111.766**	.000
	อนุบาล 2	52	62.62	2.07		
	อนุบาล 3	32	69.50	2.90		

จากตาราง 17 พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 4.2 จึงได้นำไปทดสอบเปรียบเทียบเป็นรายคู่ต่อไป โดยวิธี Tukey ดังผล ปรากฏในตาราง 18

ตาราง 18 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน

พฤติกรรมการปรับตัว	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	101.24	119.38	137.13
ด้านรวม	อนุบาล 1	42	101.24	-	18.14**	35.89**
	อนุบาล 2	52	119.38		-	17.75**
	อนุบาล 3	32	137.13			-
พฤติกรรมการปรับตัว	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	17.14	21.62	24.94
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	อนุบาล 1	42	17.14	-	4.48**	7.80**
	อนุบาล 2	52	21.62		-	3.32**
	อนุบาล 3	32	24.94			-
พฤติกรรมการปรับตัว	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	12.26	16.69	19.59
ด้านการเคลื่อนไหว	อนุบาล 1	42	12.26	-	4.43**	7.33**
	อนุบาล 2	52	16.69		-	2.90**
	อนุบาล 3	32	19.59			-
พฤติกรรมการปรับตัว	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	15.05	18.46	23.09
ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	อนุบาล 1	42	15.05	-	3.41**	8.04**
	อนุบาล 2	52	18.46		-	4.63**
	อนุบาล 3	32	23.09			-
พฤติกรรมการปรับตัว	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	56.79	62.62	69.50
ด้านสติปัญญา	อนุบาล 1	42	56.79	-	5.83**	12.71**
	อนุบาล 2	52	62.62		-	6.88**
	อนุบาล 3	32	69.50			-

จากตาราง 18 พบว่า เด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 3 มีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญา ดีกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 2 และอนุบาล 1 และเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 2 มีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญา สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาต่ำ ดังปรากฏผลในตาราง 19

ตาราง 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน

พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของบิดา	N	X	S.D.	F	p
รวม	ประถม	5	112.80	14.31	2.488*	.047
	มัธยม	12	109.33	13.08		
	อนุปริญญา	17	111.41	15.75		
	ปริญญาตรี	73	119.60	16.04		
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	123.21	14.26		
การช่วยเหลือตนเอง	ประถม	5	18.40	2.88	7.863**	.000
	มัธยม	12	17.33	3.28		
	อนุปริญญา	17	18.65	4.08		
	ปริญญาตรี	73	21.59	3.93		
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	23.63	3.22		
การเคลื่อนไหว	ประถม	5	14.60	5.18	.919	.455
	มัธยม	12	15.00	3.41		
	อนุปริญญา	17	15.29	3.65		
	ปริญญาตรี	73	16.12	3.32		
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	16.84	3.53		
สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	ประถม	5	18.00	2.45	.699	.594
	มัธยม	12	17.67	3.50		
	อนุปริญญา	17	17.65	3.35		
	ปริญญาตรี	73	18.90	3.58		
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	18.37	3.48		
สติปัญญา	ประถม	5	61.80	4.97	2.074	.088
	มัธยม	12	59.83	4.97		
	อนุปริญญา	17	59.82	5.49		
	ปริญญาตรี	73	62.99	6.33		
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	64.37	5.42		

จากตาราง 19 พบว่า เด็กปฐมวัยที่บิดามีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และด้านการช่วยเหลือตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อนำไปทดสอบเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธี Tukey ผลปรากฏดังตาราง 20

ตาราง 20 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และด้านการช่วยเหลือตนเองของเด็กปฐมวัยที่บิดามีระดับการศึกษาต่างกัน

พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	109.33	111.41	112.80	119.60	123.21
ด้านรวม	มัธยม	12	109.33	-	2.08	3.47	10.27	13.88
	อนุปริญญาประถม	17	111.41		-	1.39	8.19	11.80
	ปริญญาตรี	5	112.80			-	6.80	10.41
	สูงกว่าปริญญาตรี	73	119.60				-	3.61
		19	123.21					-
พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	17.33	18.40	18.65	21.59	23.63
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	มัธยม	12	17.33	-	1.11	1.32	4.26**	6.30**
	ประถม	5	18.40		-	.25	3.19	5.23
	อนุปริญญา	17	18.65			-	2.94*	4.98**
	ปริญญาตรี	73	21.59				-	2.04
	สูงกว่าปริญญาตรี	19	23.63					-

จากตาราง 20 พบว่า เด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

ส่วนพฤติกรรมการปรับตัวด้านรวมนั้นเมื่อทดสอบรายคู่แล้วไม่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาต่ำ ดังผลปรากฏในตาราง 21

ตาราง 21 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่มารดามีระดับการศึกษาต่างกัน

พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของมารดา	N	X	S.D.	F	p	
รวม	ประถม	3	107.67	3.06	4.130**	.004	
	มัธยม	5	103.20	23.02			
	อนุปริญญา	23	111.74	12.80			
	ปริญญาตรี	80	119.09	15.78			
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	127.47	12.14			
การช่วยเหลือตนเอง	ประถม	3	18.00	1.00	8.669**	.000	
	มัธยม	5	16.20	3.77			
	อนุปริญญา	23	18.17	3.01			
	ปริญญาตรี	80	21.64	4.03			
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	23.87	3.14			
การเคลื่อนไหว	ประถม	3	13.67	2.31	2.452*	.050	
	มัธยม	5	13.20	4.66			
	อนุปริญญา	23	15.26	2.91			
	ปริญญาตรี	80	16.08	3.63			
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	17.73	2.31			
สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	ประถม	3	15.00	1.00	1.833	.127	
	มัธยม	5	17.40	4.16			
	อนุปริญญา	23	17.87	3.17			
	ปริญญาตรี	80	18.60	3.58			
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	20.00	2.93			
สติปัญญา	ประถม	3	61.00	2.65	3.447**	.010	
	มัธยม	5	56.40	11.41			
	อนุปริญญา	23	60.43	5.62			
	ปริญญาตรี	80	62.78	5.57			
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	65.87	5.41			

จากตาราง 21 พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับสูงจะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านรวมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาระดับสูงจะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเอง และด้านสติปัญญาสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการเคลื่อนไหว พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้นำไป ทดสอบเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยวิธี Tukey ได้ผลปรากฏดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และด้านการช่วยเหลือตนเอง การเคลื่อนไหว และด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาระดับการศึกษาต่างกัน

พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของมารดา	N	X	103.20	107.67	111.74	119.09	127.47
ด้านรวม	มัธยม	5	103.20	-	4.47	8.54	15.89	24.27*
	ประถม	3	107.67		-	4.07	11.42	19.80
	อนุปริญญา	23	111.74			-	7.35	15.73*
	ปริญญาตรี	80	119.09				-	8.38
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	127.47					-
พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของมารดา	N	X	16.20	18.00	18.17	21.64	23.87
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	มัธยม	5	16.201	-	1.80	1.97	5.44*	7.67**
	ประถม	3	8.00		-	.17	3.64	5.87
	อนุปริญญา	23	18.17			-	3.47**	5.70**
	ปริญญาตรี	80	21.64				-	2.23
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	23.87					-
พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของมารดา	N	X	13.20	13.67	15.26	16.08	17.73
ด้านการเคลื่อนไหว	มัธยม	5	13.201	-	.47	2.06	2.88	4.53
	ประถม	3	3.67		-	1.59	2.41	4.06
	อนุปริญญา	23	15.26			-	.82	2.47
	ปริญญาตรี	80	16.08				-	1.65
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	17.73					-

ตาราง 22 (ต่อ)

พฤติกรรมการปรับตัว	การศึกษาของมารดา	N	$\bar{X}$	56.40	60.43	61.00	62.78	65.87
ด้านสติปัญญา	มัธยม	5	56.40	-	4.03	4.60	6.38	9.47*
	อนุปริญญา	23	60.43		-	.57	2.35	5.44*
	ประถม	3	61.00			-	1.78	4.87
	ปริญญาตรี	80	62.78				-	3.09
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	65.87					

จากตาราง 22 แสดงว่า ในพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมการปรับตัวด้านรวมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการช่วยเหลือตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีจะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

ด้านสติปัญญา พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสติปัญญาดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนด้านการเคลื่อนไหวนั้นเมื่อทดสอบรายคู่แล้วไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ดังปรากฏผลในตาราง 23

ตาราง 23 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

พฤติกรรมการปรับตัว ฐานะทางเศรษฐกิจ		N	$\bar{X}$	S.D.	F	p
รวม	ปานกลาง	86	119.10	16.83	.869	.422
	ดี	33	115.24	13.61		
	ดีมาก	7	114.57	11.65		
การช่วยเหลือตนเอง	ปานกลาง	86	21.09	4.33	.162	.851
	ดี	33	20.79	4.01		
	ดีมาก	7	20.28	2.87		
การเคลื่อนไหว	ปานกลาง	86	16.23	3.60	.895	.411
	ดี	33	15.30	3.22		
	ดีมาก	7	15.57	3.10		
สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	ปานกลาง	86	19.07	3.66	3.823*	.024
	ดี	33	17.33	2.85		
	ดีมาก	7	17.00	2.16		
สติปัญญา	ปานกลาง	86	62.71	6.38	.307	.736
	ดี	33	61.82	5.17		
	ดีมาก	7	61.71	6.02		

จากตาราง 23 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวมและรายด้านบางด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และเมื่อทำการทดสอบรายคู่โดยวิธี Tukey ได้ผลปรากฏดังตาราง 24

ตาราง 24 ผลต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของครอบครัวยมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

ฐานะทางเศรษฐกิจ	N	$\bar{X}$	17.00	17.33	19.07
ดีมาก	7	17.00	-	.33	2.07
ดี	33	17.33		-	1.74*
ปานกลาง	86	19.07			-

1. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยเพศหญิงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยเพศชาย ดังผลปรากฏในตาราง 16

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยเพศหญิงกับ เด็กปฐมวัยเพศชาย

พฤติกรรมการปรับตัว	เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
รวม	หญิง	59	123.05	13.31	3.637**	.000
	ชาย	67	113.25	16.49		
การช่วยเหลือตนเอง	หญิง	59	22.19	3.76	3.197**	.002
	ชาย	67	19.90	4.23		
การเคลื่อนไหว	หญิง	59	17.08	2.67	3.668**	.000
	ชาย	67	14.96	3.80		
สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	หญิง	59	19.31	3.34	2.487**	.014
	ชาย	67	17.79	3.47		
สติปัญญา	หญิง	59	64.47	4.65	3.768**	.000
	ชาย	67	60.61	6.56		

จากตาราง 16 พบว่า เด็กปฐมวัยเพศหญิงมีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญาสูงกว่า เด็กปฐมวัยเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 4.1

จากตาราง 24 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง มีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีกว่า เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับปัจจัยตัวสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5 ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่มีเพศแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน
3. บิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่าบิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาต่ำ
4. มารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่ามารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ
5. ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

1. เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่าเด็กปฐมวัยที่มีเพศแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน ดังปรากฏผลใน ตาราง 25

ตาราง 25 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับเด็กปฐมวัยเพศหญิงและเพศชาย

พฤติกรรมส่งเสริมการเล่น	เพศ	N	X	S.D.	t	p
บิดา	หญิง	59	170.03	12.56	1.656	.100
	ชาย	67	166.63	10.53		
มารดา	หญิง	59	173.58	11.26	2.434*	.016
	ชาย	67	169.30	8.40		

จากตาราง 25 พบว่า มารดามีคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นแตกต่างกันตามเพศของบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมารดาของเด็กปฐมวัยเพศหญิงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่ามารดาของเด็กปฐมวัยเพศชาย ส่วนพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดานั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า เด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน ดังผลปรากฏในตาราง 26

ตาราง 26 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับเด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นต่างกัน

พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่น	ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	S.D.	F	p
บิดา	อนุบาล 1	42	169.02	12.02	1.856	.161
	อนุบาล 2	52	166.00	12.05		
	อนุบาล 3	32	170.78	9.86		
มารดา	อนุบาล 1	42	172.43	9.48	.469	.627
	อนุบาล 2	52	170.40	10.06		
	อนุบาล 3	32	171.28	10.84		

จากตาราง 26 พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่มีความแตกต่างกันตามระดับชั้นของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 5.2

3. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า บิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่าบิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาต่ำ ดังผลปรากฏในตาราง 27

ตาราง 27 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การศึกษาของบิดา	N	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ประถม	5	176.20	9.47	.715	.584
มัธยม	12	167.92	10.55		
อนุปริญญา	17	168.29	7.76		
ปริญญาตรี	73	167.42	12.88		
สูงกว่าปริญญาตรี	19	169.32	10.44		

จากตาราง 27 พบว่า บิดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 5.3

4. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า มารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่ามารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ ดังผลปรากฏในตาราง 28

ตาราง 28 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของมารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การศึกษาของมารดา	N	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ประถม	3	170.00	15.72	1.723	.149
มัธยม	5	177.80	1.92		
อนุปริญญา	23	169.48	11.75		
ปริญญาตรี	80	172.31	9.48		
สูงกว่าปริญญาตรี	15	166.80	9.51		

จากตาราง 28 พบว่า มารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 5.4

5. เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ดังผลปรากฏในตาราง 29

ตาราง 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาที่ครอบครัวมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่น	ฐานะทางเศรษฐกิจ	N	$\bar{X}$	S.D.	F	p
บิดา	ปานกลาง	86	167.33	11.90	1.355	.262
	ดี	33	169.27	11.22		
	ดีมาก	7	174.28	8.36		

ตาราง 29 (ต่อ)

พฤติกรรมส่งเสริมการเล่น	ฐานะทางเศรษฐกิจ	N	$\bar{X}$	S.D.	F	p
มารดา	ปานกลาง	86	170.98	9.85	.332	.718
	ดี	33	171.55	10.77		
	ดีมาก	7	174.14	9.62		

จากตาราง 29 พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันมีคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5.5

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวม และกลุ่มแยกย่อยตามเพศ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดากับพฤติกรรมการปรับตัวระหว่างกลุ่มเด็กเพศชาย และกลุ่มเด็กเพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวระหว่างกลุ่มเด็กเพศชาย และกลุ่มเด็กเพศหญิง
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยตามปัจจัยทางชีวสังคม ซึ่งปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ ระดับชั้น เพศของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัว
5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาตามปัจจัยทางชีวสังคม ซึ่งปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ ระดับชั้น เพศของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของครอบครัว

สมมติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามเพศ
2. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกสาวมากกว่าลูกชาย
3. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกชายมากกว่าลูกสาว
4. เด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยทางชีวสังคมต่างกัน จะมีพฤติกรรมการปรับตัวต่างกัน ดังนี้
 - 4.1 เด็กปฐมวัยที่เป็นเพศหญิงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่เป็นเพศชาย
 - 4.2 เด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นสูงกว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นต่ำกว่า
 - 4.3 เด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาต่ำ

4.4 เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาต่ำ

4.5 เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวยมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

5. บิดามารดาที่มีปัจจัยทางชีวสังคมต่างกัน จะมีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นต่างกัน ดังนี้

5.1 เด็กปฐมวัยที่มีเพศแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน

5.2 เด็กปฐมวัยที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีการส่งเสริมการเล่นจากบิดาและมารดาแตกต่างกัน

5.3 บิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่าบิดาของเด็กปฐมวัยที่มีการศึกษาต่ำ

5.4 มารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่ามารดาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ

5.5 ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม และบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มประชากร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 และบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเด็กนักเรียนทั้งหมด จำนวน 126 คน มาศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว และปัจจัยชีวสังคมของนักเรียนและบิดามารดา เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และข้อมูลของบิดาและมารดาที่เกี่ยวกับระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจตามการรับรู้ของบิดามารดา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย สร้างขึ้นตามแนวคิดของ แพตติแอล แฮร์สัน โดย พิตมัย อรทัย (2540) ซึ่งสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามบิดาหรือมารดา เกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็ก 4 ด้านหลัก และ 3 ด้านย่อย ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือตนเอง จำนวน 28 ข้อ
2. ด้านการเคลื่อนไหว จำนวน 21 ข้อ
3. ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 25 ข้อ
4. ด้านสติปัญญา / การสื่อความหมาย จำนวน 73 ข้อ แบ่งเป็น

4.1 การแสดงออก จำนวน 33 ข้อ

4.2 การรับรู้ จำนวน 11 ข้อ

4.3 การเขียนขั้นพื้นฐาน 29 ข้อ

พิศสมัย อรทัย (2540) ได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบ KR-20 ของพฤติกรรมการปรับตัวด้านหลักด้านย่อยและด้านรวมของเด็กปฐมวัยในระดับอายุ 4-5 ปี และ 5-6 ปี และรายงานค่าไว้ ดังนี้

พฤติกรรมการปรับตัวทั้งฉบับ	มีค่าความเชื่อมั่น = .9445 และ .9258
ด้านการช่วยเหลือตนเอง	มีค่าความเชื่อมั่น = .7800 และ .7059
ด้านการเคลื่อนไหว	มีค่าความเชื่อมั่น = .7421 และ .6778
ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	มีค่าความเชื่อมั่น = .8051 และ .7342
ด้านสติปัญญา / การสื่อความหมาย	มีค่าความเชื่อมั่น = .9334 และ .9194
การแสดงออกทางภาษา	มีค่าความเชื่อมั่น = .8406 และ .8045
การรับรู้ทางภาษา	มีค่าความเชื่อมั่น = .7149 และ .7101
การเขียนขั้นพื้นฐาน	มีค่าความเชื่อมั่น = .9356 และ .8942

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัย เป็นแบบสอบถามถึงพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัย ตามนิยามปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยและคำพวง ห่อทอง (2547) ได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามจำนวน 73 ข้อ แบ่งคำถามเป็นเชิงบวกและเชิงลบ เป็นข้อคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อยครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ แล้วนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุง และได้แบบสอบถามทั้งสิ้น 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ดังนี้ คือ

บทบาทของบิดา	มีค่าความเชื่อมั่น = .8546
บทบาทของมารดา	มีค่าความเชื่อมั่น = .8232

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทร์เกษม แล้วนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ลงรหัสในรายการเพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดา กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน ทั้งในเด็กปฐมวัยกลุ่มรวม และเฉพาะกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชาย

และกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศหญิง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน Pearson product - moment coefficient correlation

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดา และมารดา กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชาย และกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศหญิง โดยใช้สถิติ Z-r Transformation

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศ โดยใช้สถิติทีทดสอบ (t – test)

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับชั้นของเด็กปฐมวัย ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้สถิติ One-way ANOVA ในกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Tukey

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามจุดประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กปฐมวัยเพศหญิงและกลุ่มเด็กปฐมวัยเพศชาย

2. เด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยชีวิตสังคมต่างกันมีพฤติกรรมปรับตัวแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 เด็กปฐมวัยเพศหญิงมีคะแนนพฤติกรรมปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญาดีกว่าเด็กปฐมวัยเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 เด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 3 มีคะแนนพฤติกรรมปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญา ดีกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 2 และอนุบาล 1 และเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 2 มีคะแนนพฤติกรรมปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญาดีกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 เด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

2.4 เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมปรับตัวด้านรวมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการช่วยเหลือตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีจะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาระดับระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

ด้านสติปัญญา พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสติปัญญาดีกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยชีวสังคมต่างกันมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดา ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างกันตามเพศของเด็กปฐมวัย โดยมารดาของเด็กปฐมวัยเพศหญิงมีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นมากกว่ามารดาเด็กปฐมวัยเพศชาย

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มรวมและแยกย่อยตามเพศ ดังปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามเพศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามเพศ และเมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยเพศชายและเพศหญิงมาเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มาตรฐาน (Fisher' s Z) พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกสาวมากกว่าลูกชาย และ สมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า พฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของมารดามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกชายมากกว่าลูกสาว

จากผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานและงานวิจัยของคำพวง ห่อทอง (2548) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัยและพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจากผลการศึกษาที่แตกต่างกันระหว่างงานวิจัยของผู้วิจัยกับคำพวง ห่อทอง อาจจะมีสาเหตุดังนี้

งานวิจัยของคำพวง ห่อทอง (2548) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาของเด็กปฐมวัยและพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี โรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดกรุงเทพมหานครและสุรินทร์ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 552 คน แบ่งเป็น จังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 262 คน จังหวัดสุรินทร์จำนวน 290 คน ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยกรุงเทพมหานครและจังหวัดสุรินทร์ พบว่า พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวด้านรวมและรายด้านของเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยในกลุ่มรวมกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสุรินทร์ พบว่า พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยทั้งด้านรวมและรายด้านทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวด้านรวมและรายด้านของเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมการปรับตัวด้านสติปัญญา/การสื่อความหมายด้านย่อยการเขียนขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ระดับ .05

งานวิจัยของผู้วิจัย ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย : การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับอนุบาล 1 – 3 ซึ่งมีอายุ 3 – 6 ปี โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม โดยผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามเพศ จากผลการวิจัยที่แตกต่างกันของผู้วิจัยและคำพวง ห่อทอง อาจจะมีสาเหตุมาจากธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่างของคำพวง ห่อทอง พบว่ามีลักษณะแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยมีลักษณะที่ไม่กระจาย ครอบครัวยของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีฐานะที่ค่อนข้างดี ไม่ขัดสน บิดามารดามีการศึกษาที่ค่อนข้างดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่โดยรวมแล้วมีความเป็นอยู่ที่ดี แต่กลุ่มตัวอย่างของคำพวง ห่อทองค่อนข้างกระจาย ครอบครัวยของกลุ่มตัวอย่างมีทุกระดับฐานะทั้งไม่ดี ไม่ค่อยดี ปานกลาง ดี โดยส่วนใหญ่แล้วครอบครัวยมีความเป็นอยู่ค่อนข้างขัดสน ซึ่งจากลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันดังกล่าวแม้จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยมีฐานะที่ค่อนข้างดีกว่ากลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครของคำพวง ห่อทอง ถึงแม้ว่าฐานะที่ดีกว่าน่าจะส่งผลให้พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดามีแนวโน้มที่ดีด้วย เพราะบิดามารดามีโอกาสในการจัดหาทรัพยากร จัดหาของเล่นและกิจกรรมต่างๆ รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมการเล่น แต่ผลการวิจัยกลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์บิดาหรือมารดากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่าทั้งบิดาและมารดาออกไปทำงานนอกบ้าน เด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีพี่เลี้ยงคอยดูแล ดังนั้นนอกจากเด็กจะได้รับ การส่งเสริมการเล่นจากบิดามารดาแล้วก็ยังจะได้รับการส่งเสริมการเล่นจากพี่เลี้ยงด้วย นอกจากนี้จากการศึกษาหลักสูตรของโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษมพบว่าเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ ซึ่งอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กปฐมวัยทั้งบิดามารดา พี่เลี้ยง และหลักสูตร

การเรียนการสอนของโรงเรียน แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาเพียงแค่ปัจจัยการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับ พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

2. เด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยชีวิตสังคมต่างกันมีพฤติกรรมการปรับตัวแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 เด็กปฐมวัยเพศหญิงมีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญาสูงกว่าเด็กปฐมวัยเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4.1 ที่ว่า เด็กปฐมวัยที่เป็นเพศหญิงมี พฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่าเด็กปฐมวัยเพศชาย เนื่องจากเด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน แต่ละคนจะเติบโตและพัฒนาขึ้นตามแบบแผนของพัฒนาการที่เหมือนกันแต่จะมีอัตราเร็วช้าต่างกัน เพศเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทุกคนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กหญิงจะมีพัฒนาการเร็วกว่าเด็กชาย (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 37 อ้างอิงมาจาก Catherine Landreth. 1972 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฟรีเวอร์ (Prior and Others. 1993) ซึ่งศึกษาความแตกต่างของเพศและอายุที่มีผลต่อการตัดสินใจในเด็ก กับเด็กแรกเกิดถึง 8 ปี พบว่า เมื่ออายุ 3-4 ปี เด็กชายจะมี พฤติกรรมด้านภาษาและทักษะการเคลื่อนไหวดีกว่าเด็กหญิง และมี แนวโน้มว่าเด็กชายจะมีปัญหาในเรื่องของ พฤติกรรมการปรับตัวและความสามารถทางสังคมอย่างชัดเจน และจากการศึกษาของ ภาวิณี อ่อนนาค (2541) ศึกษาเรื่องการดัดแปลงแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัว VABS สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการปรับตัวของเพศหญิงมีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย

2.2 เด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 3 มีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านสติปัญญาสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 2 และอนุบาล 1 และเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 2 มีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัว โดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้าน สติปัญญาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่อยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 4.2 ที่ว่า “เด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นสูงกว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็ก ปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นต่ำกว่า” เนื่องจากเด็กจะมีพัฒนาการไปตามแต่ละช่วงพัฒนาการเมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้นไปตามลำดับ ดังนั้นอายุจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการปรับตัวของเด็ก กล่าวคือ เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นก็จะสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแฮริสัน (พิศสมัย อรทัย. 2540 ; อ้างอิงจาก Harrison.1987) กล่าวว่า พฤติกรรมการปรับตัวมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นเมื่อเด็กมีการ เจริญเติบโตหรือมีอายุมากขึ้น และการศึกษาของประไพจิตร สุขสวัสดิ์ (2534) ได้ศึกษาพัฒนาการ ด้านการรับรู้ ขนาดของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีพัฒนาการด้านการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การรับรู้เพิ่มขึ้น ตามระดับอายุนั้น คือ เด็กอายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี มีการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การรับรู้มากกว่าเด็กอายุ 2 ปี แต่ ระหว่างเด็กอายุ 3 ปี , 4 ปี และ 5 ปี มีการรับรู้ขนาดวัตถุตามเกณฑ์การรับรู้ไม่แตกต่างกัน และการศึกษาของเฉลิม

พล ตันสกุล (2521 : 78 – 80) พบว่าเด็กอายุ 5 ปี มีสติปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กอายุ 3 – 4 ปี

2.3 เด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4.3 ที่ว่า “เด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่บิดามีการศึกษาต่ำ” สามารถอภิปรายผลได้ว่าบิดาที่มีระดับการศึกษาต่ำขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการและการปรับตัวของเด็ก เนื่องจากต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัวทำให้ภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของลูกนั้นตกเป็นหน้าที่ของครู พี่เลี้ยง เป็นต้น ทำให้มีผลเสียต่อการพัฒนาการและการปรับตัวของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภาวิณี อ่อนนาค (2541) ศึกษาเรื่องการดัดแปลงแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัว VABS สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าพฤติกรรมการปรับตัวมีความเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดา ซึ่งจะเห็นเด่นชัดที่สุดในระดับอายุ 5 ขวบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่บิดามีการศึกษาในระดับสูงกว่ามีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่บิดามีการศึกษาในระดับต่ำกว่า และการศึกษาของดารณี ดิษยเดช (2531) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นของการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่ผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย และหาความสัมพันธ์ของระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยกับระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านศูนย์มีระดับขั้นการเล่นมากกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่เคยผ่านศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

2.4 เด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมการปรับตัวด้านรวมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการช่วยเหลือตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีจะมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านการช่วยเหลือตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

ด้านสติปัญญา พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสติปัญญาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษาของมารดา เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อพัฒนาการและการปรับตัวของเด็กปฐมวัย มารดาที่มีการศึกษาสูงจะมีทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการและการปรับตัวดีกว่า

มารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่า เนื่องจากมารดาที่มีการศึกษาต่ำต้องทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่มีเวลาในการส่งเสริมพัฒนาการและการปรับตัว จากสาเหตุนี้ทำให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาวิณี อ่อนนาค (2541) ศึกษาเรื่องการดัดแปลงแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัว VABS สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการปรับตัวมีความเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของมารดา โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นมารดาที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามีคะแนนพฤติกรรมการปรับตัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการศึกษาของดารณี ดิษยเดช (2531) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นของการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่ผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย และหาความสัมพันธ์ของระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยกับระดับการศึกษาของผู้ปกครองพบว่า ระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านศูนย์มีระดับขั้นการเล่นมากกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่เคยผ่านศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

2.5 เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง มีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 จากผลการวิจัยที่เกิดขึ้นอาจสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางมีลักษณะและแบบแผนในการดำรงชีวิตประจำวันในลักษณะที่เอื้อต่อพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล เช่น ยานที่อยู่อาศัย จำนวนพี่น้อง และรูปแบบครอบครัวเดี่ยว กล่าวคือ เด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีเพื่อนบ้าน ทำให้เด็กมีเพื่อนเล่น แต่ครอบครัวที่มีฐานะดีอาศัยอยู่ในชุมชนที่ไม่เอื้อต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล เช่น คอนโด บ้านเดี่ยว รวมทั้งจำนวนเด็กไม่มีบางส่วนเป็นลูกคนเดียวทำให้ไม่มีเพื่อนเล่น ซึ่งส่งผลให้เด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีพฤติกรรมการปรับตัวด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมาจึงให้ผลตรงกันข้ามกับสมมติฐานข้อที่ 4.5 ที่ว่า “เด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีการปรับตัวดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ” และเนื่องจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษานั้น แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาที่ผู้วิจัยและคุณคำพวง ห่อทอง ได้ร่วมกันสร้างขึ้นนั้นมีข้อความที่เน้นในด้านการจัดหาจัดหาหรือการเลือกของเล่น การจัดสภาพแวดล้อม การกำหนดกฎกติกา และการร่วมกิจกรรมการเล่น โดยในแต่ละด้านเป็นพฤติกรรมที่บิดาและมารดาส่งเสริมการเล่นที่ดีมีประโยชน์ต่อเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาการด้านต่างๆ โดยที่ไม่ได้เน้นที่ราคาของของเล่น หรือการส่งเสริมการเล่นที่ต้องใช้เงินจำนวนมาก ซึ่งบางข้อความ จะเน้นที่การประหยัด การซ่อมแซมของเล่นเอง ไม่เลือกของเล่นที่ราคาสูง แต่เลือกที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ ดังนั้นพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาจึงไม่จำเป็นต้องลงทุนหาซื้อมาด้วยราคาแพงๆ เสมอไป ซึ่งเป็นผลทำให้ตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันในด้านตรงกันข้ามกับสมมติฐานการวิจัย

3. เด็กปฐมวัยที่มีปัจจัยชีวสังคม ได้แก่ เพศของเด็กปฐมวัย ระดับขั้นของเด็กปฐมวัย การศึกษาของบิดาและมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาไม่

แตกต่างกัน ยกเว้นพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของมารดามีความแตกต่างกันตามเพศของเด็กปฐมวัย โดยมารดามีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นต่อลูกสาวมากกว่าลูกชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และถึงแม้ว่าบิดามีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของไม่แตกต่างกันตามเพศของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาในตาราง 25 พบแนวโน้มว่าบิดาจะมีพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นต่อลูกสาวมากกว่าลูกชายเช่นเดียวกับมารดา จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจจะเนื่องมาจากธรรมชาติของเด็กเพศหญิงและเด็กเพศชายที่ต่างกัน กล่าวคือเพศชายจะมีลักษณะนิสัยก้าวร้าว รุนแรง เข้มแข็ง อดทน มีอิสระ แต่เพศหญิงจะมีลักษณะนิสัยสุภาพ อ่อนโยน อ่อนไหว ซื่ออ่อน ช่างประจบประแจง ชอบเอาอกเอาใจ สนุกสนมคลุกคลีกับบิดามารดามาก ซึ่งจากลักษณะนิสัยที่ต่างกันนี้เอง อาจเป็นสาเหตุให้บิดามารดามีโอกาสที่จะส่งเสริมการเล่นให้กับลูกสาวมากกว่าลูกชาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ผลการวิจัยแม้จะไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามเพศก็ตาม แต่พบว่าปัจจัยทางชีวสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ระดับชั้น เพศ การศึกษาของบิดามารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการปรับตัว ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวนี้ พ่อแม่ และครูควรจะทำการศึกษาส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสังคม ให้เหมาะสมกับปัจจัยชีวสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีการปรับตัวที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของลูกในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามเพศ ซึ่งอาจมีสาเหตุจากลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาดังได้อภิปรายมาแล้ว ดังนั้นจึงควรทำวิจัยเรื่องนี้ซ้ำในกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะที่แตกต่างออกไป เพื่อดูว่าจะเกิดผลการวิจัยที่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่อายุที่ต่ำกว่า 3 ปี เพื่อจะได้ทราบว่าพฤติกรรมการเลียนแบบบทบาททางเพศของเด็กไทยจะเริ่มที่อายุเท่าใด เนื่องจากจากผลการวิจัยพบว่า เด็กไทยกลุ่มตัวอย่างอายุ 3-6 ปี เป็นช่วงที่มีพัฒนาการเร็วขึ้นผ่านขั้นตอนการเลียนแบบบทบาททางเพศไปแล้ว ดังนั้นจึงควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในระดับอายุที่ต่ำกว่าเพื่อดูว่าการเลียนแบบบทบาททางเพศของเด็กไทย เริ่มที่อายุเท่าใด
3. เพื่อศึกษาการปรับตัวของเด็กปฐมวัยให้ได้ผลมากกว่านี้ จึงควรศึกษาลักษณะทางพันธุกรรมของเด็กควบคู่ไปด้วย เช่น สติปัญญาที่แตกต่างของเด็ก เป็นต้น กล่าวคือ ศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นในกลุ่มเด็กปฐมวัยที่มีสติปัญญาแตกต่างกันว่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปรับตัวหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. “การเลี้ยงลูกให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง”. รวมบทความส่งเสริมสุขภาพจิตครอบครัว สำหรับหน่วยงาน
ร่วมรณรงค์ส่งเสริมสุขภาพจิตครอบครัว. หน้า 41-43.
- กรรณิการ์ ธีระสังวร. (2545). การศึกษาพัฒนาการภาษาและพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นอนุบาลสถาน
สงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรวิภา สรรพกิจจำนง. (2532). ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์แบบขึ้นและแบบอิสระ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา นิมจิตต์. (2545). การศึกษารูปแบบการเล่นนันทนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง
กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- กัลยา นิมจิตต์. (2545). การศึกษารูปแบบการเล่นนันทนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง
กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณศ ผู้แปล (2534). เล่นกับลูก. กรุงเทพฯ : บริษัท เดอะนิวกั๊ป จำกัด.
- คำพวง ห่อทอง (2546). การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา และพฤติกรรม
ปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสุรินทร์. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา เนียมเปีย. (2522). พัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและความซับซ้อนของประโยคของเด็กวัยก่อนเรียน.
ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- จิรพรรณ นิสสกา. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองและพฤติกรรมการดู
โทรทัศน์กับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในเขตการศึกษา 6. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา
ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นัตรสุตา เรียงปริชา. (2537). พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มี
เสียงดนตรีประกอบ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิมพล ตันสกุล. (2522). พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตการศึกษา
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. หน้า 27-28 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนัก
นายกรัฐมนตรี.
- ชัยนาถ นาคบุปผา (2521). โลกของวัยรุ่น. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2529). ผลของการเล่นที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงใจ สมานสิน. (2539). การเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างผู้ที่เล่นวิดีโอเกมและไม่
เล่นวิดีโอเกม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (คหกรรมศาสตรศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่าย
เอกสาร
- ดวงใจ สมานสิน. (2539). การเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างผู้ที่เล่นวิดีโอเกมและไม่
เล่นวิดีโอเกม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2535). การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาการ
เปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงพร สถาปนกุล. (2545). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาล
เอกชน กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงพร สถาปนกุล. (2545). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาล
เอกชน กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดารณี ดิษยเดช. (2531). เปรียบเทียบระดับขั้นของการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่ผ่านศูนย์เด็ก
ปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ถวิล รักชลธิ. (2526). *ศึกษาพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนเขตบางกะปิ*. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถิรนนท์ อนุวัช (2527). *พ่อแม่ลูก ปู่ย่าสร้างรัก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อาร์มภ์.
- ทัศนาศ ธรรมมณี (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2545). *จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มติชน.
- เทอดศักดิ์ สุมาลัยศักดิ์. (2542). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม ที่เล่นและไม่เล่นวิดีโอเกม*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เทอดศักดิ์ สุมาลัยศักดิ์. (2542) . *การเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสุทธิวรารามที่เล่นและไม่เล่นวิดีโอเกม*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธารณี มาลัยมาตร. (2546). *เด็กกับครอบครัวไทยในปัจจุบัน*. ข่าวสารกรมสุขภาพจิต.
- ธิดารัตน์ ศักดิ์วีระกุล. (2544) . *ทัศนะของผู้ปกครองต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทา แทนธานี. (2534). *การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิกิต้า (2545). *“เล่นเพื่อสมองอัจฉริยะ”*. นิตยสารบันทึกคุณแม่. ปีที่ 8 ฉบับที่ 107 กรุงเทพฯ : บริษัท ศานสุทธาการพิมพ์.
- นิตยา ประพฤติกิจ (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นิตยา ภัสสรศิริ และคณะ (2526). *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน 2*. เอกสารการอบรมครูและผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพฯ : ชมรมไทย-อิสราเอล.
- บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5-8*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- เบญจมาศ วิไล. (2544). การส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประกอบการประเมินสภาพจริง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประณต คำนิม (2545). เด็กกับพัฒนาการทางด้านสังคม. เอกสารการสอนวิชาจิตวิทยาเด็ก ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประณต คำนิม. (2545). เด็กกับพัฒนาการทางด้านสังคม. (เอกสารประกอบการสอน). ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประไพจิตร สุขสวัสดิ์. (2534). พัฒนาการด้านการรับรู้ขนาดวัตถุของเด็กวัยก่อนเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพันท์ นิลอรุณ. (2525). การเล่นของเด็กก่อนวัยเรียน. ใน: เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. หน้า 78-82. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพัฒนาการเล่นของเด็ก.
- ประภาพันท์ กรโสทัย. (2532). การศึกษาเด็ก. เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 301. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยวรรณ วิรัชชัย. (2521). การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสุขภาพอนามัยของเด็กวัยก่อนเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยวรรณ วิรัชชัย. (2521). การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสุขภาพอนามัยของเด็กวัยก่อนเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยวรรณ วิรัชชัย. (2521). การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและสุขภาพอนามัยของเด็กก่อนวัยเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผกา สัตยธรรม (2540). สุขภาพจิตเด็ก. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. (2533). ทศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิภาพด้านการปรับตัวของวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. (2533). ทศนคติของบิดาต่อบทบาทการเป็นบิดากับบุคลิภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2546). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒน์อินเตอร์พริ้นท์.

พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2524). จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : โครงการตำราศิริราช แพทย์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

เพียร ผลิต (2539). บทบาทบิดา บทบาทมารดา การปรับตัวกับเพื่อน กับความรู้สึก มีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

พัชรีย์ สวนแก้ว (2536). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัท ดวงกมล จำกัด.

ปรียาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ (2544). บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

พิสมัย อรทัย (2540). คู่มือการใช้แบบวัดพฤติกรรมการปรับตัวสำหรับเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ภรณ์ คุรุรัตน์. (2535). การเล่นของเด็ก. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ภาวิณี อ่อนนาค (2541). การดัดแปลงแบบวัดพฤติกรรมการปรับตัว VABS สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

มณีนรัตน์ สุกโชติรัตน์. (2537). ไขนัยการทุนฟิวเจอร์ : แนวทางการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5-8. กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มาลี วิริยา. (2520). การเปลี่ยนแปลงของการละเล่นของเด็กไทยภาคเหนือ : กรณีศึกษาจากหมู่บ้านกู่แดง ตำบลหนองแฝก อำเภอสรรค จังหวัดเชียงใหม่. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ยัง พิชยานิยม และคณะ (2508). จิตวิทยาว่าด้วยปัญหาเด็ก. กรุงเทพฯ . สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เยาวพรรณ ทิมทอง. (2535). การพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัยด้วยเกมการศึกษามิติสัมพันธ์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- รัตนหา ยัญทิพย์ (2522). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราตรี ภูวิภาดารวรรณ. (2525) ความแตกต่างระหว่างการอบรมเลี้ยงดูระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อลักษณะความเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน. (2531). พื้นถิ่นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- วราภรณ์ รักวิจัย (2527). การศึกษาก่อนวัยเรียน : เอกสารประกอบการสอน กร.311. กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วราภรณ์ รักวิจัย (2540). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ . แสงศิลป์การพิมพ์.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2536). การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วาสนา พรหมทอง. (2545). การศึกษาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์; และ สมประสงค์ ประสงค์เงิน. (2530). การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบทำให้การศึกษาแก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดชลบุรี. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีญ ตติยาภิตติ (2544). การศึกษาเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อของเล่น. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาแนะแนว). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีญา วราขุน. (2546). การศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและพฤติกรรมปรับตัวของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติที่มีพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์แตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรินทร์ วัฒนกุล. (2537). การศึกษาพฤติกรรมความช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง “ร่วมแรง ร่วมใจ สบายใจผูกพัน” ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ศุภชัย ตันศิริ. (2520). การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการความคิดรวบยอดของเด็กนักเรียนในเมืองและเด็กนักเรียนในชนบทในด้านการจำแนกสิ่งของโดยอาศัยสีและรูปร่าง. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมหมาย อภิวันท์คุณากร. (2546). ทศนคติและพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อของเด็กเล่นประเภทพลาสติกในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. (การจัดการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สमान กำเนิด. (2520). การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาพร สามเตี้ย. (2545). พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมหทางภาษา. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายวริน จินฉุฉ. (2541). การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาในฐานะตัวทำนยพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันท์เอม (2543). จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดาพิทย์ ภูพานิช. (2535). การจัดกิจกรรมในวงกลมเป็นกลุ่มย่อย ที่มีต่อความสามารถในการรับรู้และความเข้าใจในทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัย. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวดี ศรีเลณวดี (2534). จิตวิทยากับการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เสาวคนธ์ สาเอี่ยม. (2537). การศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง “ให้เวลาลักนิต ใกล้ชิดลูกรัก”. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โสฬวรรณ อินทสิทธิ์ (2539). พัฒนาการด้านการรับรู้มิติต่างๆ ของเด็กอายุ 4-8 ปี จากสิ่งเร้าที่มีหลายมิติ. ปรินุณยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2530) ศึกษาพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคในการสื่อสารของเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ในครอบครัวปกติ. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อรวรรณ นิมิตสูง. (2545). ศึกษาการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการแก้ปัญหการบวก ลบ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ (2544). บทบาทของพ่อแม่ต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อารมณ ทักษิณ. (2526). เปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการเล่นต่างกัน. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ สุจริตกุล (2525). “ความหวังที่เด็กไทยจะได้พัฒนาด้วยการเล่น”. เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพมหานคร.
- อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2519). จิตวิทยาพัฒนาการ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอื้ออารี พงศ์อิศวานนท์ (2529). จิตวิทยาพัฒนาการ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูเลย.
- Fewell, Rebecca R.; Ogura, Tamiko; & Notari-Syverson, Angela. (1997, Spring). *The Relationship Between Play and Communication Skills in Young Children with Down Syndrome. Early Childhood. Spacial Education.* (17): 103-18.
- Hamm, Ellen Marie. (2003, November). A Comparative Study of Playfulness in Children With and Without Developmental Disabilities. *ProQuest- Dissertation Abstracts.* DAI-A 64/05: p.1598.
- Hughes, Susan Macdonald. (1997, August). *The Development of Adaptive Behavior in Typically Development and Special Needs Preschoolers : Relationship to Selected Parenting and Child Characteristics. ProQuest-Dissertation Abstracts.* DAI-A 58/02: p.381.
- Hurlock, E. B. (1978). *Child Development.* 6th ed. Tokyo: Mc Grew-Hill International Book Company. <http://www.papaink.org/ipapa/home/author/display/5.html> (Walt Whitman. (1949). *Wonder as the Genesis of Knowledge. The Ecology of Imagination in Childhood.* Columbia University Press.)
- Mankhetwit, Supawadee (2001). *Reliability and validity of the Preschool Play Scale (Revised) with preschool children with autism/pervasive developmental disorder.* New York University
- Parker, Annick Marie. (1992). *Toy Preference and Play of Developmentally Delayed Boys and Girls.* The Ohio State University.
- Vickii Jenvey and Ms Heidi Jenvey (2000). *Australian children's play and toy preferences.* Monash University, Clayton ; Victoria , Australia.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
จดหมายเชิญผู้เชี่ยวชาญ
จดหมายขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.นิยะดา จิตต์จรัส
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตราภรณ์
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์กรรณิการ์ สุธสม
ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายบริหาร โรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทร์เกษม
4. อาจารย์เกรียงจันทร์ สวัสดิชัย
อาจารย์ประจำโรงเรียนวัดใหม่ช่องลม จังหวัดกรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์ผ่องใส ห่อทอง
อาจารย์ประจำโรงเรียนบ้านเพี้ยงาม จังหวัดสุรินทร์

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ปกครองที่เคารพ

ดิฉัน นางสาวจรรณี ป้องพาล นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังศึกษาความแตกต่างระหว่างเด็กปฐมวัยเพศหญิง และเด็กปฐมวัยเพศชายในด้านความสัมพันธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดากับ พฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ท่านและบุตรของท่านได้รับเลือกเป็นตัวแทนของบิดา มารดาและเด็กไทย เพื่อการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของบิดาและมารดาในการส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัย กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็ก

แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ซึ่งต้องการให้ท่านตอบในสิ่งที่ท่านปฏิบัติในฐานะการเป็น บิดา มารดาของเด็ก ซึ่งข้อคำถามในแต่ละข้อไม่มีคำตอบถูกหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านได้ปฏิบัติจริงมากที่สุดและขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพราะถ้าตอบไม่สมบูรณ์ข้อมูลนั้นจะไม่สามารถนำมาศึกษาได้

ผู้วิจัยมั่นใจว่าความร่วมมือของท่านครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อระบบการศึกษา การพัฒนาเด็กและสังคมไทย และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้แก่ การวิจัยครั้งนี้

จรรณี ป้องพาล

ผู้วิจัย

กรกฎาคม 2547

แบบสอบถาม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของเด็กปฐมวัย บิดาและมารดาของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาที่มีต่อการเล่นของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของเด็กปฐมวัย บิดาและมารดาของเด็กปฐมวัย

1. ข้อมูลส่วนตัวของเด็กปฐมวัย

ชื่อ - สกุล

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ระดับชั้น ☐อนุบาล 1

☐ อนุบาล 2

☐ อนุบาล 3

2. ข้อมูลของบิดา

ชื่อ - สกุล

ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ อนุปริญญา

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

3. ข้อมูลของมารดา

ชื่อ - สกุล

ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ อนุปริญญา

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของท่านเป็นอย่างไร

- ☐ ฐานะไม่ดี
- ☐ ฐานะไม่ค่อยดี
- ☐ ฐานะปานกลาง
- ☐ ฐานะดี
- ☐ ฐานะดีมาก

ผู้ตอบแบบสอบถาม.....

มีความสัมพันธ์กับเด็กอย่างไร

- ☐ บิดา
- ☐ มารดา
- ☐ อื่นๆ.....

วันที่ทำการประเมิน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาที่มีต่อการเล่นของเด็กปฐมวัย

แบบสอบถามนี้ ต้องการให้ท่านตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ท่านและภรรยา (หรือสามี) ปฏิบัติในฐานะ บิดาและมารดาของเด็กปฐมวัย (ระดับชั้นอนุบาล) ในด้านการส่งเสริมการเล่นของบุตรของท่าน โดยท่านสามารถตอบแทนภรรยาหรือสามีของท่านได้

วิธีการตอบแบบสอบถาม

ข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ เป็นพฤติกรรมที่บิดาและมารดาปฏิบัติต่อเด็ก โปรดอ่านและตอบคำถามทีละข้อ โดยขีดเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องใดช่องหนึ่งที่ท่านปฏิบัติเพียงช่องเดียวเท่านั้น รายละเอียดมีดังนี้

1. ท่านปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด โดยเลือกจาก 5 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อยครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย (ดังตัวอย่างตามตารางข้างล่างนี้)

2. กรุณาตอบทุกข้อ

ตัวอย่าง

ข้อที่	พฤติกรรม	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ
0	ท่านคอยดูแลระวังอันตราย ขณะลูกเล่น เช่น ระวังการเล่น ของมีคม					
	บิดา		... ✓ ...			
	มารดา			... ✓ ...		
00	ท่านเปิดโอกาสให้ลูกได้เล่นกับ เพื่อนในวัยเดียวกัน					
	บิดา				... ✓ ...	
	มารดา	... ✓ ...				
000	ท่านอ่านหนังสือนิทานให้ลูกฟัง					
	บิดา		... ✓ ...			
	มารดา		... ✓ ...			

แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดาและมารดาที่มีต่อการเล่นของเด็กปฐมวัย

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
1	ท่านจัดหาของเล่นให้ลูก เช่น สี ดินน้ำมัน ดินสอ กระดาษ เป็นต้น บิดา มารดา					
2	ท่านจัดหาสมุดรูปภาพ หรือ หนังสือนิทานให้ลูก บิดา มารดา					
3	ท่านจัดหาของเล่นที่เหมาะสม ตามเกณฑ์พัฒนาการหรือวัย ของลูก บิดา มารดา					
4	ท่านจัดหาของเล่นตามความ สนใจของลูก บิดา มารดา					
5	ในการเลือกซื้อของเล่น ท่าน คำนึงถึงความปลอดภัย บิดา มารดา					
6	ท่านนำวัสดุต่าง ๆ มาดัดแปลง เป็นของเล่นให้ลูก บิดา มารดา					

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
7	ท่านสอนให้ลูกหัดทำของเล่น ง่ายๆ ด้วยตนเอง เช่น พับ กระดาษเป็นรูปต่าง ๆ เป็นต้น บิดา มารดา					
8	ท่านพยายามเลือกซื้อของเล่นที่ เด็กร่วมเล่นได้หลายคน บิดา มารดา					
9	ท่านเลือกของเล่นชนิดที่ลูก สามารถแบ่งปันให้เพื่อนเล่นได้ บิดา มารดา					
10	ท่านให้ลูกได้เล่นสิ่งของต่างๆ ที่ มีความหลากหลาย ทั้งรูปร่าง ขนาด สี วิธีการเล่น เช่น ตุ๊กตา รูปร่างต่าง ๆ รถเล่น เป็นต้น บิดา มารดา					
11	ท่านเลือกซื้อของเล่นที่มีลักษณะ เป็นชุด เช่น ชุดเครื่องครัว ชุด เครื่องมือทำสวน ชุดเครื่องมือ แพทย์ เป็นต้น บิดา มารดา					
12	ท่านสนับสนุนให้ลูกประกอบของ เล่นด้วยตนเอง เช่น ประกอบ รถ ตุ๊กตาจากเศษผ้า ทำวุ้นเล่น เอง เป็นต้น บิดา มารดา					

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
13	ท่านจัดเตรียมของเล่น เช่น แป้ง ดินเหนียว ดินน้ำมัน วัสดุต่างๆ ให้ลูกปั้นเล่นหรือลองสร้างตามจินตนาการของเขา บิดา มารดา					
14	เมื่อท่านเลือกซื้อของเล่น ท่านคำนึงถึงสภาพร่างกายและสุขภาพของลูก บิดา มารดา					
15	ท่านจัดหาของเล่นที่เป็นเมล็ดเล็กๆ เช่น เมล็ดมะขาม เมล็ดถั่วเขียว เมล็ดลูกปัดเล็กๆ มากๆ ให้ลูกเล่น บิดา มารดา					
16	ท่านจัดหาของเล่นให้ลูก โดยลืมนึกไปว่าลูกสามารถเล่นได้หรือไม่ บิดา มารดา					
17	เมื่อท่านจะซื้อของเล่นให้ลูก ท่านจะดูก่อนว่าของเล่นนั้น มีความแข็งแรง ทนทาน คื้มค่าหรือไม่ บิดา มารดา					

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
18	ปกติท่านจะเลือกรายการทีวีที่มี สาระประโยชน์และมีเนื้อหาที่ไม่ รุนแรง บิดา มารดา					
19	ท่านเปิดโอกาสให้ลูกได้เล่นกับ เพื่อนในวัยเดียวกัน บิดา มารดา					
20	เมื่อเห็นว่าเด็กเล่นด้วยกันและ ทะเลาะกันไม่รุนแรง ท่านไม่เข้าไป ห้ามปรามทันที จะปล่อยไป ก่อน แต่ก็คอยเฝ้ามองเป็นระยะ บิดา มารดา					
21	ท่านไม่ให้ลูกของท่านเล่นกับเด็ก เพศตรงข้าม บิดา มารดา					
22	ท่านอนุญาตให้ลูกเล่นกับเพื่อน วัยต่าง ๆ ทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้อง บิดา มารดา					
23	ท่านคอยดูและระวังอันตรายขณะ ลูกเล่น เช่น ระวังไม่ให้เล่นของ มีคม บิดา มารดา					

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
24	ท่านจัดเก็บของมีคมต่าง ๆ เช่น มีด กรรไกร จอบ เสียม ให้พ้น มือลูก บิดา มารดา					
25	ท่านพาลูกไปเล่นที่สถานที่ที่ลูก ชอบและสนุกสนาน เมื่อได้ไป เล่น บิดา มารดา					
26	ท่านพาลูกไปเล่นตามสถานที่ ต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ โรงเรียน สนามเด็กเล่น หรือ สนามกีฬา บิดา มารดา					
27	ท่านจัดสถานที่ เพื่อให้ลูกได้เล่น อย่างสะดวกและปลอดภัย เช่น มุมระบายสี วาดรูป มุมก่อสร้าง มุมเล่นเกมต่าง ๆ ตลอดจนมุม หนังสือ เป็นต้น บิดา มารดา					
28	ท่านจัดทำที่เก็บของเล่น เพื่อให้ ลูกจัดเก็บของเล่นให้เป็นสัดส่วน บิดา มารดา					

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
29	ท่านตกลงกับลูกว่าให้ลูกเก็บ ของเล่นเข้าที่หลังจากเลิกเล่น แล้ว เช่น ดินสอสี สมุดภาพ กรรไกร บล็อกไม้ เป็นต้น บิดา มารดา					
30	ท่านตกลงเวลาในการเล่นของลูก ตามที่ท่านคิดว่าเหมาะสม เช่น เมื่อแม่ทำอาหารเสร็จ ลูกต้อง เก็บของเล่นเรียบร้อยแล้ว เช่นกัน เป็นต้น บิดา มารดา					
31	ท่านเปิดโอกาสให้ลูกเล่นได้นาน กว่าปกติ ในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือหยุดนักขัตฤกษ์ บิดา มารดา					
32	ท่านให้ลูกมีส่วนร่วมในการ กำหนดกฎกติกาการเล่น บิดา มารดา					
34	เมื่อลูกเล่นตามกฎกติกาที่ตกลง ไว้ในภายหลังอีก ท่านจะให้ รางวัล เช่น ให้อะไรของที่ลูกอยาก ได้ เป็นต้น บิดา มารดา					

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
35	เมื่อลูกเล่นดิน เล่นทราย จน สกปรกเลอะเทอะมาก เกินกว่าที่ ตกลงไว้ ท่านจะบอกให้ลูกรู้ว่า ทำผิดข้อตกลง บิดา มารดา	 	 	 	 	
36	ท่านร่วมเล่นสนุกกับลูก บิดา มารดา	 	 	 	 	
37	ท่านร่วมร้องเพลงกับลูก บิดา มารดา	 	 	 	 	
38	ท่านทำตัวเป็นเพื่อนเล่นของลูก บิดา มารดา	 	 	 	 	
39	ท่านสอนลูกถ้าลูกเล่นไม่เป็น เช่น สอนลูกวาดภาพ ระบายสี เป็นต้น บิดา มารดา	 	 	 	 	
40	ท่านพูดคุยและซักถามลูก เกี่ยวกับเรื่องราวในนิทาน บิดา มารดา	 	 	 	 	
41	ท่านรับฟังลูกพูดคุยเรื่องราว ต่างๆ ที่ลูกอยากเล่า บิดา มารดา	 	 	 	 	

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
42	ท่านให้ลูกมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเล่น บิดา มารดา					
43	แม้ว่าท่านมีงานต้องทำ แต่ท่าน ก็พยายามหาเวลาเล่นกับลูก บิดา มารดา					
44	ท่านพยายามแบ่งเวลาพาลูกวิ่ง เล่น หรือเล่นกีฬาต่างๆ เช่น เตะ ฟุตบอล หรือเล่นขายของ เล่น บทบาทสมมติเป็นหมอ พยาบาล ตำรวจ ทหาร เป็นต้น บิดา มารดา					
45	ท่านสอดแทรกสิ่งที่เป็นสาระ ขณะดูทีวีกับลูก บิดา มารดา					

ภาคผนวก ง

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัย 2 เรื่อง ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลชุดเดียวกัน ได้แก่

1. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา และพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสุรินทร์ โดย นางสาวคำพวง ห่อทอง
2. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดากับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย : ความแตกต่างระหว่างเพศ โดย นางสาวจารุณี ป้องพาล

1. นิยามปฏิบัติการ

พฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดา หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมใดๆ ของบิดามารดาในการส่งเสริมการเล่นของเด็ก เพื่อทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แบ่งเป็นพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาในด้านหลักๆ ดังนี้

1. **การจัดหาหรือการเลือกของเล่น** บิดามารดามีการจัดหาหรือจัดทำหรือเลือกของเล่นให้เด็กโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเพศ อายุ สุขภาพ ความสามารถ ความสนใจหรือความต้องการของเด็ก เลือกตามลักษณะของเล่นที่ดีมีประโยชน์ต่อเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม มีการปรับตัวกับบุคคลอื่น การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน สามารถเล่นกับคนอื่นได้ เป็นต้น นอกจากนี้การเลือกของเล่นยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความทนทาน แข็งแรง ราคาคู่ควรกับประโยชน์ที่ได้รับ ฯลฯ

2. **การจัดสภาพแวดล้อมในการเล่น** ได้แก่ การดูแลจัดหาสถานที่ในการเล่นให้เด็ก ในที่นี้อาจเป็นสถานที่ในบ้าน-นอกบ้าน สวนสาธารณะ โรงเรียน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ฯลฯ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความสนุกสนาน ความสนใจของเด็ก และความปลอดภัยในการเล่น นอกจากนี้ยังรวมถึงสภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ เพื่อนเล่น ซึ่งอาจเป็นเพศเดียวกัน หรือต่างเพศ ต่างวัยก็ได้ ซึ่งบิดามารดาจะคอยดูแลและฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งของเล่นกับเพื่อน รู้จักมีน้ำใจ รู้จักการให้อภัย ระวังมิให้มีการทะเลาะเบาะแว้งกันที่รุนแรงจนอาจเกิดอันตรายต่อเด็ก

3. **การกำหนดกฎกติกาในการเล่น** เพื่อเป็นการฝึกระเบียบวินัยการเคารพกฎระเบียบให้กับเด็ก โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาต่างๆ และหากทำผิดกติกาอาจมีการลงโทษเล็กๆ น้อยๆ เช่น หักค่าขนม งดให้รางวัล รวมถึงการกำหนดเวลาในการเล่น คำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของเด็กเป็นหลัก ให้อิสระเสรีในการเล่นตามที่เด็กต้องการ แต่ในบางครั้งควรกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น การดูโทรทัศน์ ไม่ปล่อยให้ดูจนตีกเลิยเวลานอนของเด็ก แต่ทั้งนี้อาจมีการยืดหยุ่นให้บ้างในบางโอกาสไม่เข้มงวดมากเกินไปสามารถปรับให้เหมาะสมได้ตามสภาพการณ์

4. **การร่วมกิจกรรมการเล่น** ได้แก่ การที่บิดามารดาใช้เวลาในการร่วมเล่น ร่วมทำกิจกรรมกับเด็ก บิดามารดามีเวลาในการเล่นกับเด็ก สามารถสละเวลาเล่นกับเด็ก อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีส่วนในการแนะนำวิธีการเล่น การตอบข้อซักถาม การฟังเด็กพูด หรือเล่ากิจกรรมการเล่นให้ฟัง นอกจากนี้ในการร่วมกิจกรรมการเล่น บิดามารดาสามารถให้คำแนะนำให้การอบรมสั่งสอนเด็กในด้านต่างๆ ได้โดยสอดแทรกในกิจกรรมที่เล่นได้ด้วย

การสร้างแบบวัดพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดานั้น ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามจากบิดามารดาของเด็กปฐมวัย เป็นลักษณะมาตราประเมินค่า (Rating scale) 5 อันดับ ตามความถี่ในการปฏิบัติ ดังนี้ ปฏิบัติประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อยครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 73 ข้อ

2. แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมการเล่นของบิดามารดาที่มีต่อการเล่นของเด็กปฐมวัย

สิ่งที่ ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัด ด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะ ข้อความ	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้ (+1)	ใช้ ไม่ได้ (-1)	ไม่ แน่ใจ (0)	
พฤติกรรม ด้านการ จัดหาหรือ เลือกของ เล่น	การจัดหาของ เล่นตามวัยหรือ อายุของเด็ก	1. ท่านจัดหาของเล่นให้ ลูก เช่น สี ดินน้ำมัน ดินสอ กระดาษ เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
		2. ท่านจัดหาสมุด รูปภาพ หรือหนังสือ นิทานให้ลูก	เชิงบวก	5			1.00
		3. ท่านจัดหาของเล่นที่ เหมาะสมตามเกณฑ์ พัฒนาการหรือวัยของลูก	เชิงบวก	5			1.00
	การเลือกซื้อ หรือ จัดหาตาม ความสนใจของ เด็ก	4. ท่านซื้อของเล่นให้ลูก ตามที่ท่านเห็นว่า เหมาะสม โดยไม่ จำเป็นต้องถามว่าลูกชอบ หรือไม่	เชิงลบ	5			1.00
		5. ท่านจัดหาของเล่น ตามความสนใจของลูก	เชิงบวก	5			1.00
		6. เมื่อไปซื้อของเล่นให้ ลูก ท่านไม่ให้ลูกไปด้วย เพราะเห็นว่าวุ่นวาย	เชิงลบ	5			1.00
	การจัดหาหรือ เลือกซื้อโดย คำนึงถึงความ ปลอดภัย	7. ในการเลือกซื้อของ เล่น ท่านคำนึงถึงความ ปลอดภัย	เชิงบวก	4		1	0.80

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการจัดหาหรือเลือกของเล่น (ต่อ)	การจัดหาหรือเลือกซื้อโดยคำนึงถึงความปลอดภัย	8. ท่านซื้อของเล่นโดยดูป้ายคำเตือนอันตรายของของเล่น	เชิงบวก	4		1	0.80
		ท่านซื้อของเล่นที่เป็นรูปสัตว์ร้ายต่างๆ มาให้เด็กเล่น เช่น งู เลื้อ เพื่อเขาจะได้ไม่กลัวมัน	เชิงลบ				
	การจัดทำของเล่นคำนึงถึงความปลอดภัย	9. ท่านนำวัสดุต่างๆ มาดัดแปลงเป็นของเล่นให้ลูก	เชิงบวก	4		1	0.80
		10. ท่านสอนให้ลูกหัดทำของเล่นง่ายๆด้วยตนเอง เช่น พับกระดาษเป็นรูปต่างๆ เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
	การคำนึงถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม เช่น การร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น การปรับตัว	11. ท่านพยายามเลือกซื้อของเล่นที่ได้กร่วมเล่นได้หลายคน	เชิงบวก	5			1.00
		ท่านเลือกของเล่นชนิดที่ลูกสามารถแบ่งปันให้เพื่อนเล่นได้	เชิงบวก				
	การคำนึงถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาความคิดสร้างสรรค์	12. ท่านพยายามเลือกซื้อของเล่นที่แปลงรูปได้หลายอย่าง เพื่อไม่ให้เด็กเบื่อหน่าย เช่น บล็อกไม้ ที่สามารถต่อเป็นรูปบ้าน รถไฟ เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
	สิ่งที่ต้องการวัด	ข้อความ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี

สิ่งที่ ต้องการวัด	ด้านย่อย		ลักษณะ ข้อความ	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้	ไม่ แน่ใจ	ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
พฤติกรรม ด้านการ จัดหาหรือ เลือกของ เล่น (ต่อ)	การคำนึงถึง การส่งเสริม พัฒนาการด้าน สติปัญญา ความคิด สร้างสรรค์(ต่อ)	13. ท่านให้ลูกได้เล่น สิ่งของต่างๆ ที่มีความ หลากหลาย ทั้งรูปร่าง ขนาด สี วิธีการเล่น เช่น ตุ๊กตารูปร่างต่างๆ รถ เล่น เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
		ท่านเลือกซื้อของเล่นที่มี ลักษณะเป็นชุด เช่น ชุด เครื่องครัว ชุดเครื่องมือทำ สวน ชุดเครื่องมือแพทย์ เป็นต้น	เชิงบวก				ดูด้านการจำแนก (Classification)
	การจัดหาของ เล่นตาม ความสามารถ ของเด็ก ส่งเสริม พัฒนาการด้าน สติปัญญา ความคิด สร้างสรรค์ และ เป็นการฝึก กล้ามเนื้อ	14. ท่านสนับสนุนให้ลูก ประกอบของเล่นด้วย ตนเอง เช่น ประกอบรถ ตุ๊กตาจากเศษผ้า ทำวาว เล่นเอง เป็นต้น	เชิงบวก	4		1	0.80
		ท่านจัดเตรียมของเล่น เช่น แป้ง ดินเหนียว ดิน น้ำมัน วัสดุต่างๆ ให้ลูก ปั้นเล่นหรือทดลองสร้าง ตามจินตนาการของเขา	เชิงบวก				
	การจัดหา ของเล่นให้ เหมาะสมกับ สุขภาพของเด็ก	15. เมื่อท่านเลือกซื้อของ เล่น ท่านคำนึงถึงสภาพ ร่างกายและสุขภาพของ ลูก	เชิงบวก	4		1	0.80
		ท่านเลือกซื้อของเล่นที่มี สีฉูดฉาด ให้ลูกเล่น เพื่อให้ลูกตื่นตา ตื่นใจ	เชิงลบ				

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการจัดหาหรือเลือกของเล่น (ต่อ)	การจัดหาของเล่นให้เหมาะสมกับสุขภาพของเด็ก	ท่านพาลูกไปเล่นในสถานที่ที่มีเสียงดังอีกที่มาก	เชิงลบ				
		ท่านจัดหาของเล่นที่เป็นเม็ดเล็กๆ เช่น เมล็ดมะขาม เมล็ดถั่วเขียว เมล็ดลูกปัดเล็กๆ มากๆ ให้ลูกเล่น	เชิงลบ				
	การจัดหาของเล่นให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก	16. ท่านจัดหาของเล่นให้ลูก โดยลืมนึกไปว่าลูกสามารถเล่นได้หรือไม่	เชิงลบ	4		1	0.80
		17. ท่านจัดหาของเล่นตามที่ท่านแน่ใจว่าลูกสามารถเล่นได้	เชิงบวก	5			1.00
	การจัดหาของเล่นที่คำนึงถึงความแข็งแรงทนทาน คุ่มค่า	18. เมื่อท่านจะซื้อของเล่นให้ลูก ท่านจะดูก่อนว่าของเล่นนั้น มีความแข็งแรง ทนทาน คุ่มค่าหรือไม่	เชิงบวก	5			1.00
	การจัดหาของเล่นที่คำนึงถึงประโยชน์	19. ปกติท่านจะเลือกรายการทีวีที่มีสาระประโยชน์และมีเนื้อหาที่ไม่รุนแรง	เชิงบวก	4		1	0.80

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการจัดสภาพแวดล้อมในการเล่น	การจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ เพื่อนเล่นวัยเดียวกัน	1. ท่านเปิดโอกาสให้ลูกได้เล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน	เชิงบวก	5			1.00
		21. เมื่อลูกของท่านกับเพื่อนแย่งของเล่นจนถึงขั้นทะเลาะกัน ท่านจะห้ามไม่ให้ลูกของท่านเล่นกับเด็กคนนั้นอีก	เชิงลบ	4		1	.0.80
		22. เมื่อเห็นว่าเด็กเล่นด้วยกันและทะเลาะกันไม่รุนแรง ท่านไม่เข้าไปห้ามปรามทันที จะปล่อยให้ไปก่อน แต่ก็คอยเฝ้ามองเป็นระยะ	เชิงบวก				1.00
	ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม	23. ท่านไม่ให้ลูกแบ่งของเล่นให้กับคนอื่นหรือเพื่อน ๆ	เชิงลบ	4		1	0.80
		24. ท่านไม่ให้ลูกของท่านเล่นกับเด็กเพศตรงข้าม	เชิงลบ	5			1.00
	การจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ การจัดให้มีเพื่อนเล่นเพศตรงข้าม	24. ท่านไม่ให้ลูกของท่านเล่นกับเด็กเพศตรงข้าม	เชิงลบ	5			1.00

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการจัดสภาพแวดล้อมในการเล่น (ต่อ)	การจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ การให้เล่นกับเพื่อนต่างวัย	25. ท่านไม่ให้ลูกเล่นกับเด็กที่ตัวโตกว่า	เชิงลบ	4		1	0.80
		26. ท่านอนุญาตให้ลูกเล่นกับเพื่อนวัยต่างๆ ทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้อง	เชิงบวก	5			1.00
	การจัดสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงความปลอดภัย	27. ท่านคอยดูแลระวังอันตรายขณะลูกเล่น เช่น ระวังไม่ให้เล่นของมีคม	เชิงบวก	5			1.00
		28. ท่านจัดเก็บของมีคมต่างๆ เช่น มีด กรรไกร จอบ เสียม ให้พ้นมือลูก	เชิงบวก	5			1.00
	การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกบ้าน โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนุกสนานของเด็ก ไม่จำกัดขอบเขตมากเกินไป	29. ท่านพาลูกไปเล่นที่สถานที่ที่ลูกชอบและสนุกสนานเมื่อได้ไปเล่น	เชิงบวก	5			1.00

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัด ด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะ ข้อความ	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้	ไม่ แน่ใจ	
พฤติกรรม ด้านการ จัด สภาพแวดล้อม ในการเล่น (ต่อ)	การจัด สภาพแวดล้อม ภายนอกบ้าน โดยคำนึงถึง ความต้องการ และความ สนุกสนานของ เด็ก ไม่จำกัด ขอบเขตมาก เกินไป (ต่อ)	30. ท่านห้ามไม่ให้ลูก ออกไปเล่นนอกบ้าน โดยเด็ดขาด	เชิงลบ	4	1		0.60
		31. ท่านพาลูกไปเล่น ตามสถานที่ต่างๆ เช่น สวนสาธารณะ หรือ โรงเรียน หรือ สนามเด็ก เล่น หรือ สนามกีฬา	เชิงบวก	5			1.00
	การจัด สภาพแวดล้อม ในการเล่น ภายในบริเวณ บ้าน	32. ท่านจัดสถานที่ เพื่อให้ลูกได้เล่นอย่าง สะดวกและปลอดภัย เช่น มุมระบายสี วาดรูป มุมก่อสร้าง มุมเล่นเกม ต่างๆ ตลอดจนมุม หนังสือ เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
		33. ท่านจัดทำที่เก็บของ เล่น เพื่อให้ลูกจัดเก็บ ของเล่นให้เป็นสัดส่วน	เชิงบวก	4	1		0.60
พฤติกรรม ด้านการ กำหนด กฎกติกา การเล่น	การกำหนดกฎ กติกา เพื่อฝึก ระเบียบวินัย	34. ท่านตกลงกับลูกว่า ให้ลูกเก็บของเล่นเข้าที่ หลังจากเลิกเล่นแล้ว เช่น ดินสอสี สมุดภาพ กรรไกร บล็อกไม้ เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการกำหนดกฎกติกาการเล่น (ต่อ)	การกำหนดกฎกติกา เพื่อฝึกระเบียบวินัย (ต่อ)	35. ถ้าลูกเล่นสกปรก เลอะเทอะ ท่านให้ลูกทำความสะอาดด้วยตนเอง เช่น เมื่อทำน้ำหก ลูกต้องเอาผ้ามาเช็ดทันที	เชิงบวก	4		1	0.80
		36. ท่านไม่ให้ลูกเสียงดังเกินไปขณะเล่น	เชิงบวก	4	1		0.60
	การกำหนดช่วงเวลาในการเล่นที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสนใจ ให้อิสระในการเล่นตามความต้องการของเด็ก มีความยืดหยุ่นบ้างในบางโอกาส	37. ท่านตกลงเวลาในการเล่นของลูกตามที่ท่านคิดว่าเหมาะสม เช่น เมื่อแม่ทำอาหารเสร็จ ลูกต้องเก็บของเล่นเรียบร้อยแล้วเช่นกัน เป็นต้น	เชิงบวก	4	1		0.60
		38. ท่านตกลงเวลาในการดูทีวีของลูก เช่น ไม่ให้ดูทีวีจนตึกเกินไป หรือ ไม่ให้ดูทีวีขณะรับประทานอาหาร เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
		39. ในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ถ้าลูกร้องขอเล่นนานกว่าปกติ ท่านจะไม่อนุญาตไม่ว่ากรณีใดๆ	เชิงลบ	4	1		0.60
		40. วันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ท่านจะปล่อยให้ลูกเล่นได้นานเท่าใดก็ได้ตามที่ลูกอยากเล่น	เชิงบวก	3		2	0.60

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการกำหนดกฎกติกาการเล่น (ต่อ)	การกำหนดช่วงเวลาในการเล่นที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสนใจ ให้	41. แม้ว่าจะเป็นช่วงวันหยุดเรียนของลูก ท่านจะให้ลูกเล่นตามช่วงเวลาที่ท่านกำหนดให้เท่านั้น	เชิงลบ	5			1.00
		42. ท่านเปิดโอกาสให้ลูกเล่นได้นานกว่าปกติในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือหยุดนักขัตฤกษ์	เชิงบวก	4		1	0.80
	การกำหนดกฎกติกา โดยให้ลูกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา	1. ท่านกำหนดกติกาในการเล่นกับลูกด้วยตนเอง โดยไม่ต้องถามความเห็นของลูก	เชิงลบ	5			1.00
		44. ท่านให้ลูกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาการเล่น	เชิงบวก	5			1.00
	การให้รางวัลและคำชมเชยเมื่อเด็กทำตามกฎกติกา	45. เมื่อลูกเล่นตามกติกา ท่านปรบมือและให้คำชมเชย	เชิงบวก	5			1.00
		46. เมื่อลูกเล่นตามกฎกติกาที่ตกลงไว้อีกในภายหลัง ท่านจะให้รางวัล เช่น ให้อะไรของที่ลูกอยากได้ เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการกำหนดกฎกติกาการเล่น (ต่อ)	การให้รางวัลและคำชมเชยเมื่อเด็กทำตามกฎกติกา (ต่อ)	เมื่อลูกเล่นผิวดกฏกติกาที่กำหนดไว้ ท่านจะมองเฉย ๆ	เชิงบวก				เป็นการรางวัลเมื่อทำผิด
	การลงโทษเล็กๆ น้อยๆ เมื่อทำผิดกฎกติกา	47. ท่านตะคอกเสียงดังหรือตีลูก ถ้าลูกทำผิดกติกาการเล่น	เชิงลบ	4	1		0.60
		48. ถ้าลูกเล่นผิวดกฏกติกาจากที่ตกลงกันไว้ ท่านจะงดให้รางวัล เช่น ไม่ซื้อขนมหรือของเล่นให้	เชิงบวก	4	1		0.60
		49. ถ้าลูกเล่นส่งเสียงดังมากๆ เกินกว่าที่ตกลงกันไว้ ท่านตักเตือนและสอนให้ลูกรู้จักฝึกมารยาท	เชิงบวก	5			1.00
		50. เมื่อลูกเล่นดิน เล่นทราย จนสกปรกเลอะเทอะมาก เกินกว่าที่ตกลงไว้ ท่านจะบอกให้ลูกรู้ว่าทำผิดข้อตกลง	เชิงบวก	5			1.00
พฤติกรรมด้านการร่วมกิจกรรมการเล่น	ด้านการร่วมกิจกรรมการเล่นกับเด็กของบิดามารดา	51. ท่านร่วมเล่นสนุกกับลูก	เชิงบวก	5			1.00

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการร่วมกิจกรรมการเล่น (ต่อ)	ด้านการร่วมกิจกรรมการเล่นกับเด็กของบิดามารดา (ต่อ)	52. ท่านอ่านหนังสือนิทานให้ลูกฟัง	เชิงบวก	5			1.00
		53. ท่านร่วมร้องเพลงกับลูก	เชิงบวก	5			1.00
		54. ท่านไม่ค่อยตอบคำถามของลูก เมื่อลูกสงสัย	เชิงลบ	4		1	0.80
		55. ท่านทำตัวเป็นเพื่อนเล่นของลูก	เชิงบวก	5			1.00
	การแนะนำวิธีการเล่นให้เด็ก	56. ท่านสอนลูกถ้าลูกเล่นไม่เป็น เช่น สอนลูกวาดภาพ ระบายสี เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
	การพูดคุยกับเด็ก ฟังเด็กพูดหรือเล่าเรื่องราวต่างๆ และตอบข้อซักถาม	58. ท่านพูดคุยและซักถามลูกเกี่ยวกับเรื่องราวในนิทาน	เชิงบวก	5			1.00
		59. ท่านรับฟังลูกพูดคุยเรื่องราวต่างๆ ที่ลูกอยากเล่า	เชิงบวก	5			1.00
		60. ท่านให้ลูกมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเล่น	เชิงบวก	5			1.00
	การให้เวลาในการร่วมเล่นกับเด็ก	61. ท่านไม่มีเวลาเล่นกับลูก	เชิงลบ	5			1.00
		62. แม้ว่าท่านมีงานต้องทำ แต่ท่านก็พยายามหาเวลาเล่นกับลูก	เชิงบวก	5			1.00

สิ่งที่ต้องการวัด	สิ่งที่ต้องการวัดด้านย่อย	ข้อความ	ลักษณะข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา $IOC = \frac{\sum R}{N}$
				ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	ไม่แน่ใจ	
พฤติกรรมด้านการร่วมกิจกรรมการเล่น (ต่อ)	การให้เวลาในการร่วมเล่นกับเด็ก (ต่อ)	63. ท่านพยายามแบ่งเวลาพาลูกวิ่งเล่นหรือเล่นกีฬาต่าง ๆ เช่น เตะฟุตบอล หรือเล่นขายของ เล่นบทบาทสมมติ เป็นหมอ พยาบาล ตำรวจ ทหาร เป็นต้น	เชิงบวก	5			1.00
	การร่วมกิจกรรมการเล่นและอบรมสั่งสอนเด็กในด้านต่างๆ โดยสอดแทรกในกิจกรรมการเล่น	64. ท่านสอดแทรกสิ่งที่ เป็นสาระขณะดูทีวีกับลูก	เชิงบวก	5			1.00
		65. ขณะที่เล่นกับลูก ท่านจะอบรมสั่งสอนลูกไปพร้อมๆ กัน เช่น การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ไม่แสดงกิริยาหยาบคาย พุดจาไฟเราะ	เชิงบวก	5			1.00
		ขณะเล่นให้ลูกฟัง ท่านจะถามว่าลูกคิดอย่างไร หรือเห็นด้วยกับตัวแสดงนั้นไหม แล้วหาทางสอดแทรก คีลธรรมและจริยธรรม บอกให้ลูกรู้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี	เชิงบวก				

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพฤติกรรมการเล่นของบิดาและมารดา

ฉบับบิดา จำนวน 45 ข้อ

ข้อ	r
1	.4284
2	.5365
3	.4925
4	.3908
5	.5175
6	.2612
7	.1387
8	.0073
9	.2231
10	.5083
11	.3300
12	.2410
13	.1455
14	.0137
15	-.0649
16	.1959
17	.3790
18	.4569
19	.5331
20	.4130
21	-.0087
22	.2832
23	.5288
24	.1236
25	.5070
26	.3242
27	.1171
28	.0079
29	.4169
30	-.0818

ข้อ	r
31	-.1403
32	.1693
33	.6519
34	.0228
35	-.0512
36	.6327
37	.6014
38	.5116
39	.6456
40	.6290
41	.5923
42	.7280
43	-.0842
44	.4544
45	.4100

ค่าความเชื่อมั่น = .8546

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพฤติกรรมการเล่นของบิดาและมารดา

ฉบับมารดา จำนวน 45 ข้อ

ข้อ	r
1	.5149
2	.4167
3	.5643
4	.3549
5	.2967
6	.2468
7	.2432
8	.1456
9	-.0493
10	.3110
11	.0516
12	.0385
13	-.0614
14	.0701
15	.2596
16	.3557
17	.1717
18	.1127
19	.3916
20	.3736
21	-.0690
22	.4132
23	.1963
24	.0752
25	.4683
26	.2169
27	-.1535
28	.4135
29	.1920
30	.0444

ข้อ	r
31	.2198
32	.0631
33	.6598
34	-.1121
35	.0074
36	.4163
37	.5536
38	.6969
39	.7145
40	.6063
41	.5552
42	.5675
43	.0780
44	.4081
45	.5785

ค่าความเชื่อมั่น = .8232

ภาคผนวก จ

ตารางค่า r แปลงเป็นฟิชเชอร์ซี (Fisher' Z)

ตาราง แสดงค่าของ r แปลงเป็นพิชเซอร์ซี (Z_r)

r	Z_r	r	Z_r	r	Z_r
.01	.010	.34	.354	.67	.811
.02	.020	.35	.366	.68	.829
.03	.030	.36	.377	.69	.848
.04	.040	.37	.389	.70	.867
.05	.050	.38	.400	.71	.887
.06	.060	.39	.412	.72	.908
.07	.070	.40	.424	.73	.929
.08	.08	.41	.436	.74	.950
.09	.090	.42	.448	.75	.973
.10	.100	.43	.460	.76	.996
.11	.110	.44	.472	.77	1.020
.12	.121	.45	.485	.78	1.045
.13	.131	.46	.497	.79	1.071
.14	.141	.47	.510	.80	1.099
.15	.151	.48	.523	.81	1.127
.16	.161	.49	.536	.82	1.157
.17	.172	.50	.549	.83	1.188
.18	.181	.51	.563	.84	1.221
.19	.192	.52	.577	.85	1.256
.20	.203	.53	.590	.86	1.293
.21	.214	.54	.604	.87	1.333
.22	.224	.55	.618	.88	1.376
.23	.234	.56	.633	.89	1.422
.24	.245	.57	.648	.90	1.472
.25	.256	.58	.663	.91	1.528
.26	.266	.59	.678	.92	1.589
.27	.277	.60	.693	.93	1.658
.28	.288	.61	.709	.94	1.738
.29	.299	.62	.725	.95	1.832

.30	.309	.63	.741	.96	1.946
.31	.321	.64	.758	.97	2.092
.32	.332	.65	.775	.98	2.298
.33	.343	.66	.793	.99	2.647

การคำนวณค่าซี เปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ 2 กลุ่ม

$$Z = \frac{r_1 - r_2}{\sqrt{\frac{1}{(N_1 - 3)} + \frac{1}{(N_2 - 3)}}$$

เมื่อ r_1, r_2 = คะแนนมาตรฐานที่แปลงจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของ

Fisher's Transformation of r

N_1, N_2 = จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางสาวจารุณี ป้องพาล
วันเดือนปีเกิด	19 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	81/536 ซอยรามคำแหง 186 ถนนสุขุมวิท 3 แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2539	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
พ.ศ.2543	นิเทศศาสตรบัณฑิต (นศ.บ) สาขาวิชาวารสารศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
พ.ศ.2547	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร